

6.77

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ
ՊԱՏՄԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ
ՍԵՐԻԱ

ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՈՒԿՈՒԹՅԱՆ ՍԵՐԻԱ

1976 11

გეოგრაფია თეოლოგია ციურ ბაღთა კუნძულზე

თარგმნა ჯემალ აკიანოვიძემ

მონაქვენი

ჩიკამაცუ

დრამა დაუწერია. მათში ასახულია სახალხო გმირების კეთილშობილება და ვაჟაყვობა, განდიდებულია მათი საგმირო საქმეები. მოქმედი პირები ზეადამიანური თვისებებით გამოირჩევიან. ალაგ-ალაგ გვხვდება ყოფითი სცენებიც, უმეტესად მესამე მოქმედებაში. მკვლევართა აზრით, სწორედ მესამე მოქმედებაში ჩისახა ჩიკამაცუს ე. წ. „მეზნანური დრამა“ („სევამონი“), რომელმაც თანდათანობით დამოუკიდებელი არსებობის უფლება მოიპოვა და არნახული დიდება მოუტანა იაპონურ თეატრს.

ჩიკამაცუმ ოცდაოთხი მეზნანური დრამა შექმნა. მათ შორის საუკეთესოდ ითვლება 1720 წელს დაწერილი პიესა „შეყვარებულთა თვითმკვლელობა ციურ ბაღთა კუნძულზე“.

ნაწარმოებში რეალური ამბავია მოთხრობილი: 1720 წლის 14 ოქტომბერს ვაჭარმა ჯიპიმი და მხიარული სახლის ჰეტერამ — კოპარუმ თავი მოიკლეს ოსაკას გარეუბანში, კუნძულ ამიჯიმაზე. ოსაკას მკვიდრნი დღესაც უჩვენებენ მათ საფლავებს დიპირის ტაძრის მიდამოებში.

ჩიკამაცუს დრამის პრემიერა შედგა 1720 წლის 4 დეკემბერს — შეყვარებულთა თვითმკვლელობიდან დაახლოებით თვენახევრის შემდეგ.

შეყვარებულთა თვითმკვლელობა (ანუ „სინჯ-

მონაქვენი ჩიკამაცუ

იუ“, რაც სიტყვასიტყვით „გულის სწრაფულეს“ ნიშნავს) ხშირი მოვლენა იყო იმდროინდელ იაპონიაში. ფეოდალური ყოფა-ცხოვრების პირობებში იგი თავდაცვის უკანასკნელ, განწირულ ცდად ითვლებოდა. ხელისუფალნი ცდილობდნენ ამგვარი შემთხვევების თავიდან აცილებას: თვითმკვლელობა დასაჩინებელი გეგმები ხალხის თვალწინ გამოქონდათ, უპატიო სიტყვებით იხსენიებდნენ, შემთხვევით გადარჩენილებს კი სამაგალითოდ სჯიდნენ თვითმკვლელობის ცდისათვის. მაგრამ ყოველგვარი ცდა ამაო იყო...

ჩიკამაცუს დრამის სათაური („სინჯიუ ტენ-ნი ამიჯიმა“) სიტყვათა თამაშზეა დაფუძნებული: „ამიჯიმა“ თარგმანში „ბაღთა კუნძულს“ ნიშნავს. ჩიკამაცუმ დაუმატა სიტყვა „ტენ“ — ცა, ასე რომ, საბოლოოდ, „ციურ ბაღთა კუნძული“ მივიღეთ. ასეთი ვარიაციის საშუალებას იძლეოდა ძველ ჩინურ ფილოსოფიურ წიგნში, „დაო-დე ძინში“ გამოთქმული აზრი: „ციური ბაღე ფართოა, მერხრადა დაწული, მაგრამ მას მინც ვერავინ დაუსტება“. შემდეგი ეს გამონათქვამი იაპონურ ანდაზად ქცეულა და ჩიკამაცუსაც ოსტატურად გამოუყენებია ნაწარმოების სათაურში.

დრამა ვითარდება იმდროინდელი იაპონიის საზოგადოებრივი ცხოვრების ფონზე და გარკვე-

ულ წარმოდგენას უქმნის მკითხველს იაპონელთა ყოფა-ცხოვრების თავისებურებებზე. პირველ ორ მოქმედებაში, ძირითადად, ყოველდღიური ყოფი-თი ამბები დახატული. ამას მოითხოვდა იმჟამად გაბატონებული მხატვრული პრინციპი, რასაც ყვე-ლაზე სრულყოფილად გამოხატავდა საყოველთაო-დ გაკრეცილებული მიმდინარება „უკიო-ე“. მაგრამ ჩიკამაცუს ყოფითი სცენები მოკლებულია ნატურალისტურ სიმშრალეს. „ხელოვნება — ამბობს ჩიკამაცუ — არსებობს და გამოხატონის მიჯნაზე დგას. პიესაში ყოფითი ამბავი სცილდება ყოველ-დღიურობის საზღვრებს და ხელოვნების საგნად იქცევა“. ამ დებულების სისწორე ყველაზე დამა-ჯერებლად გამოხატავდა ნაწარმოების მესამე მოქმედებაში, განსაკუთრებით კი, „მოჩიუკიში“, რომელიც წინ უძღვის პიესის ტრაგიკულ ფინალს.

„მირიკი“ სიტყვასიტყვით „ჩუბუჩუ ხეტი-ალს“ ნიშნავს. ესაა შესანიშნავი დრამატული ხერხი, რომელიც ჩიკამაცუმ ტრადიციული თეატ-რის — „ნოს“ რეპერტუარიდან ისუსხა: კონფლიქ-ტური სიტუაციები არსებითად ამოიწურა. სადა-ცაა გაიხსნება კვანძი, საჭიროა მასურებლის ემო-ციური შემზადება. ავტორი საგანგებოდ ანელებს ნაწარმოების დრამატულობას და ლირიკულ პა-საჟებში აგვიწერს გერმების გაქცევას ამ ქვეყნი-დან. კობარუ და კიბეი თავის მოსაყვადად ოსაკას გარეუბნისკენ გარბიან. გარეუბნამდე თორმეტი ხიდი აქვთ გასავლელი. შეყვარებულნი გადადი-ან ხიდიდან ხიდზე და თანდათანობით შორდე-ბიან მშობლიური ქალაქის სანახებს. ყოველ ხიდ-ზე გადასვლისას სულ უფრო მძაფრდება წუთის-ოფელთან განშორების ტრაგიაში. ჩიკამაცუ თო-თოეული ხიდის სახელწოდების თავისებურ პოე-ტურ გააზრებას აძლევს. უკანასკნელ, ე. წ. „ფუ-რისიკვალის ხიდზე“ გადასვლა სიმბოლურად ამქვეყნიური მგზავრობის დასასრულს მოასწავებს.

ეს დრამა, როგორც ჩიკამაცუს დრამების უმრავ-ლესობა, „ჯიორურის“ ჯანრს განეკუთვნება. სა-ხელწოდება „ჯიორური“ ხალხური ბალადებიდან შემოვიდა. მათში მოთხრობილია პოპულარული გმირის — იოსიკუნესა და სილამაშით განთქმულ ჯიორურის სიყვარულის ამბავი, რომელსაც მოხუ-ციალ მთხრობლები ამღვრებდნენ ერთგულა მუსიკალური ინსტრუმენტის — სიამისენის ხმა-ზე. ზოგჯერ მოსახორბოი ამბების საილუსტრაციო-დ თოჯინებსაც იყენებდნენ. ამის გამო შემდეგ-ში ხალხი თოჯინების ყოველგვარ წარმოდგენას ჯიორურის ამბავთან აიგივებდა. ასე გადაიქცა ერთი ქალიშვილის სახელი მთელი თეატრალურა ჟანრის სახელწოდებად.

„ჯიორურის“ დრამატული მოვლენები ვითარ-დება მთხრობელის დეკლამაციის ფონზე — ესაა წამღერებული თხრობა, რომელიც სიამისენის თანხლებით ხდება. ეს განაპირობებს ნაწარმოე-

ბის თავისებურ ფორმალურ სტრუქტურას: პრო-ზაული ტექსტი („კოტობა“), რიტმული, რეჩი-ტატივის მავგარი თხრობა („ჯი“), მისამღერა („იჟუსი“), სიმღერა („უტა“) და სხვა. ელემენ-ტები მისი შესრულების თავისებურ მანერაზე მი-უთითებენ. მთხრობელი კომენტარებს უკეთებს ნაწარმოებში მოხდენ ამბებს, მისი ხმის ინტო-ნაცია ხშირად იცვლება სიტუაციების მიხედვით. სცენაზე თოჯინები თამაშობენ.

თოჯინების მოძრაობას საგანგებოდ შერჩეული მსახიობები აწესრიგებენ. მსახიობები შავად არ-იან შემოსილი, პირისახეზეც შავი ნიღბები აქვთ აფარებული. შავი ფერი იაპონურ ფერთა კლა-სიფიკაციამო ბედისწერის, განცების ატრიბუტია. მსახიობები არ ენდობიან სცენური ილუზიის დარღვევას — პირდაპირ მყურებლის თვალწინ მოქმედებენ. თითოეულ მათგანს თავისი დანიშ-ნულება აქვს: მთავარი მსახიობი — „ომიძუკა“; თოჯინის თავის, ტანისა და მარჯვლად ხელის მოძრაობას აწესრიგებს, „ჰიდარიძუკა“ — მარც-ხენა ხელისას, და ბოლოს — „ასიძუკა“ ფეხე-ბის მოძრაობას განაგებს. იაპონელთა აზრით, ეს ურთულესი ხელოვნებაა: სულ ცოტა ათი წლის პრაქტიკა მინც არის საჭირო, რომ ასიძუკა გახდეს, მეორე ათწლეული — ჰიდარიძუკას ხე-ლოვნების შესწავლას სჭირდება და მხოლოდ ამის შემდეგ შეგიძლია იფიქრო ომიძუკის პროფესი-ის დაუფლებაზე.

საინტერესოა „ჯიორურის“ სიტყვიერი ქსოვი-ლი. ძველი პოეტების ანაღლებული ტონი აქ ენაცვლება ყოველდღიურ სასაუბრო მეტყველებას; ლექსებში ხშირია სიტყვათა თამაში, პოეტური განმეორებები, ბევრწერა, რითმები. საზოგადოდ, წიგნიერ იაპონურ პოეზიაში იშვიათია რითმა, მაგრამ ხალხურ სიმღერებში იგი თითქმის თავის-თავად ჩნდება. ამგვარი მოვლენა შეინიშნება ჩიკამაცუს დრამებში.

„ჯიორური“, — ამბობდა ჩიკამაცუ, — არსე-ბითად მუსიკალური ნაწარმოებია; ამიტომაც ლექსების ზომას საერთო ინტონაცია განაპირო-ბებს. ყველგან ერთი ერთი მეტრი დამკვება თან-მიმდევრულად, პიესის სცენური შესრულება გა-ჭირდებოდა; ამის გამოა, რომ საღელესო საზომები ხშირად იცვლება ჩემს დრამებში“.

წინამდებარე თავგანშთ სწორედ ნაწარმოე-ბის მუსიკალური მხარე გავისადეთ ამოსა-ვალ პრინციპად.

მადლობას მოვასხენებთ იაპონური ენისა და ლიტერატურის სპეცილისტს მაია გენასიმოვას, რომელმაც მოგვაცოდა საინტერესო ცნობები ჩი-კამაცუს შემოქმედებაზე და რამდენადმე მივაგანი-ნა მისი პოეტური აზროვნების სპეციფიკა.

მონძაემონ ჩიკამაცუ

ზეყვარებულთა თვითთქველობა ციურ ბაღათა კუნძულზე

მომხმედი პირნი

მთხრობალი.

კოპარუ — სუყვარულსუბნელი ქალიშვილი, 19 წლისა.

ჯიმი — ქალღლით მოვაქრე, 28 წლისა.

ო-სანი — ჭიბის ცოლი.

მაგამომონი — ჭიბის უფროსი ძმა, ფქვილელით მოვაქრე.

გომამომონი — ო-სანის მამა, ჭიბის სიმამრი.

მამიდა ჯიმიანი — ო-სანის დედა.

ტაპი — მეტახელად „თავისთავადი“, 30 წლისა.

დემიანი — „მხიარული სახლის“ მებატრონი.

ბერი-მასხარა.

დინასხარისი — საჩაი „კავასიოსი“.

სიხვარულისხვანელი ქალიშვილი.

სუპი — კოპარუს პირისფარეში.

მსახური ძალი — „ქინოქუნის“ სახლისა.

ტამ — ო-სანის პირისფარეში.

სანგრო — ჭიბის შევირდი.

პანტარო — 6 წლისა

ო-სუ — 4 წლისა { ჭიბის შევილები.

ღამის გუშაგები, უსახურების ბრბო, მეთევზეები.

მოქმედება მიმდინარეობს ქ. ოსაკაში.

(სამომხმედაზიანი დრამა)

პირველი მოქმედება

სუყვარულის უბანი სონეკიაქი

I სურათი

მ თ რ ო ბ ე ჲ

„დამელდილი ხილის ბოლოში?“

ბაკა-ჰუნგორო — ხილის ბოლოში

ყრულ ჩამკითხვა: — დამელდილი?

ჰუნგო-ნოკორო — დამელდილი?

მაგა-ვანჯარა—წვიმას აპირებს,
მოაქვს ღრუბელი ქარს და ბორისი
ქოლგა არა მაქვს, ნეტავ მოვიდეს
და საწვიმარი მოიყოლოს!

ბაკა-ჰუნგორო, ჰუნგო-ნოკორო —
მოაქვს ღრუბელი ქარს და ბორისი
მოიყოლოს, — ვაია-სანჯარა, —
მოიყოლოს მოიყოლოს!...

ბანჯარა-ვანჯარა-ჰუნგორო,
ბანჯარა-ვანჯარა-ჰუნგორო!“

„ბატონის უბანში“ გულმურყვილი ვინმე მოდგება
და, რა თქმა უნდა,
ყველაფერი ესამთხება.

მაგრამ აქ სხვა გოგონების წინ და ბუნება,
სხვა სიღრმისა აქაური გამოჩენრება.

მოედინება, მოდის სიჯიმი, —

წვირთებს მოარწებს ნივარების ცელქი მდინარი,
თუმც ნივარებმა როგორ ჩააცხრონ
თინორული ტალღის თარეში,
რას დაიტყვენ მათი გულები ამ სუყვარულის
ოკეანეში?

აქ სუყვარულის მოლოდინში თრთიან გულები,
სწათ სუყვარული — სიკვდილამდე

ნაერთგულევი.

მით-მოთევი მრავალია სონეკიაქიში,
მუდამ ღიაა სტუმრებისთვის მისი კარები;
ხმებს იბობებენ მიმწუხრიდან განთიადამდე
გზად მოყალივე ვივინარები.

ხტიან, მღერეან, იმტვრევიან, იღბებებიან,
მანკვა-გრესაში გაქვთ ცხოვრება, —
რომ მსახიობთა მგავსად შეიძლონ
სახიობთა განსახონება.

წოგერ სხვაგვარი გამველებიც გაერევიან, —
გულთან არ მივაქვთ უსაქმური ხალხის ყაყანი,
თუმცა იტყუებთ უცნაური სახელოდება:

„სანლომანი სურვილების თავსუყვარი“;
მოდიან სახლთან, ყუჩდებიან ჩუმი კიეშნით,
წოგე წახლასაც დააპირებს ერთი პირობა,
მაგრამ მალოდან მაცდუნებლად ისევ ჩანსმით
საამხენთა? სიღრმების სიამტკილობა.

ამის შემეხურეს, რა თქმა უნდა,

უკირს გაძლება,
თავს დაადებს და... ნელი ზონიონი შევა კარბში,
შეიწლანებმა.

ამს ზოგიერთ გამწვანებულზე მოგახსენებდათ...
ზოგს კი — სინდისის ნიშანწყალი ისე უქრება,
სულ ავიწყდება შენი „მომბის“⁵
შენი ზეიმი,
ჩანს, ცნელება გოგონების დასაქურტება.

„მომბი“ ლხინია აქაური ქალიშვილების,
თუმცა საწულებსისთვის, — უნდა ითქვას, —
ლხინზე მეტია,
ხოლო ზოგ-ზოგი სტუმრის ქვლაგი, ჩვენში დარჩენს და,
გასაწყვეტია!
აბა, რას ფიქრობს, — სინდისია ასე გატყვევ?
აქ რომ ღრეობდა უკველდამე ისეთი ენითთ, —
სად ჭანდაბაში მიიკაცება
უჩინნაჩინის ფარული ჩინით?!
ფულს უფროხილდება? იყოს, ირბინოს,
მიცე მოძებნის კიოს ჩანგალი,
რომ ატკავოს ერთითახად თავის ნაძუნწარ-ნაქრივანდალი.
მოახლე კიო გაქნილია ამითანებში,
კიომ, იცოცხლებ, იცის მტყუტა,
კიოს რომ ნახავ, კიო კი არა, თვით კაგეკიონ

წარმოვიღებმა.

„სეუპი! — მოიხელთებს — აქეთ მობარბანდი“
მე შენ გეტყვი და,
მორჭულდება ზეწენა-მუდარიო!

კარბან მივადებს, მიახიკვდილებს თავის ნაქურდალ-
ნაცულულტარით.

იქ კი... გივეჯარდეს, ჰეტერები კარგად გაქნიან,
უუჯარო ჰეტერებს კვანტის დადება,
არც შეეშლებათ თავსაბურავის ჩამოჩანვა და
ჩამოფხატება.

ხომ დაითრის, გააანდურებს,
ხომ ააღლიტეს ღდინზე ფულები! —
ახლა, სადაც სურს, იქით წაბრბანდეს ასე ნაგლახავ-
ნაამაღლები!

უკვე მიმიხვდით, იმედია, —
რატომ ტარდება,
რისთვის ტარდება „მომბის“ ზეიმი:

რომ გაიძვირამ ჰეუა ისწავლოს,
ნახოს გემო და თვალისისერი,
რომ არ იკადროს უკადრებელი, —
მიტომ ტარდება „მომბის“ ზეიმი.

ან, უფრო სწორედ, ჰეტერების ღდესასწაული.

ამასაც ისე, სხვათაშორის მოგახსენებდათ...

აქ უკველა ხილი მორთულია უკვილწულებით,
უკვილგან მიმოდის გაზაფხულის უცხო ნათობი:
„ლულებს ხილი“,
„ლილავის ხილი“⁷ —
უკველა ასეა სახელნაღები.
და მოვიმე უკვილების სინარჩარემი
ერთი ვარდიც ფშვენს — სათონ და მჭეერი, —
იცნობს, ცხადია: ჩვენი კობარო, —
„ქინოქუნისი“⁸ ქალაბის წევრი.
დაავგო თურმე გარეუბნის აბანოები,⁹
შემოძარცვა უწინდელი თხზილი საშისი
და ჰეტერების საზეიმო კაბით მორთული —

აქ დაესხლა —
„სოუჯარულის კარბადამო...“¹¹

მაგრამ რას ნიშნავს ქალიშვილის უცხო სახელი,
რას მოსწავებს იღუმელი მისი მშვენება? —
„კობარო“, ანუ მიწურული შემოდგომისა,
ან გაზაფხულის წუთიერი ამომშვენება.

რაკი ასეა, დათვლილია მისი ღდები,
წლის მეათე თვეს განქარდება მისი ხსენება,
„კობარო“ ნიშნავს — ჩაეშვება სხვივი სიოცხლის
და გაზაფხულის შარავნილიც ჩაეშვება.
გარდავა ქალი, დაუტყვევს მიტყვე სოფლისას,
თუმცა ამჟვენად დარჩება მისი ხსენი —
ჩირქმოსებული, მოყვინველი, დასაბოძი და
დასაბრახელი.

გარჩილებულია ცთა ქვეშეთი.
მაგრამ ვის უშნობს შორით გუგული ამ ღამეული
კაფე-თესეთი?
ვინ გამოიხმო ნეტავ კობარო,
რა ვინ დაუფრო ბედის კანდელი,
რას მოსწავებს მისი გამოსვლა, ეს პაემანი
ამაღამელი?

ნისლად გაზზე მორჩევა მისი ზატება,
ფხვდაფხვ მოსდევს მსახური სუვა, მოდის, ძლივს მოდის,
მოვბლატება.
კიდე სხვაც მოჩანს — საღამეულ სიმუდროვით
მათ შესახებდრად მოგაგმანებს ტურფა სახება;
ღამაიონის ქვეშ პირისპირად შეიყრებიან...
უცხო სულე იცნობს კობარუს და მხარაულად
შეეწრება.

ს ი ე ვ ა რ უ ლ ი ს უ ბ ნ ე ლ ი ქ ა ლ ი შ ი ლ ი

ო, ეს შენა ხარ?...
წუთით დაცია,
სას სიოტენ მიგიქარია?
არ შევტრებლავართ მეგობრებში სამუხაიფოდ,
არც საღამეობოდ შევტყვედრივართ დიდი ხანია.
ცოტა არ იყოს — მიძინებდება ასე ცხოვრება,
შიმე ლოღვივით დამწოლია გულზე იარა...
შენ კი... სად მიხვალ, გამაგებნებ, რა სატკივარმა
აგაწრია?
რამ ჩამოგამბო, საცოდავო, ასე უღმერთოდ,
იქნებ, შეგიქვდა ექვსი ობობა!
ან კაეშანი შემოგეჩვია!
ან მოგეძალა ავადმყოფობა!

იცი, ვილაცა მეუბნებოდა შენზე, მთელი ეს უბედურება ქალაღლით
მოვაჭრე ჩიბისგან სჭირსო. ის კი არა და, მასთან შეხებდრაც
აგაქრბანდეს თურმე, რა ვიცი, ისიცი იქვეს, თითქოს შენი მებატ-
რონე გაფაციკებით უთავალაულებებს უკველ მომხველეს, არაქი,
ამდენ მუშტრებში ჩიბი არ შემოგვეპაროსო. თურმე ათასში ერ-
თხელ თუ გაგვგავნიანა სადმე, რა, კალა გითბრა, სახაბრიელი ცხოვ-
რება კი გქონია, ღმერთანი!

მართლ, — ტაქის განუწრბანავს შენი გამოხსნა,
გაუქრებმა, მე შენ გეტყვი, ფულის დაღება!
ფეხში გდება თურმე ტაქი, გელანდება და
გეურტახება.

გითბრებს? — იტამის პროვინციაში წასვლას აპირავს
ხანია.

თურმე ამიტომ ოინანაზობს ასე უმსგავსოდ,
თან ბონზასავით ბუტბუტებსო სალიტანიოს,¹⁰ —
სურს შეგიტყუოს თვალსატყუარით და მძევალივით
წაგიტანოს...

ეს უყოველივე მართალია?
თუ...

კოპარუ

ო. კმარა!.. კმარა!..
წულარ მიხსნებ ზელმორედ იტმის სახელს!
აქ ხომ ცრემლია ჩემი მგვჭორო, მუღამ ტყვილი, მუღამ
წაშება!
და იტამიც ხომ ტყვილს გვიქვია, რა მესხტიკიარ-
მეიტამება!!!

ღმერთო, რა უბედური ვარ! ისეთი რა დავაშავეთ ნეტავი, რომ ეს
უბედი, ეს ჭორამუკაულა ტაქვი მოგვდგომია და ასეთ ბინძურ
ხმებს გვივრცელებს. არადა, ხომ იცი, რა ძმულია სახელის გატეხვა!
თუმცა, მართლს ამბობ: ხეირიანი მუშტარაი რახანია თვალთ არ
მიწახავს. ჰოდა, კიდევ ამირქაძელს ჩიბისთან შეხვედრა — უვე-
ლაფერი მისი ბრალიაო. ამ ბოლო დროს მიწერ-მოწერაც არა
გაკაქს, ნებას არ გვრთავენ. ხომ ხედავ, რას მოვესწარიო!

ახლა კი... რა ვთქვა გოცებულმა: —
სიტყვაც არ მიოქვამს, ისე ამოშვებს, თითქოს გასრულდა
ჩემი კირთება,
რა უურადლებით გამომაკვილებს, რომ გაგიცხადო,
გაგივირებდა:

— შამაშ, გასწიო „კავასიოში“,
იქ საშურაი გელოდებო, მოგვიღხინეო ღირსი სტუმარი!
ხმა ვერ გავიღე გოგონებულმა,
ანდა, რა მქონდა დასამღურავი!

და, შა, მივდივარ, მაგრამ ფიჭვი მაქვს, — არ შევეყარო სადმე
ტაქვის!

იქნებ, ეშმაკად გეში აიღოს,
ეს გზაც, წუთული, როდის მორჩება!
იმ დალოცვისას ახლა მოუნდა ჩემთან შეურა და
შეაფხორცება.
ვერც აღელვება დამძიღვია, შოის ზარხა მკვებს ჩქამი
ყოველი,
თითქოს ტაქვი ჩემი მტერია — უსულგულო და
დაუნდობელი..
თუმცა დაიცა!.. იქნებ ის არის —
მოდის ლოთების მთელი კრებული,
წინ ნაჯუარი ბონზა მოუძღვით ამ ღრიანცულით
გაბზერებულთ.

მთხრობელი

მართლაც გამოჩნდნენ ყოულოჩინა ბედოვლათები:
და ღრიანცულით დააურეს მთელი კვარტალი:
არც საუვედური ეტუშვიებთ, არც გამგლელების
ენის ტარტალი.
წინ მონავარდობს ბერი-მასხარა,
რა უამსია მისი სურვილი, —
ბონზას ქირდავს და ვითომ ბონზაობს —
ბონზასნარად ტანშებურელიო:

მაითა და
ავათა,
დედაითა,
მამათა ,—
უველას ლანძღვს ნამაიდა,
ნამაიდა-ბოძოუ!|2

ლოთი და ფიჭვი, — ერთმანეთში უველა ირცეა,
ისიც მოდებდა — საკმით გართული
და საულავეში გაეჩხრებდა

ხმა —
უკმები და უკულმართული.

სიყვარულისუბნელიქალებვილი

კი, ტაქვია!
ჩქარა გავარღი,
თორემ უველანი აქეთ მოდანი!

მთხრობელი

მაგრამ კოპარუმ განრიდება ვეღარ მოასწრო:
გაოშუილებს სიბნელეში მწვანე მავსულა
და გაღვნილი არაშაღლებით შემოვარდება
ბერი-მასხარა.

ქულის მაგივრად ტფა ახურავს,
ქუჩის მოარღვევს, მოდის აშარი,
ტყიმასხარს ანფორაში უბედობს შლევი და
ნაგოშეფარი.

გონის გუფუნე ლექებს ბურტყუნებს, მთლად ბანჭვლიანი
ბობლავს დაფიციო,
თან მიუმღერებს სალიტანიოს თავისებური რეჩიტაფიციო:

„—ძინ-ძინ-ძინ,
არა-არა-არა-ძინ!“ —
შოდის ბერი-ნამაიდა,
მობუქნაობს წინ.

ბერი-მასხარა

ძინ-ძინ-ძინ!..
ასე იტყუდა გმირი კოკსინგა|3
ღელი ბძოვლების წინ!

ჩინთა მხარეში ცხოვრობდაო ვინმე შან კია|4
ფიცხი იყო და მიმღვარი გულისწაღლისი,
ბუქს ჩაოვსულიო, — დაიქალებდა,
ქალიც შესწევდა თურმე ქაღილისი,
მაგრამ ნაკლები ასახიანც|5 არა ყოფილა,
აბა, სცადლე ზმალში შეები!
მის დაბაზოლზე ჩამოხზობილა ცად აღმართული
კარიბუქებიო.

შა, გამძინებებით მოიქცევა მტრისკენ კოკსინგა,
ვინ დაუოკოს რისხვა, ნეტავი!
თამაშად უჩანს უველა საყერი
და საკლოტენი საჭურჭლეთანი.
მორებს მოარღვევს, ერთიანად აურ-დაურებს,
ბუქს ჩამოიღებს, მეუხეხეულად დაშლის ჭებობებს,
აქეთ უროკოს,
იქით საროკოს|6
თავს წააკლოს და წააგდებინებს.
გამარჯვებული შიპკივის სიგრცეს,
ღრუბლებს მაიაობს უღრცე და ფიცხელ,
რომ შეჩაეროს როინი შივარის და ელვასავით აიჭრას
შოსკენ.17

ასე დაწესდა დასაბამიდან:
ქველთუფველესი ზარები რაკვეც,
აწ, მწუალობელი, დაგვამწუალობე, ყოვლადმღიერო,
მეოხად გვექმენ!

დედაითა,
მამათა,

გვალდებულებული ჩვენი
შეგვიწყალე, ნამაიდა,
ძენ-ძენ-ძენი...

ბონზავ, მისმინე!

ბ უ გ ა

ბ ე რ ი-მ ა ს ხ ა რ ა

აპა, ვანყო ჩანოვლიკილი,¹⁸
ფულიც იაპარ, სახლიც იაპარ!
საით გარდახდა ყრმობის ქველი, სად გარდაეგო

რაო, რა გნებავს?

ს უ გ ი

მაყუიამა!

მომობის ბრბოში, მოვლის შევლას,
თან ნაწლავის დასდევს სახება,
ხან სულელივით უცინო ყველას,
ხან ბედისწერას ევაჯახება:

რალაც ავებდალ დაგზახავი თავზე!
კარგ რამეზე გახსენი პირი — რადა ამ უბედურებაზე მდგომი რადა
მარცხდამანც ტოკუბუბის თვითშეკვლეობა ვაგახსენდა? მით უმე-
ტეს ხანა, როცა ამ ჩვენს უბანში რახანია არ გაგვიცა ამგვარი
ამბები! სჯობს კოცინგას სახელოვან ბრძოლებზე გვიამლორო, მის
საგმობო საქმეებზე გვასმინო რამე!

ბ ე რ ი-მ ა ს ხ ა რ ა

— ხა-ხა-ხო, ო-ხო-ხო-ხო,
ბევრი ყვავისო ვარდი სარტოვე,
თუმც შენნაირი ვაჟე რომელი, ვინ დავლანდე და
დავიმარტოვე!

რისთვის ირგებთ, გამაგებინეთ,
ან ეს გროშები ვითომ რისია —
სამითას რის20 რატომ გავივლი, თუ ვასამარტელო უქმარისა?
...შეგვიწყალე!... შეგვიწყალე!...

გონწარმთელი ასე ღალადებს,
ხან გარდასულზე სევდა მოიცავს,
ღიღივებნება ღარიბ-ღატაკებს და მოუყვება საწუთროსას...

ესე არაკი — ფრიალ საჩინო,
ჩინს ქვასა ზედა მაროლაე სწერიო,
მაგრამ, ჩინო და უჩინნაჩინო, იქ გამგზავრება
ძნელზე ძნელია...
გვიკობს ვიხმით მწყალობელი, განვადილოთ ბუდაო,
ფიქრი გულზე დაგვებლართა,
დაგვებაბუდაო.

ახე, ახე... მხოლოდ ნაცარი, მხოლოდ მტვერია
ბოლო ცხოვრების.
ვინ იფიქრება, — ნაღიღაცარი
გას გაყვებოდა გამათხოვრების...

შეგვიწყალე, შეგვიწყალე, შეგვიწყალე, ბუდაო!..

ვაითა და
ავაითა
მწუხრის ვანში შევიდა,
შეგვიწყალე, ნამაიდა,
წყალობითა შენითა!..

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ეი-ეი-ეი-ეი!
ახლა ვასენით ლამაზი ფუსა
და ტოკუბები:¹⁹
ჭუთს და სადებავს ანავებდა ყრმობის დროიდან,
საწარღოს სულისას ღებულობდა
სამღებროიდან.
ეპა, რამდენი ივაგლახა და იფუსფუსა! —
ქელა და ქელა ოკროკოვოლი, დება ოქსინო —
მშვენივით სავსე,
მაგრამ უტყრად შემოხვდა ფუსა
და სიუვარული წაეცხო ტანზე.
ეს საღებავი სხვაგვარია,
მოგეხსენებათ,

ბუ-ბუ-ბუ!..
ჩაიბუხებუხა ბონზავ თავისთვის,
ხელში აიღო მწვენი ნაშახლა
და გაბლენძილი ბედოვლათებით თვალს მიეფარა
ტაქიმასხარა.
ხოლო კოპარუ...
ბრბოს შეერია, — ბუზულაბიებს თითქოს ჩაუქრო
თვალში ნათელი
და შემოვარდა „კავასიოში“ — ნაჩქარევი და ნაუცბათევი.

ლი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

ვერ ამოშანთავ მწველი წუთებით,
ვერც ნასაპნართი დავლი ფენებად,
ვერც ამოიყვან ნაცარტუტებით.
მასაც რა ექნა, — ბელი ექნა
მაგრამ ვერ შესძლო მისი მოვლა და
ერთხანს იბეწა, იბედოვლათა.
...შერე გაკოტრდა, გემასხოვრება,
აქეთ ვალბეი,
იქით ნისია
გაუძლისია ასე ცხოვრება,
გაუძლისია... გაუძლისია!..

საოცარია, რა მალე მობრძანდით! არადა, კარგა ხანია სიტყვაც
არ გვხმენია თქვენზე. მართლაც რომ სანუქვარი სტუმარი ბრძან-
დებით, ქალბატონო კოპარუ! რახანია არ გვიანხიზართ, ქალ-
ბატონო კოპარუ! კეთილი იყოს თქვენი ფეხი, ქალბატონო კოპა-
რუ!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ნამაიდა!.. ნამაიდა!..
შეგვიწყალე, მწყალობელი, წყალობითა შენითა!

ენაპარტალა,
მოცლილი ქალი!
იმის ნაცვალად რომ აქეთ-იქით თვალი აცეცოს, —
დგას და მის სახელს ახსენებს რიხით,
ყვარის „კოპარუ უძირფასისის!“

კ ო პ ა რ უ

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი
პა, როგორც ექნა,
მომათვარა აურზაური...
მსახურმა სუგამ ახსენა ღმერთი, —
ამოაქვინა სახელოდან ორი შაური
და კადნიერად ჩაასრია ხელში.

ჩუმაღ, რა მოგდიო! ყველამ გაიგო!

ძალიან გთხოვთ, ხმამალა ნუ იტყვით ჩემს სახელს, — გართ
სისხლისმმცელი რი ტოტენი!²¹ დგას კარებთან. მგონი მიმიხვდით,
რას გუფუნებთ!
ცოტა ხმადაბლა, გემუდარებით!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

კიდევ ცდილობდა ეთქვა რაღაცა, მაგრამ კარბთან ატვდა ბრუნხი და შემოვარდა სამი მუტრუკი, — ღვინო გამომტყვრალ-გამობრუნული.

ტ ა პ ი ე

აპა! თურმე, ნუ იტყვი, — რი ტიტენი ვარ! ბოროტმკობელი რი ტიტენი ვერაფერს ვიტყვი, — დიდი პატრიაა, მე და ჩემმა დღერთმა! მადლობელი ვარ, ქალბატონო, დიდად მადლობელი.. ახა, შეგობრბო: იცნობთ ამ პატროსან ქალბატონს? სწორედ ამაზე გელაპარაკებოდით. გასწოვო, რა სასოებით გაგანდით გულისნადები? ის, სწორედ ეს გახლავთ სახელგანთქმული კოპარუ, პატრიათა და დიდებით მორბეული, კუთითა და გონებით ცხებული, გულგუთითი და გულუბუცი კოპარუ. ახლა სარტყელს არ იკითხავთ? ამაში ხომ, — მოგეცით ღუნჯა — შეუღლებულია პირდაპირ! საცაა ჩემი ცოლი უნდა გახდეს, თუ ქალღვრით მოვაპრე ჩემიმ არ დამასწრო და არ გამოისყდა. რას იზამ, — ტაბეხაზეა ხალხი ის კი არა და, ლამაზა შუაზე გაგლიჯონ საწყალი გოგო. ძანოა ჩემწმელ შეიყვარო და შეითნეთ ეს ღირსეული მანდილოსანი! ახა თქვენ იცით, ნამეტნავად ნუ მოხვთარებით, — მოუწინაურდით და შეიგაღამე ახიამოვით კიდევ!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

უბედობს ტაპეი, თავს არ იზოგავს, ბრანზორული რას არ ედება, ახლოს მოდგება, მოეკიდება, ეტმანება და ეთავუბდება.

კ ო პ ა რ უ

მე ვერ მოვიხმენთ! გამოვიით ხელი!

თქვენ გგონიათ დიდი გმობობა ასე უღვთოდ ლაპარაკი? კაცს არ იცნობდ და უსარცხილოდ ცილს სწამებდ? სწორედ რომ ვუკაცის საყაროსია ილაპარაკეთ, რაც გნებათ, დღერთმა ხელი მოგმარბონ, მაგრამ მე გამოვიით, არა მცალია!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

აჰა, გაუსხლტა... ისევ ჩაველო, ისევ ადერა, როგორც ხვიარა, ახლა იძრო და უსალთუნებია ნიშნისმოგებით აუხზარალა.

ტ ა პ ი ე

ა-ჰა! არ გნებავს ჩემი მოსმენა?..

ახეა ხომ, ქალბატონო! მაგრამ თუ კაცი ვარ, გაიძულებ, მე თუ ვერა, ჩემი ოქროები მოგაუვანს კუთუზე! კიი საქმისთვის კი მოგაკიცი-ღია ხელი, ღმერთმანი! შენივე ხელით იიხრი სამარებს, შე საცოდავო! რალა იმ გაქუცულ ჩაბის მიადექი, იმ ქალღლის ვაჟარს, მთელი ოსაჯა ვაუცაცებითა სახესი კარგად კი გაგიმარტოლა, შენმა შუბმს ოჯახის პატრონი კაცი, — აქით ცოლიო, იქით ორი შვილიო, კუთა რომ ქორწინდ, ბაწარნი უნდა უყრიდეს თავს. მერედა, რა ოჯახი! ცოლად მამიდაშვილი უზის, მკადრა მამიდის ქმარი სიამბრად ერგება. ასე ადვილად კი ვერ დაადწევს თავს არალა, ვაჟრობაში მაინც იუოს ხელმომართული, ერთი გაზრდილი ღუქანი აქვს და ისიც ავერ-ავერ წაექცევა. საქონელი რომ შემოიტანოს, იმის შემტლევდა არა აქვს, ვალუბნია ყულამდე. ახლა შენ თითონ ტყვი, გამოსიყვარა რომ გაიარებს, რაო, ათი კამე²² დამდებია ეგ ჩიბე-გაღმტობელი?! კარგი ერთი, სასაცილოა და მტეტი არაფერი. კუმ ფეხი გამოშო და მეც ნახირ-ნახირაო, — ეგაა სწორედ!

მე კი... რა გითხრათ, — ტაპეი შექია, თავისუფლო, უცოლშვილო ტაპეი შექია!

ქერ თაო, თაო,—ა, რაა თავი და თავი, — თავისთავადი ტაპეი შექია! არ ავეულოღვარ არასოდეს მანანთა ნებას, მე ხომ თავებთა ტაპეი შექია! ჩემი თავისთვის ვაულობს შევებას, თავაშეგებელი ტაპეი შექია!

კულაბუზობაში კი, რაც მართალია, მართალია, ჩიბის ვერ გავეჩობრბი. მაგრამ აი თუ ფულზე მიღვა საქმე, აქ ტყუილად ნურავინ შეიწუხებს თავს, ბაბის ვერავინ დენდობლება. კი, კი, ასეა ერთ-ერთი ჩიბეზერ არ გაივარა ხელი, თორემ წერა და დამიდგება! მიუღუენას ვიუილა!... ვევიც ვერ შეზარება, ის გაიძვერა ჩიბეი გამოიზობ-ბლა ამაღამ კოპარუს, ახა, სხვა ვინ იქნებოდა! მაგრამ, თუ კაცი ვარ, წავარბობ, ჩემსკენ გადმეოზირებ. თავაშეგებულს ტყუილად კი არ შეძახინა, ასე ადვილად ვის დავეუთობ რამეს!

ღვინო მოიღე, ღვინო დავეცხისი, ღვინო ვცხამებ, დიასახლისო!

დ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

როგორ გეკადრებთ, ბატონო ტაპეი, როგორ გეკადრებთ! არა და არა! ამაღამ კოპარუს თქვენივის არა საცლია. ავერ საცაა მობრ-ძახლება ღირსეული სტუმარი, ორი მახვილი აღტურტული²³ კეთილშობილი საშურაი. მიბრძანდით, ბატონო, სადმე სხვა საჩაიუმი შეიციეთ თავი!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ამას კი ამობოს დიასახლისი, მაგრამ ტაპეი მაინც არ იშლის თავის უბედობას.

ტ ა პ ი ე

რას მიედ-მოედებით! სტუმარი სტუმარია, ვინც არ უნდა იუოს რა ბედინა, ორი მახვილი უჭირავს თუ რამდენი, მოქალაქეა თუ სა-მურაი! ბოლოს და ბოლოს, რა გააიზრეთ საქმე, ორი თუ არა, თითო მახვილი ხომ ყველას გვეკლია პაქ!..

რომ გაიძახი — საშურაი, საშურაიო, დაგეუცლებია თანაც ვთავლები, — მეც რომ დამკიდო ორი მახვილი, მყის საშურაის დავემგავნებო. დაგეიონია — ორი მახვილი! ეჭირებოდეს მაინც რამეზე! ერთი არ არის, — ორი ექნება, რვა ექნება თუ ოცდათვრამეტი!..

ერთი მოყვლ ხმალი ხომ აქვს, — აქვს ერთ გრძელსაც დაიკიდებს და ისიც შენი ორი მახვილით აღტურტული საშურაი! მიმავს კოპარუ, თუქუა, ცხადია, უნდა შეზავდეს მადლი მარლით: რაი ასეა, მივაუყვლებ საშურაისაც, — უნდ დაუვსარებთ ნაშთივარივით... როგორ გგონია — გამეცეთ სადმე, კოპარუ? არ როგორ ვეჭვრობ — უძლურია ჩემი ქონება? ბედი თუ ბედობს ბედის დავთარში, განახვს ისარა, შევეგრუნება.

ვერა, ვერ შეცვლი, მშვენიერო, შენი მცდელობები, რაც ბედისწერამ ერთხელ გაუშომა. ახლა თუ გავიე, მერეც მოგაგნებს ბერის კუთა და ოინზაულობა.

მე კი... როგორც, დირსეული მანდილოსნებო, ვითომ რითი ვარ ბრეზე ნაკლები? თუ დამპირდება, — ღმერთო დამიციე! — თუ დამიციე, — ღლოცა-კურთხევად ჩაგეკლებო!

იქნებ, რა ვიცო, — გვიცო გგონივართ, სიღან სადღო, საყვარლებო, სიღან სადღო!

აბა შემხედეთ: — „გაქებები, უკოვლადქორეო“;

„ვევლდებ, სუტრების დიდო ძალოა“!

გონვის ხმა ვნებავთ? — მოითმინეთ, ავერ ტავა მკექს,

საღვთო ბოლი გსერთ? — ესეც თუთუნ!

რატომ არ აზრად გეპიწავევებო ნაზარხოშალი ბერის კრუტუნე:

ბუმ-ბუმ-ბუმ!

ბრუნავს, როგორც ბუმბული,

ბუმბერაზი ჭიჭიე, —

ღვინით გამორუმბული.

სად მოგსწრებით ამისთანა თვალისხეირი:

მომწეწინაო ცლოის ყურება,

აჭიღებია საწყალ კოპარუს და უსირცხვილოდ

ეკურყურება.

— მაგრამ, თუ გეყვარს, ძმეო ძვირფასო, ცოტა სხვა რამეც უნდა ითავო!

— ოქრო არა მკექს, ვაი-ვაი!..

გაიღ, გამშორდი,

ქალო, ფულების გამომღლიტავო!

— ოქრო არა გეკქს? არა უშავს...!

მაგრამ საიღვინე?

— მხოლოდ მტვერი მკექს, ჩემო კარგო, მხოლოდ ნავაგი,

ნაშუსრადები ჩემი ცლო-შვილის და ქალადლები თავეც საყარი.

ქალადლებო?!

გავგონია მარტო ამისთვის თავის ატყენა!

ცხვირს თუ მოიხოც...!

თუმცა მგონია,

არც მოსახოცად გამოგადგება.

რბის ჭიჭიე-ძანავამი, 24

უხელბს ენა-ლქარდი,

დააქვს პირისნახავი —

შემორიანი ქალადლი.

ვაი გაყიდულ პატოსნენას —

ფულის მაგივრად შერჩა დღონა!

მერე აფრინდა,

ნაშოვრადევე ახუვა ოცნებას,

ჭერ შეიებელა საწყალ კოპარუს, მერე სხვებთანაც შეიფრთოსანა.

ნამაიდა!... ნამაიდა!..

შეგაწეწეწე, შეგაწეწეწე წყალობითა შენითა!..

მ თ ხ რ ა ბ ე ლ ი

ვიდრე ტაქეი წინ და უკან ასე წრიალებს, ვიდრე კვლავ ისმის სიხნელოში მისი ქადება — კარს მოადგება უცხო სტუმარი და შესასვლელად შეეწეწება.

სახეს იმაღლავს ამგებასაჲს პირსაბურავით,

მეც... რა ხელი მკექს, — უფუცამოდ ვემორჩილები.

ორი ჭრილი აქვს პირსაბურავზე,

ჭრილიში ჩინობენ თვალის ჩინები.

„ჩანს ჭიჭიე! — გულმოსული ფიქრობს ტაქეი —

თვალსატყუარად აუბლანდავს შავი საპირი

და სიხნელოში მოიკრიფება ჩემი მტერი და

მოპირდაპირე!“

ჩაშტერდება შმაგი თვალებით,

რა მქანს, — არ ძალდას მშვიდად უყრება! —

მერე მისწვდება გამჭვიწარებით და კარებისკენ

ეკაჭკურება.

ტ ა ჰ ე ი

აა, ჭიჭიე!.. მობრძანდა ქალადლი, შმორიანი ქალადლი! ნებსხა და ნავის ორმოში ნაირები ფრატანები! პირდაპირ ამურაღა აქაურობა, აღარ შემიძლია, დავსარჩვი კაცი!... რაო, კიდევ მიძაღანა-ღლები?

მხალყო, გამოტყდი, გაშინებენ ჩემი ლოცვები!

აბა წარმოთქვი: — „იუვენ წყალობა!“

წარბურთული: — „იუვენ წყალობა!“

წაიგალობე: — „იუვენ წყალობა!“

თქვი: — „შეგვიფარე, ამიტაბაო! 26

თქვი: — „შეგვიბრალე, ამიტაბაო!“

თქვი: — „შეგვიწყაღე, ამიტაბაო!“

ანდა:

„უკოვლადქორეო, გვისხენ, ბუღაო!“

„უკოვლადქორეო, გვისხენ, ბუღაო!“

ისევ და ისევ: — გვისხენ, ბუღაო!“ —

ჩქარა თქვი-მეთქი, ამოშაქრე შენი სათქმელი,

თორემ მოგდებები, ეშმის ზიარო,

რომ ავაგლოჯო პირსაბურავი და გლახაკივით აგაღრიალო!

მ თ ხ რ ა ბ ე ლ ი

ტაქეი ცდილობს —

ააგლოჯოს პირსაბურავი.

ღამოიონების სინაღოზე დახებებს სტუმარს,

რომ უცეთსად გაარჩოს მწრავლი და ხენჯი,

მაგრამ, რას ხედავს —

ჭიჭიის ნაცვლად თვით საშურაი შემორჩა ხელში!

წყრმომახული ორი მახვილი

და საშურაი შემორჩა ხელში!

მახვილი მოკლე...!

მახვილი გრძელი...!

და საშურაი შემორჩა ხელში!

რა მქანს ტაქეი — უბღვირს სტუმარი,

რამეს უზამ თუ...!

ბიქი ხარ და, — მიდი, უქენი!

მეუფლებივით უბრწყინავს ჭრილიში განრისხებული

თვალისგუბები.

რა მქანს — ენაღლებს, უშობის ყურება,

მაგრამ ეს ზაფრა როგორ შებურბო,

ვერც „შეგვიწყაღებს“ ელუღლულება, ვერც ეუბნება

„უკოვლადქორეო“.

თვალბს აციცებს აქეთ და იქით, უჭირს, ცხადია,

ნიშნის მოგება,

მაინც არ იმჩნებს, მოდგება რიხით

და გაბრქეილი

ერობრობება:

ტ ა ჰ ე ი

მე... ღიახ, ღიახ... აბა, ეტყობა, შემეშალა, რა ვიხიბათო, ქალბატონო კოპარუ, მე ერთი ქალბატონი კაცი ვარ, ქამარ-ხანჭალო რა ჩემი საქმეა! სამაგიტროდ, ოქრო-ვერცხლი მიუჩაა შინ, უღამდ მკექს უფლი და ქონება. ახლა, როგორ ფიქრობთ, ოქროს ბრწყვიალი სქოლი თუ რკინისა? მიზრძანეთ ერთი!..

ტაქეივე კი... ჭიჭიევე ამას გეტყუადი:

მისი ადგილი, მე რომ მეთხოვო, სანავეშოა,

თუმცა, რა თქმა უნდა, ზედმეტია კითხვა ამის:

თქვენი ჭიჭიე ძაღლის ღეშია — უსარგებლო და

მოუხმარისო.

რა გაჩანია — ამიხსენით: —

მხოლოდ ქალადლი!

გახვეულია ქალადლები მისი ღირსება.

ისც, იცოცხლე, ერთი თუ არის, ათსნარად

გაეუბლიწმება.

დაძრწის კარდაკარ, ქოუჯაკივით დახებტება,

სახლი ცოლ-შვილი დაუგდია შიშველ-ტრეტელი
სიდან სადამო — ვინ ტაქვი და
ვინ ქალღმების გაღამიყვილი
წვიდით, ძმებო, გავცალოთ აქაურობას,
„ნაკამარმდე“ 27 კიდევ დაგვრჩა ცოტა საკალი
გზად, იმედია, შეგვეჩებება ეს გაზრდილი ქვეწარმავალი.
ერთიც ვნახო და, ვინ რა იცის, — იქნებ, გვაშლიდრებს,
იქნებ, ქალღმადიც მოგვცეს გიროალი!

ო-ში! —
მივდეთ და ქალღმადიანად
სადმე ტრამაოჩა შეაყიროთ!
აბა, წავიდეთ!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

მიღის ტაქვი, შიშნაქიში მიიძურწება...

— როგორ ვიპარჯვე,
როგორ ვიპარჯვე,
ალარე ვაცადე კრინტის გაღება! —
საბაყოა მისი სიპარჯვე
და, რა თქმა უნდა, ეიპაყება.

მიღის ტაქვი, მისდევს ამაღა,
რას ტრამაოჩენ, ღმერთო ძლიერო!
მე შენ გეტყვი და, დიდი რამე აქვთ ვასაბღენძი და
საკადნიერო.

ხოლო კოპარე?..

როგორ იქნება საცოდავი, წარმოიდგინეთ,
კრემლიში ცურავენ წამდაღუწებ მისი თვალები,
საწყობს დარდი აქვს გულსისწორისა, ზის თავდახრილი,
ნაერთმართალდები.

ხედავთ — როგორ თრთის, როგორ დელავს, როგორ
კანკალებს.

ასე გასინჯეთ, — დავიწყდა სტუმრის მიღება
და ოცნებათა სამკვიდროდან კვლავ ჩაიხსიკენ
მიიღრიყება.

ამასობაში:

„ქინოყუნის“ სახახლეში ჩაქრება შუქი,
აქით მოიწვევს ფერმიხილვი ქალის სახება —
შემოვარდება მსახური სუტე
და სამურაის შეგრახება.

ს უ გ ი

მაპატიეთ, გეთაყვა ქალბატონ კოპარუს აქეთ რომ მოვაცილებდი,
პატივცემული სტუმარი ჭერ არ გახლდათ მიობრძანებულთ. ჩემმა
ბატონებმა, — ღმერთო, ღმერთო! — რომ იცოდეთ, როგორ
გამთაზებს: რატომ უურაღდებთ ამ შეთავაზებზე; იქნებ სამურაი
კი არა, სულად გადაცმული ჩოქია შემოპარულიყო?

და, როგორც ხედავთ, —
ვალდებული ვარ შეგამწიწოთ, ჩემო ბატონო!
გახოვო მომტიტეთო ანაირი გულაღმლომა
თუშაც, რომ თქვენს, იმთ ისურვებს, თორემ მე რა მრჩეს —
რა თქვენ და რა ის! —
კი, — ვენდობითო, — ასე მიიხრეს, —
მაგრამ რას იზამ,
გულდაჭერება გვიცოხსო მინც.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ამ ლაპარაკში წამოხდა პირსაბურავი
და შუქურანი შეანათა სახეში სტუმარს.

ს უ გ ი

მშ!..
ეს ბატონი, რა თქმა უნდა, ჩაიხსიკნა მკავს..
გუხოვთ, მომიტიტეთო!..

მშ, ქალბატონო! მე გტოვებთ ფრიად სასიამოვნო
მეურის ხელში.

აბა, თქვენ იცით!

არ მოგვიწინოთ უმიზეზოდ ჩვენი სტუმარი,
ღმერთმა არა მქნას — უცხადად ატყინოთ რამე!
ჩვენში დარჩეს და, ვიცო ნამდვილად ქარიშხლიანი გეწნებათ
ღამე.

მაგრამ რა უშავს! —
ის სხვაანარი ქარიშხლია,
სხვაფრევი იწვიმებს... მე შენ გეტყვი და, არ მოგვიწიოთ
ღამეა კოლეგებო!..

თავს ნუ შეაწენთ უაღვილო კოკობიკობით,
სურც ნამეტნავად მიგობრკებით!
იგრძნოს სტუმარმა გაზაფხულის იავარობა, —
გაღაუფურჩქნეთ უზრუნველად თქვენი მარაო
ძნელი საქმეა მისი გართობა, თქვენ არ გავონოთ სამსხარაო.
კარგად შეამავებ-შეაცხარეთ თქვენი ბურახი,
მოთლად დამორცხვებაც ჩაეთვლებათ ზედმეტ სირხილად.
ძმრთი შეუზავეთ ბალახებულთ, შეამწინელით და
შეამილილით!

სხვა კი თქვენ იცით... აბა, წავიდი!..
ღამე ნებისა, ჩემო გვრიტებო, ღმერთმა გალხინოთ, სიტყბო,
განახოსო.

თქვენ კი ხვალ გნახავო, ფიქრი ნუ გაქვთ, დიასახლისო,
გაშთინიას შემოგვიღოთ ულაპარაკოდ.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ცდილობს საწყალი, ასწიარად ენავიკმობოს,
საღალბოსაც ჩაიძირებს ალგა-ალგა და...

მაგრამ გახსნა დღემლის კარი
და სამურაი ალაპარაკდა.

გესმით რას ამბობს? ჰოი, ღმერთებო,
ბუღავ დიადო, ბუღავ ზვიადიო!
რადაც არ მოსწონს, — ვატყობ აშკარად,
გაბღერეთი ჩანს,
უხასიაო.

ს ა მ უ რ ა ი

რა ამბავია, მართლა და მართლა ასე ხვდებით ხალხს? რა ქირავი
ული მუშტრბავითი მიყრიკებთ, თითქოს გასაყიდი საქონელი ვი-
ყო! რას ბატრბავთ წაღმა-უტულმა მამასხარავებთ, თუ რა არის
ამისთვის მოვედი აქ?! ცოტა ზავთ კი არ დამდგომია: ჩემი ბატონის
ციხის გაუაღწინდებლად დღისთიაც კი ვერ გამოდრწეს კაცი. და-
მეუხ ბომ ლაპარაკი ზედმეტია: წუთით რომ მოგინდეს გამოსვლა,
თვით დავცის უფროსი უნდა შეაწერო. ხედავთ ვინ დაგაჭერებს, —
საგანგებოდ დავთარში უნდა მოუწერო ხელი! რას იზამ, მკაცრი
კანონები გვაქვს, მეტისმეტად მაყარა: მაგრამ ქალბატონ კოპარუს
სიღამაზე რომ შეეცატვე, ყველაფერზე ხელი ავიღე, აქეთ გამო-
მიწია გულმა. ამ ცოტა ხნის წინ ჩემი ფეხით მოვედი და პაუნიანი
დავჭვიო, ჩემი ფეხით არადა, ხომ შემეშლო მსახური გამომეგზავ-
ნა. ქალბატონი კოპარუსი თურმე რა მაიმიტი ვყოფილვარ! მეგო-
ნა — თუნდაც ერთი ღამე რომ გამეჭტრბებინა თქვენთან, ეს შეგვე-
დრა ტკბილ მოგონებდა გაშუქებდა სიყვდილამდე; მაგრამ რა: ერ-
თი ღლიშოდც ვერ გამოიმეტეთ, საღამო რომ საღამოა, იმის ღირსა-
დაც კი არ დამაბოძა... რა ძირს დავიშტრბებთო თვალები, დეკარ-
გეთ რამე? კისერი მინც არ ატკიცებთ ადენ ხანს! დიასახლი-
სო, გამაგებინეთ ერთი, ეს რა ამბავია კაცო საჩაიეთო მოხვილდ ამი-
სონა ღამაზე ქალთან და ბუსათი იქნე? ესდა მაკლია, — ავღვე
ახლა და ბებიაქალით დაუწურო ფეროხობა ვის გაუგია ასეთი ამ-
ბავი!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

აი, ხომ ხედავთ, როგორაა ვაცეცხლებულბო.

დი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

სწორი ბრძანდებით, სწორი ბრძანდებით! მართებულია თქვენი გუ-
ლისწერობა, ქუშმარიტად მართებულია! მართლაცდა, უცნაურბო

ჩანს უკლავფერი. მაგრამ მაღროვით — ახლავ ავიხნით: ქალბატონ კობარუს ერთი გამორჩეული სტუმარი ჰყავს: ჩივიზე ლექრობს დღდაღამ, სულ მისი სახელი აკრია პირზე. წუხელის ჩიპი, ამაღმაც ჩივი, სულ ჩივი და ჩიპი!.. სხვა მუმტარი დახანახავად არ უნდა. არადა, მისი შიშით ხალხი ვერ გაკარებია. თუ ვინმე ცოტა ამღობი და ხეირიანი იყო, სუფევლა შემოეცალა. არ ვიცი, — სახამდე ვატანს ასე ხომ გაგიგიათ, მეტისმეტსა სიუყვარულმა და ვნებათაღელვამ ჩაოტევა იცის. ისე კი, ცოლდა გახმელოლი სჭობს და, ეს ამბავი უკლავზე მტღავ ჩვენ ვაფუტებებს, რას იზამ, ასეა. მეტატრინების, მოკეხსენებათ, მუღამ ერთი თავსადები გვაქვს: ასეთ სიუყვარულს უოკუნეაჩიად უნდა შვეუშაღლით ხელი. ამტრამა — უოკელ შემომსვენებს ასე გაფაციცებით უოკალთაღვლებო.

თავს არ შეგაწუნეთ შესაკითხავით: ვთქვათ—ცხრა მთას იქით მავანი და მავანთაგანი სიკვდილს ნატრობს და შავნელ დღეშია: თქვენ რას ურჩევდით, — უელის გამოჭრას, თუ სახარბობლა უმჭობესია?

ს ა მ უ რ ა ი

რა უნდაური ვინმე ხართ ნეტავ შე საღან უნდა ვიყოდე! მაღლობა ლმერთს, ჭრ არც თავის ჩამობრახობა მიცდა და არც უელის გამოღანება. სჭობს რამე სობარულლო ვთქვათ! მუღობარი კი ვარ, მაგრამ ასეთი ამბები რომ მესმის, გუნება მიფუტდება.

ღ ი ა ს ა ხ ლ ი ს ი

ქალბატონო კობარო, ქალბატონო კობარო! ეს უყვე ნამტრანია. გაგიღანით ასე ლაპარაკი?! ცოტა აწრო მოიკარებო, კაცი პირველდაა გუნება!

თქვენი რა ვთქვა და — ჩემთვის აქობებს, ჩემს ქმარს მივხედო, მივუბრუნდე თავისხინს ჩემსას.

დაღლით ღვინო, უკუყვარით გულთა ნაღვილო, უმჭობესია მეტრუყვითა მცნებას წარბაძო. უყვე ლამება. შევიღეთ სახლში, შევიღერეთ და შევიღარბაზოთ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბნელ დარბაზონში შეღან უმზოლ, წინ მიფუტვებით დინასახლობსი.

ცაზე კი... უყვე აღმოყნო მიმჭურხის მთვარე, ურულ შემოქცა ვარსკვლავი მიმზის, კვლავ მღუმარებამ მოიცვა არე... ნახაჭების ხმა მიწუნარდა თითქმის...

II ს უ რ ა ტ ი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ბრწყინავს ტემშიში უფლის სავანე. შიგ მოიგანებს, როგორც ამბობენ, ქალქ ისაკას შემწე-ბატონი, თვალში გეცემთ მისვლისთანავე ცალაზიღული საგუმბათონი.

ტემს იცნობენ სავაქროებით, — ვაჭრებს შფარველობს ტემა ტეჩინი, რისი მრევლიო, ვისი მოსავლი ხან ფარნიშანი აშვეყნებს დუქნებს, ხან წარწერების კრალმოსანი...

თუ შეგიღლიათ მოფუსფუსე სავაქროებში, იქ ჩივიხაც საღმე ნახავდით, მისი ღქანია, მოგეხსენებათ, ღღე და მოსწრება ვაჭრობს ქალღელით; ...ტაძარს ბევრი ჰყავს მოყურადღე, გუფუნებს მრევლი: — მოხალ გვექმენ! — თუმც უზებაღღელულ სამრეკლოზე ზარის მაგივრად ქორები რეყვენ:

— რა მომზღარაო! რა მომზღარაო! ღმერთმა დასწევდოს ზოგაზოგების ზენ და ბუნება! თურმე, ნუ იტყვიო, — ქალღლების გაღამყიდელი

ეტრფის კობარუს, ებულბუღებდა! იწვის ქვეყნა, არ ჩანს საშუელი, მანინ არ ცხდება ეჭვი თავუნება, ზარს არისხებენ მოგანგაშენი, მოზოღავს ქორი, მოიკვამღებდა! თუმც უზებღობა დაჰყოლიათ ბედის მაგივრად, —

ღმერთმა არა ჰქნას — წამოგვადგეს თავზე ჩივი! სწორედ ამიტომ, მართებული ვაზლავთ სრულიად — პირდაღრეტილად შედეგებს სტუმარს კობარუ, ქმუღად შეხედეს და ბაგემღუმრიად! მაგრამ სტუმარისთვის მართებული სულ სხვა რამეა: სტუმარს, ცხადია, უნდა ვართობა ი, ეს სიფრთხილად, მართებლობა, ო, ეს შიში და უკუღმართობა!... მე კი... მე, როგორც მასინძელი, ასე ვიტყვი: მართებლობა საშარტიღან საშარტიღანია, — არც თვით ივნო და ისინიმილო, არც სხვას მოავლო სევის არშია!.. ამა, რას უციდით, გაინძირით, დასცილეთ თასი!

ქალბატონო კობარო, ქალბატონო კობარო! გამოცოცხლდით, ასწიეთ თავი გაიღმეთ, ძალიან გთხოვია!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თავგამოდებით ელოქნება დინასახლისი, ტაბილომობარი, ენაწულიანი... მაგრამ კობარუ მიქცეულა ბაგემღუმრიად, — დუმს ღამეული მგზავრი გვიანი, რას უქირებს ნეტავ, — ემზაგება სალიტინიოდ, თუ განინებავს ბედისას წყევლის?... ამა, ასწია დაღლილი თავი და დამწურებულ ღაწყისთავებზე მარგალტებით გაბრწყინდა კრემლის...

კ ო ბ ა რ უ

ნება მიბოძეთ, ერთი რამე გვითხოთ, ბატონო სტუმარო! მომიხმინეთ:

ქვეყნად სიკვდილი — კარგად იცით — არვის ადგება. მაგრამ ამბობენ — მოკვდავი, ვინაც წაწინდა ღამეთა ათეულში²⁹ აღესრულება, — ცოლდეილი იყოს, ცოლდათაგან განწინდება. თურმე ზესნელში ხელმეორედ იწევებს ცხოვრებას, სასიამოა, რა თქმა უნდა, ასე დაწევება: ზუღად იქცევა ზეგარდმობის საბრძანისებში და ღვთებათა მოზარედ შეირაცხება... ხომ მართალია, ნეტავ, უოკელი?

ს ა მ უ რ ა ი

მე რა გაუწუოთ, ამა, ამისი? უმჭობესია მოიკითხოთ ვინმე მისანი, უკლვისმავაწუე ბერები იზმოთ.

კ ო ბ ა რ უ

მეც სწორად ისე მოვიქცევი, როგორც მითხარიო... კიდევ ერთს გვითხოვთ, თუ, რა თქმა უნდა,

სულთამბლომლის მოლოდინში თრთიან წელიად.
 ღმერთებს როგორაც მოუბლანდათ მათი კაცური
 და ეთნოები ჰაიარად შეუბნევიათ.
 მაგრამ უცრად გაწვეტილად წმინდა ზონარი,31
 დაზარებათ ხელმოეროდ თანის შებენეა...
 აწ გაწვეტილის შესაკანადად
 ვინ ღვთისნიერი მოიბენება?
 და პა, ცხოვრობენ ასე შორიშორად,
 ფიცით შერკულინ თუმცა არიან,
 ცრემლს აწვიმებენ უერთმანეთოდ,
 სხვას
 ყოველივეს განეკრძალებიან.

...და ყოველ ღამით,
 ნიხლიან ღამით,
 ჩიბი სტოვებს სახლეულს თვისას
 და ქუჩაზანდებს მიუძევა ფარული ჩაბნობი.
 ნაოლიერის ხანს
 გაუჩრდებ გულისთქმა მისი,
 თითქოსდა შორით სურვილების კარიც იღება,
 სული ეერება გატანულ სხეულს და მიჭნურისკენ მიიღრეიება,
 თურმე დაუთქვამთ —
 პაქანაწე შეფეარათო,
 ერთმანეთისთვის შეუფიცავთ შესაფიცარი.
 შეგვდებიან და...
 აღსარაღის ეამიც დარეკავს, —
 ხმის წაურებობით ასკვნის მისანი.
 აქეთ კოპარუ იცრემლდება,
 იქით ჩიბიერ,
 თუმც, დამერწმუნეთ, — აღსარაღი მოდის წელიად.
 დიდი ხანია, მიეღვტიან ერთიშეორებს,
 დღიც სიკვდილისა იშთავითვე დაუღვინათ...

წელან ჩიბიერ წაივასხმა
 სამიჯინოში.
 იქდა თავისთვის, ვისთან რა ჰქონდა საკორო და სამუხაფო,
 მაგრამ „კალიო“, „სამურაიო“, — ღმერთმა დაღაბურსი —
 მაინც გაიგო.

პაი დღვასა
 პაი დღვასა
 თურმე რას შვრება ცრუ და რიოში, — სტუმრებს
 ღებულობს

„კავასიოში“.
 „—ღღვს აღსრულდება — ფიქრობს ჩიბიერ, —
 ერთად ჩაქრება ორი საწიელი,
 შვად შეტყველებს ბედის ვარსკვლავი, ღამე ავს მითქვამს
 ამაღამდელი“.

ქულმოღვლელი გავარდება „კავასიოში“,
 მე შინ გეცევი და, უკირს გაგენა!
 სახლს მიაღვება ჩვენებასათი და ფანჯარასთან აიღვანება,
 ხედავს, რას ხედავს?
 დაუხრია თავი კოპარუს,
 ზის ფერმიხილი, გარინდებული...

იწვის კანდელი, სიწუმეა დარბაზოვანში,
 მხოლოდ ფეაიმე იხმის ფხაკუნი.
 იქით, სიღრმეში
 საშურაი დაუნჯებულა, —
 პირს თავსაბურავ-ჩამოფხაკტული.
 სახე არ უჩანს... მუდროო ტალანში
 მთავარ მიმოდის ოქრის ფორეგები.
 დღუს ყოველივე...
 მხოლოდ სტუმარი
 სხვას ამოძრავებს ეამგამოშვებით.

ჭ ი ბ ი ე

ბენავო, ბენავო კოპარუ!... როგორ გაფიქრებულა როგორ მისუ-
 სტებულა წამადღუმე პირს იბრუნებს, სანილის შუქს ცრიდება.

აღბათ, ისევ ჩემზე ფიქრობს საცოდავი. ნეტავი შემდგომს ჩაქურ-
 ტული, რომ აქ ვარ, ახლის ვარ ან ერთად გაქცევა შეგვეძლოს?
 სადმე... თუნდაც უფედელი... ქიტანოში...
 ნეტავ, რა ხერხით მივაინფო საწიშენებელი,
 ჩემი აქ ყოფნა რანაირად შევატყობინო?

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ჭიბის ფიქრი მიიქცევა სატრფოს მხარდამხარ,
 მზის საუფლოსკენ მიიწვირება...
 ხოლო სხეული —
 გატანული მისი სხეული,
 ჩემად რომ დნება სიყვარულის ტბილი სახსალით, —
 ცხუარს მიკრია, მიწვებია, ზედ მიქვდომია
 პაქის ფრთასავით.
 ჩიბიერ ტრის.
 უფერის კოპარუს, თითქოს სამღვრავს ამბობს თვალბით,
 ხოლო სტუმარი ჩუმად ბუტბუტებს, თან ასულსას
 ისმენს მოქნარებით.

ს ა მ უ რ ა ი

ო, რა ძნელია შევეარებულ ქალთან ლაპარაკი ქუჩაც როგორ მი-
 წუნარდა... იქნებ აივანზე გავიდეთ, თვალს წყალი დავაღვინათ
 და გულიც გადავაულოთ ცოტათი!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

და აივანზე გამოდიან სამუსიფოდ.

ჭ ი ბ ი ე

ჩქარა — მოდიან უნდა გაიქცე!..
 საღ დავიშლო?... ღმერთო, მიშვედე!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

თავს დაიდებს და...
 მიიქცევა ფეხბურთელი,
 მიიჭრება ჩრდილში მაღალი.
 აივანზე კი
 ისე გართულან,
 მის შესამჩნევად სადა სცალიათ!

ს ა მ უ რ ა ი

ღიპს, კოპარუ, თქვენი ნათქვამით შეიტყვე, — თურმე თავის
 მოკლეს აპირებთ იმ ვაუბართან ერთად — რა ჰქვია? — პო,
 ჩიბიერ, ქალადელი მოვაჭერე ჩიბიერ. მასზე ლაპარაკით არ იყო, წე-
 ლან ჩვენმა დანახლისმა რომ გამოიკვირებდა ყურები? კარგად არ
 მენიშნა მისი ნუბარა... მაშ, თავის მოკლა გინდათ, არა? თუ არ
 ცდებო, ახა, კი, მართალია, კაცი რომ თვითმკვლელობას დააი-
 რებს, ზედმეტია მისი გაღაჭრება: ცალი ფეხი სამარეში უღვას და
 შენი ლაიანებისთვის სცალია? მარტოდღენ ბედისწერის კარნახით
 მოქმედებს და ჩვენისთანა უბრალო მოყვადვათთვის დახშულია მი-
 სი გული და გონება. მაგრამ მაინც გეტყობო: დიდი ვერაფერი
 საქმე გაგიჩინებიათ. უფროს კვიანური ვერაფერი მოიფიქრეთ?
 ახა, კარგად დაფიქრეთ: თავს რომ მოკლავთ, როგორ გჯონიათ,
 ჩიბის ახლობლების თვალში ვინ იქნება ბრალეული? იქნება ფიქ-
 რობთ ჩიბის დადასნაშულებენი არა, ჩემო კარგო, იცოვოთ,
 თქვენს კისრზე იქნება მთელი ცოდობა-ბრალი. წყევით მოგიხსენი-
 ებთ სუფელა. საფუღავიც კი არ დაგაყენებენ, — თანის ძალი
 და მამაძალი წამებრტლავს თქვენს უპატიო ცხედარს. აი, ხომ ზე-
 დავთ — რა სირცხვილი გელით და რა თაუღვლისდისხმა!.. ყური
 მიგდით, კოპარუ: მე არ ვციო, სად არიან თქვენი შრომლები: ცოც-
 ხლები არიან, თუ მკვდრები. მაგრამ თუ კიდევ უღვასა სული, მა-
 შინ სხვა სასწავლო მოგლოცო საიქიოში: დღე-მამის შემარცხვენი-
 ელი, უღირსი მკვლელები მერწმუნეთ, ტყუილად აგიტყვე-
 ბიათ თავი: ვერც ბუღად იქცევით და ვერც სასუფეველი დაემ-
 კიდრებოთ. თუ გჯონიათ, რომ ორივეს ერთად დაგაბრძანებენ იმ-

ქვენად, ერთმანეთის გვერდგვერდ, ხელმეტილადახვეულებს ქო-
ჭოხეთი რომ ჭოჭოხეთია, იქც კი არ დაგაწყოლებენ თქვენს გე-
მოზე, ო, რა სასწინელი ხვედრია, რა საწმუხარო! აი, რას გეტყვით:
მე თქვენ პირველად გხედავთ. მაგრამ მე სამურაი ვახლავარ, ასე
ხელაუბით ვერ მიგატოვებთ ვასპირზე. იქნენ ფულმა გიშველოთ,
მა? ხუთი-ათი ოქრო თუკი წაგებნარბათ რამეში, მზად ვარ, ხელს
გაგმართათ. დაე, პანიშანა შემრისხოს — სამურაის მფარველ-
მა ღმერთმა, თუ ოდესმე სიტყვა წამომცდეს ვინმესთან.

თქვენ შეგიძლიათ უყოყმანოდ მინდოთ, კობაძე,
დაუფარავად განმცხადოთ საქმე ყოველი.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მშვიდად, გულთბილად დაპარაკობს საცოდავ ქალთან.
თითქოს განქარდა სევდა უღვევი...
ქალმა მორჩილად დაილო თავი
და დაიკრია
ხელისგულები...

კ ო მ ა რ უ

ო, რომ იცოდეთ, როგორ გინადლიათ!
თქვენს გულმწერლობას მუხლმოდრეკით ვწირავ მადლობას!
თქვენ აღუდგებით მშით და სინათლით ჩემს უგზოობა-
უსინათლობას.

არც კი ვიცნობდი —
შემოფიცეთ შეხავაფიარი,
თითქოს ამისთვის მოიძიეთ ჩემი გზა-კვალი,
თუმც არ გვექონია არასოდეს შეყრის მიზანი,
არც გრძნობა რამე — ტრფობისმგავარი...
მადლობელი ვარ, მადლობელი... ხედავთ, ავტარიდი, —
მეტი რა გითხზათ — ვინ რა იცის, ხვალ რა მომვლის...
თქმაც მიძინდებდა... მახრბობს ცრფელები, ეს ნიშანია
სამადლობლის.

ამბობენ, სიყვარული კაცს სახეზე აწერიაო. მართალიცაა: ბევრიც
ეცალო, ვერ დამალავ: სწორედ მიმიხვდით: მე და ჩემი მართლაც
გადაწვევით ერთად მოვიყალიბეთ თავი. კარგა ხანია, ერთმანეთი
აღარ გვიხანავს. ნეტავი, ჩემი გამოხუფდა მაინც შექმლის! ო, რა
ზუბედურებაა, ღმერთო, რა უბედურებაა! მე კი ხუთი წელი მიძევს
კიდევ წინ, გეპით? — კიდევ ხუთი წელი უნდა ვეშახტო ჩემს
პატრონებს, თუ ღმერთი გამიწერა და, მანამდე სხვა ვინმემ გამო-
მისიყდა, მე ხომ შევერცხები და შევერცხები, მაგრამ ჩივისაც სა-
ქვეყნოდ მოეჭრება თავი.

„ნამრახ სიცოცხლეს ვიკოვბს სიყვადლი! თავი მოვიყლიათ!“
დაფერებთ მითხრა გულისამ.
„თავი მოვიყლიათ! — გულმურყვილოდ გავიმორეო —
ღღემ შეგავართოს აღსასრულისამ!“
სამარცხენოა ასე ცხოვრება —
ერთად შეფიცეთ ზენაარი ზესთა კრებულებს,
ეს საფიცარი წამდაწმუშ გვესახსოვრება
და სასიყვადლოდ გვაავადლებულებს.

პოლა, კიდევ დაუპკით და ხელდაურებლ შემთხვევას ევლოდებით.
საიღუმლო ნიშნებზედაც შევეთანხმდით ერთმანეთს, რაცა ბატონი
ჩაიქვი მანიწნებს: გამობარეო, — ეს იმისია, სიყვადლს უნდა
შევეგებოთ ორიენი. და, აი, ცვოცხლობ — ამ ღდის მოლოდინში,
ცვოცხლობ... და არცა ცვოცხლობ.

ღვიარემე კი ცოცხალია.
ცხოვრობს ბნელ ქობში — გულჩამკვადარი, შეკრეპებული.
გავა ეამეამ,
მოიძიებს პურსა და სითბოს
და სადღერო ნაცოდვლიარით არსობის წყაროს შოულობს
თითქოს.

მე რომ მოვეცდები, ელდისაგან ჩაიქცევა,
წარდაცემული შეიქცევა კუთხეში გლოვად,
ან გამეფა და გაოგნებული გზას გაუყვება შორითი შორად.

მაგრამ სად წავა განვიცხულო, თვალდასახმულო,
სად აღმოვდებო საღმერთავი კრულით და წვევით?
— სადმე ქუჩაში უპატრონოდ აღესრულებას
ნასოფრლისთვის გაწვადილი ხელით.

ო, სათქმელადაც სამშობო ესე ყოველი!
...ერთსაც გეტყვით დაუფარავად:
თუმც აღსასრულის მოლოდინში ღდემი მიგვდას, —
ახალგაზრდა ვარ, ჩერეთ უფრწენელი და სიძულელით
ვეუტრებ სიყვადლს.

ვიცი, უბადრუკ მატყუარად მოგვეცნებით. ო, როგორ მრცხენია,
რომ იცოდეთ! მაგრამ სირცხვილს არ შევეწმიდები, მოვარია —
ცოცხალი ვადარჩე!

აწ მუხლმოკრილი გვევდრებით — წყალობა ქავით
თქვენგან მოველო უბედური წუგვს და შევებას,
ვიდრე ცოცხალ ვარ, — ცოცხალი თავით
მე თავს ვერ მივეცემ სიყვადლის ნებას.
ვიდრე ცოცხალ ვარ,
სიცოცხლებზე უნდა ვჭრუნავდე,
კვლავ გაეჭებით: — განმარდიეთ სიყვადლის ხელს...
და გეფიცებით — აღსასრულმდე
მონა-მორჩილი ვიქნები თქვენი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე მტყველებს ქალიშვილი
და სამურაი
მიწას უტრეხებს ფიქრან თვალებს.
ჩივის ესმა ყოველი სიტყვა
და რისხვისაგან გულამდრეველი
უფრო და უფრო აეკრა ცხაურს.
— როგორ შებრუნდა ყველაფერი,
პაი, ახანდე!
ურს რომ უვდებდა მიეთ-მოეთებს, ქურში ყოფილა თურმე
აქამდე!..

თითქოს გაქვავდა გაოგნებული,
თითქოს მიაკვდა ცხაურის კიდეს,
ჩივის ბოლმა მოეჭრან...
გაოცებისგან
ამოხტუნდა მგონია კიდევ.
ბორგავს, ცოცხებს ურის... სახუმროს? გულზე მოენთო
ამ გაიქვრა დედაკაცის უფრო ქარტალი.
თითქოს ხეს მოსწვდა მუცსიანი მაიმუნეთი? —
და მოაღინა ქვებზე ზღართანია.

ჭ ი ჭ ე ი

პოი, მაცდურო, პოი, მაცდურო!
თურმე — რას ვხედავ —
თვალთმაცქობა იყო ყოველი!
სამი წელია, ასე მატყუებს ეს მელაძე, კვე-ქვე მშრომელი.
მავ, მართებდა!... მაცდურდებოდა!..

წინდაცემული სიძვის დაიკით
უმაწოების ნიღბით ვივლიდა ამ სამარცხენო კომედიაში.
თუმც, ნუ იტყვი, სიყვადლს ვარბობს,
მაგრამ სასიყვადლიო!

როგორ მოვიქცე, ნიასხუბო,
როგორ მოვიქცე,
რომ სულმა ჩემმა ახლა მაინც სიმშვიდე პპოვოს: —
მოვუყენო თუ
დალტისათვის
ხმალზე ავაგო ბოლოს და ბოლოს?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ისევ კბალებს აღრქობალებს, თვალებს აიღვეებს,
თან ბოლისსაგან გულმოკლეული ცრფელად იღვება.

მაგრამ რა გვეთქმის, — შეღაბულია, შეღაბნილია მისი ღირსება! აივანზე კი... მგლოვიარის გულსიტკივლით მოთქვამს კობარუ — სათნო და მეტერი. მასაც ცრემლი სდის ღაწვისთავეზე — მონანიების მწუხარე ცრემლი.

კობარუ

ვიცი, მფრთხალი და გულმოზიში ვარ და ჩემი თხოვნაც ფრიალსამარცხნივია. მაგრამ, რა ექნა, არ შემიძლია სიკვდილი. ვერ გავბედავ... შემოშიარეთ სწირ-სწირად.. თუნდაც უკვდილდე... წამათარსი... გაზუფხულდეც...

და მუღამ ასე: როცა ჩემი შემოდგემა სახედისწეროდ და თვისმგველელობას მიკანახებს ცივი თვალებით, — თქვენ აღმუშართ თქვენი მარჯენი, თქვენ აღმდექით — გემუღარებთ.

და მეც... რას ვიწამე. უნდა ვეცადო, უნდა ვიხმარო, რა თქმა უნდა, ღონე უყოველი, დრო რომ აღვეუთქვი, უნდა გადავდე, თორემ ახლოა სულთახელომელი.

რა ვი, ხალხნი ვართ, — თუ მოხბა და ღმერთმა ინება, ხომ შეიძლება გადაფიქროს ჩვენი შერთვა და შეკავშირება? ო, არ იქნება — ამნაირი ბედი გვეწიოს. არსთაგანშივემ განარჩიოს საკმე ამირგაღ! მაშინ ერთბაშად გასრულდება ჩვენი ერთობა: მეც ვიყოცხლებ და... ჩემი ჩემი და საპარადემოდ განცივრთება.

კრულ იყოს ის დრო! — ისე აღვეუთქვი, არც გამოცთა გული სრულებით, რომ თუ მოვეკვებით, ერთად მოვეკვებით, ერთ სამსხვერპლოზე აღვესრულებით. თუმცა რანაირად შევთრავდე წუღილადში ჩანთქმას, — დაშვრება სული უთავბოლო წვით და ძიებით... ო, ვწყევლო, ვწყევლო, ნაჩქარევად მიცემულ აღთქმას და ვნანობ, ვნანობ, დამნაშავეს მონანიებით.

მთხრობელი

ჩამოყრდნობა სამურაის მუხლისთავეზეზე, ჩაეშობა და შენდობას ითხოვს.

სამურაი

მე მზად ვახლავარ გაგიწიოთ მეურვეობა: მამ... მზად ვახლავარ... გამოსავალიც ასე მგონია, ვიპოვე თითქოს. მაგრამ გავფრთხილდე, — აქეთ ქარი ქრის, ხალხი ჩაუღის აივნის კედელს და შეიძლება მავანთაგანმა ჩვენი ჩურჩული გაიგოს კიდევ.

მთხრობელი

წამოდგება და ნაჩქარევად მიკახუნებს — ხის საეტყურებს მიეტყავს ჩქაშით. ჩემის ესმის, ჩემი ბრდღვიანავს — აღბორებულ ბოღმით და შხამით.

ჭიჭი

ო, გაიძვერვა, თავლაფდასხმულო, მე კი... დანდობას, რახანია, ვისგან მოვეციდი.. კაცს უსირცხვილოდ ევაზორცება ამჟღენებულ დედა-ცხოველი! ნეტავ, რა ქორმა დამიზნა ასე გონება,

ვის ვანდე, ვისა, ჩემი შინა და ჩემი ჭკაჯარის რას ვთქვამდები — გამაბახდე ეს ნაროსიპალ-ნამეგვერდებზე ხედავ რას ამბობს! — ვი სირცხვილი! ცოტა დამაია, — ხანჯლით მოვდეგი, პირისხლიანო აფთრის ჭილაგო, რომ შეღაბნილი საშო-შიგანი მზის სინათლევად ვადმოგიაგო!

მთხრობელი

მა, ჩარჩობებზე აღიბედა მათი ჩრდილები: დგას ქალიშვილი თვალაყრბილი და წაყრუებით ეტბტბტება თანაშრახველის დინეი პრიოლი.

ჭიჭი

უნდა მივბეგვო! უნდა მოვეუდლო! უნდა ავტებო ერთი ლოწინი და დანჯვალელი ქვებღანივით ძირს მოვიხროლო გველის წილი.

მაგრამ დავწუნარდეთ, კიდევ გავხედოთ: მის ფეხმობისმული სამურაი, როგორც ბეღალი, ერთი ვიყოდე — რაზე უბედობენ, რას მირეკვენ სარეკლათი?

უხსნის კობარუ, გულმოდგინედ ემუღარება, ნეტავ, რას შესთხოვს ამისთანას მქუნა ბინძურ? ეს ვაუბატონიც რაღას უტბიცებს — ის სავარტელზე წამობირჩღულ? თავბურ მუხევა, მიმძიმს უურება, მასწავარამა ალბათ მიწია, ალბათ ახლოა განადგურება... სამარისია! სამარისია!..

მთხრობელი

ხედავთ, რას შერება, რანაირად ბორგავს და ბრდღვიანავს, ვი ამ სირცხვილს, ამგვარ ყოფას, სამარალს ასეთს! ანაზღუდულად ქარქშიდან აიგლეუს მახვილს, მახვილს —

სეი-ნო მაგოროკუს მარჯენით ნაქედსნს და შეძახილით: „აჰა, კობარუ, მა, შენი გული — უნდა და ურჩია!“ — უკუმოქიცვს გაშმაგებული და გამტებით უმოზნებს გულში. თუმცა გაცუღდა ძალი მკლავის... კი, შენგარა ფანჯრის გინისი, ფარდაც შეგლიგას ისე ფხინადა.

მაგრამ მოუევა ხელი ღრეოში და გაეჩხრა სატყერიადა. სახედინეროდ, მოშორებით იქდა კობარუ... ო, როგორ შერთა, როგორ შეშინდა, მების გავარდნას ჰგავდა უოველი,

მაგრამ რაც იყო, — ღმერთის წყალობით, საღი დარჩა და ხელეუოფელი... წამოიჭრება სამურაი, გადასწევს თეჯრის, შემოუძახებს ჩემის მქახედ, ჩაფრინდება უტებ მატეში და ექანება აქეთ და აქეთ. მა, შემოდღე, მისწია მძლავრად, ფიცხლად მოიძრო სატყერის თასმა, ისე უღმერთოდ მაიკრა კარზე, ხმა ვერ გაიღო საწაულმა კაცმა.

სამურაი

შვიდად, კობარუ, საგანგაშო არაფერია! მადლობა უფალს, გავანდე მისი ქალიძი..

ახლა ერთსა ვთხოვთ, — განზე გადავქოთ, ნუ გაგიტაცებთ ცნობისწაღლილი!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ამასობაში მასპინძლებიც მოვარდებოან.

ეტყობა, ესმათ ჩიბის ხმა და მოშვარებული ფართო თვალებით: „— რა ხმებითა, გაგაგებინეთ, რაზე ზიფათში ხომ არ გაგებთ?“ და სამურაი: „არაფერია!“ —

ეტყვის ღიწმალ და თავშეკავებით.

ს ა მ შ უ რ ა ი

ვილაც თავზეხელაღებული დაგვეხსა. მეც ავდექი და გაგაწრე არ გაუშვია, ძალიან ვთხოვთ. ახლა მე მომანდით ეს საქმე და დანარჩენს მერე ვაგებთ!

რა ექნათ, კოპარუ, როგორ ვაჩრითო? მტერმა ისინა უსაქმური ხალხის ყაყანი. აქ რომ გავჩერდეთ, დატრიალდება ერთი შფოთი და აყალმყაალი.

შვიდი თ ხალხი!... ერთი მოლხენა არ ჩავეთვლება, მგონი, სიკვდილს თან სარეტელსაც ცოტა მივხედეთ, თორემ საქაოლ დავაგვიანეთ.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

„ჰო!“ — ეუბნება კოპარუ, თუმცა შეტყუებული, ნირწაშხადარი, თავისას ფიქრობს. მას ეს მახვილი მრავალნაცადი, ეს სატევარი ეცნობა თითქოს. სხვაგან ჰქრის, სხვაგან, მისი გონება, გული კი, გული, — საგულეში დაშთა მტრიალად. გული ვერ მოჰკლა სატევარმა... სამაგიეროდ — სულს განერნა ვასაგმირავად.

ქ კ ო პ ა რ უ

ნეტავი თქვენ, პირველი ხომ არ არის ამ ლოთბაზარა ხალხის ხუსტურები. ისევ ისა სჭობს, გაუშვიათ თავის გზაზე, წაიღებს, კისერიც უტებია! მართალს არ ვამბობ, ბატონო კავსიო?

ს ა მ შ უ რ ა ი

ო, არა, არა! ამას არ ვიზამ არასდროებით! საქმე ისედაც მოგვარდება — ტუყოლად სწუხარ. ახა, შევიდით, — მე წინ წარუდგები, თქვენ უხმაროდ მომყვებით უკან.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

უხმოდ გადიან ოთახებში... თვალგაშტერებით ხელავს ჩიბი, — ყრულ მინანოხს, მიცურავს წყელი და სიბნელეში მიიკრფება თავსაბურავის ფარფაცა ჩრდილი. მაგრამ რას იტყვის — დაბმულია, ვეღარ ინძრება, იყოს, ახია! — იწვალოს ასე! ევა, თუ ხახაშიც მჭილი ჩახაჩრონ და საყბურის აკრან უბაზე! მა, გაბრძოლებს, ერთიანად დაიძარცვება,

თუმცა ღრის კია ხელის განძრევა? — უფრო ჩაუტერს თასმისთავები, ჩაქელობა და ჩაეკვანძება.

როგორ დავცა!.. როგორ წახდა!.. ვი სირცხვილო,

ვაი სახელი, ლუფასხმული, მოყინებული! რაკი ასეა, ურჩენია თავი დაილოს. იყოს თავისთვის, უხმაროდ — ასე არა სჭობს? — რომ სამარცხვინო აღსრულებას მათი ნდომისას პირდაბრენილი ქოჯაიით დაუღარაჯოს. სხვა რა იღონოს? — იგახვანოს? ისიმძიმლოს? მეთი რა დაშთა შეუბად თავისად? — სისხლი ღდის, სისხლი, სისხლის მდინარე ღდის მდინარეთა შესართავისად.

ო, როგორ ბორბავს საყოდავი, როგორ წრიალებს, თუმცა... ვინ ევირის! — ესეც ბედა! — მოღის ტბაი, — ქუჩა-ქუჩა წაწოწალებს ეს უთავბოლო ხეტიალი მომეზრება.

ტ ა ბ ე ი

ბიბოს! — რას ვხედავ?! „კავასოთა“ სახლის რიკულზე ღვედით მიუყრატო ვილც მუდრტგი. თუმცა, დაიცათ, ჩიბია, ჩვენი ჩიბი. ჩიბი ჩიბევაღლებილი, კოტრი ვაქარი! უნდა მივდევ და გავაპანდუროც ნათრევი და ნაბაყარო.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

რეგენს ვინ მისცა მეთი გაგება! — ჩაფრინდება ილიებში საწაულ ჩიბის და კარბისეცენ ეჩაქჩაქება.

ჭ ი ბ ე ი

ო-ო-ოჰ!.. ო-ო-ოჰ!..

ტ ა ბ ე ი

ჰაიტ, შე მხდალი! რაო, გემწარა, ვებატონო? რაღაცას იპარავდი, გეტყობა კოქებში, ამიტომაც ხარ გაუკოილი. ჰაიტ, შე ქურდ-საცაცავ, შე ყველიპარავ, შენა! ესეც შენ, მიიღე საყადრისი!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ამას ეტყვის და ზელუეულმა მოუწევს უბაში.

ტ ა ბ ე ი

შე წუწყო, შე წუწალო, შენა კარგად კი გაუბარისხარო!... ცოტა დოცა, — თავსაც წაგადებინებენ, ახიკ იქნება! ესეც შენ, ესეც შენ!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

და წამაღწუმ მუჭღუგუნით უმასპინძლებდა.

ტ ა ბ ე ი

ჰეი-ჰეი-ჰეი! კართან მიკრეს ძქუნა ძალღივით ჩვენი ძმაცაი, ჩვენი ჩიბი!

ჩინებულა, მეგობრებო, ჩინებულა!

ახა, შეხედეთ, — ქალაღდების გადაწყვიდელო, —

მის კაცობას რომ ასე შეხაროთ, —
რა სამარცხენოდ გამოიქირეს თავის ნაქურდალ-
ნამუდრეგალთო.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე უღმერთოდ ყვირის ტაქი.
გამოიღვიძეს მეზობლებმა,
მოვარდა ხალხი,
საქმე გაუჩნდა ათას მღაბიოს,
ჩხუბზე თუ მოდგა, ბევრი მოირბენს სასტიროდ და
სადოჟლაპიოდ.

სამურაიმაკ გაიგონა ტაქის ხმა და
განრისხებული გამოიბრის გარეთ.

ს ა მ უ რ ა ი

ეს შენ ყვიროდი „ქურდიო“, „მანაწალოაო“ აბა, გვიხიბარი ერთი,
რა მოიპარა ჩემიმ. ჩქარა გადმოჰყავ, თუ თავი არ მოგებურე-
ბია!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ეს თქვა თუ არა, საყულოში წაველო ხელი,
თავპირისმტკრევეთი დაითრია ჩენი თავნება,
ძირს დაანარცხებს, მოაგდებს მტერეში, მიაცხრება და
მიემძლავრება.

ბობდას ტაქი, ცდილობს აღგომას, მაგრამ საღ შესწევს
ფხა და უნარი!

მა, გაიბრძოლა, წამოვდა ციმციმ,
მაგრამ მოხვდა და
ნაპანდურალი
მიწას გაეცრა ჩემის ცხვირწინ.

ს ა მ უ რ ა ი

აბა, ჩემი, შეაწვდიე მამაპაურად,
მილი, უტიე, იცხოვე სული!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და მა, ჩემი გამძინვარებთი საწულ ტაქის გაიგებს
ფეხებზე:

ერთი კეთაზე!
ერთი ყვირიალში!
ერთი — უბრალოდ, პანდურად შეგრჩეს!..
ტაქიმ
წელი აითრია, წამოლასლასდა,
დაფში და სისხლში ამოთხვრილი ძლივსდა ქანაობს,
შინს არ ცხრება —
თვალმმღვრეული
ისევ ცხარობს და წარაშარაობს.

ტ ა ჰ ე ი

უსაქმურებო! დოჟლაიებო!... მოდევით ხომ სერიის საყურე-
ბლად! მე შენ გეტყვი და, ამომოდევით ვინმე! არაშზადებო: გაათე-
ლინეთ ხომ ჩემი თავი დაცაო, — ყველა თქვენგანის სიფათი მა-
ხსოვს, ყველას გაგისწორდებით, თუ კაცი ვარ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

თუმც გულიანად იცინიან მაყურებლები.

ბ რ ბ ო

აბა შეხედეთ!
ცემით თვალემა დაულოლავეს, შინს ყუბედობს და მიეთ-
მოეთობს.

სჯობს გამოვნახოთ სხვა რამ წამალი,
თორემ შეგვიღავს თავის წრიახით ეს გაწრიალუი
ქვეწარმავალი.
ალბათ, არ აწყენს ნაღვენივე გამოფხიზლებმა,
კარგი იქნება — მდინარეთი ვინმე გაბანდეს,
განელებენ გრილი ტალღები მის სიყალებს და
სიყაღთაბანდეს.

მაშ, მოვარჯულოთ, მოვატყვიანოთ,
ცოტათი შუბლით შევეშვიროთ წყალს და ბორიოს,
ცოტაც — ტალღებში გადავუძაბოთ,
იქნებ, ზვირთობმა შეიყოლიოს.
თუმცა... საღ ვარბის, —
დაიჭით, მეი!
პეი ტაქი!
პეი და პეი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და მთელი ხროვა დაედევნა ტაქის კვალში...
სამურაი კი

ჩემისთან შემობრუნდება,
რომ შებრკილი გაუხსნას კანძი.
აბა, გადახსნა ნაცვანარები,
ბჭრის ბლოდა შესართავისი,
ჩამოიგლიჯა პირსაბურავი და ვინაობა გასცა თავისი.

ჩ ი ჰ ე ი

აშხ ვის ვებდაე! — მაგოემონი
ო, მოდევ, ძმაო, უფროსო ძმაო, მოდი, დამხედე უწმინდურ
დალზე.

მეტი რა გითხრა თავლუფახსმულმა,
ან რანაირი პასუხი გაცეც!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჩემი
პირქვე დაემხომა თვალცრემლიანი,
ტირის ტაქი,
ქვითინებს მწარედ...
კოპარუს ეცნო ჩემის ხმა და
დაფეთებული გამოიბრის გარეთ.

კ ო პ ა რ უ

ღმერთო! რა ხდება...
ნუთუ ეს კაცი...
თქვენი ძმა არის დანამდილებით?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ჩემი მისწვდა კოპარუს ყელში,
გამხეტებულმა
დაითრია მისი ხალაო.
ხელში მოიგდო, წონისადა და მოიღრიაკა
ძალისძალათი.
— უნდა იუაროს გულის ბუხარი,
რისხვა და ბოღმა ანთხოს ღვარად!...
კაცო—პარია თავაწყვეტილი, ქალი — ირჩევა ბამბუცის
ღარად.

ჩ ი ჰ ე ი

მელაე, პირმურალო, — ქვებუღენო, ბილწო ნადირო!
უნდა გაგთვლო, როგორც ტაქი, უნდა გატარო,
მწარედ გატარო!
იქნებ, გწაღია—ისევ დაგვიძვრე,
საღმე სოროში უკუდი მიმალო?..
აბა მიუტრე!

აბა მიუერტი
შე ნაორეო და ნაროსიხალი!

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

აბა, ასწია ფეხი — ვაიმე,
რას მოიპყრედეს, ღმერთო, რა ვიცის
მაგრამ — „შერედი!“ —
მაგოემონმა
მალა აღმართა მკლავი თავისი.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

აი, ხომ ხედავ, რა დღეში ჩაიგდე თავი მერედა ვისთვის — იყო-
და მინც კარგად კი გვაცურა, ღმერთმინი აბა, სხვა რა შეუძ-
ლია მუხსუხე ხელაღებულ დედაკაცს, — ესაა მისი ხელობა. ახლა
ხომ გაგიგ, რა შვილიც ყოფილა შე, ავერ, ერთი შევხედე და
უცხვ გავიგე ამის ავანჩაენი. შენ კი? ე, რა მიპიბიო ყოფილ-
ხარ! სამი წელია — გესმის? — სამი წელი, ამასთან ხარ და რი-
გინად ვერ გაგიგია, რა უშემავეცი უზის გულში; ქუა რომ გქონ-
დეს, ამას რას ემართლები! — საყუთარ თავში უნდა იცემდე ხე-
ლებს, ბოლოს და ბოლოს, ოცდაათი წლის კაცი ხარ, ორი შეი-
ლის მამა! უფროსი ბები, კანტარა, ავერ-ავერ ექვსისა გავიხდებდა,
ო-სუე კიდეც, ოქროსავითი გოგო, ოთხი ზღაპს გუაჲ. ამდენი ქო-
რების და შეძლების პატრონი ბედს რად უნდა ემღეროდე; გვა-
რინაი უღუქნი გავქს, შენს სახლს რომ შეხედოს კაცმა, სასახლე
ეგონებდა! შენ კი... ამდგარხარა და საყუთარი ხელით ითხრა სამა-
რეს. რა მოგივიდა, რამ დაგაბრმავა ასე! ჩემი სიტუაცია რომ ფეხბე-
ზე გვიკაიდა უფროსი ცმა მაინც არ ვიყო!.. მაინც ვის ემღერო, გა-
შავებინე! ქერ მარტო, რა ახლობლები გუაჲს; სიმამრი, შენც კარ-
გად იცი, სხვანარადეც გენაშობავება — მამიდაშენის ქვამა, სი-
ღდერი კი: — დედა რომ დედაა, ისიც ვერ მოგეპყრობა უყუთესად,
ახლა ცოლს არ იკითხავ? — ო-სანი მეც ხომ მკვიდრ მამიდაშვი-
ლად მერგება, ხედავ, ერთმანეთის ნათესავეებიცა ვართ და მოყვარე-
ხეც. სისხლისმთვრია კავშირია თუ ცოლ-ქმრული, კი ვართ ასე
შეუღრავებულნი რკაცა არ უნდა შეიკრიბოა ჩენი ძალისი, სულ
შენი სახელი გვაქვია პირზე; მომად წავიდა ხელადან, სონეცაქი-
ში უკიანის მეტს არაფერს აკეთებდა — ასე გაიძახის დიდი და პა-
ტარა, საწაული მამიდაჩემი! სულ ეტყულებოდა თავისი ქმარი, გო-
ძამუნეო: „თავი მომტარა შენმა ძმისშვილმა, საქვეწონოდ შემარცხვი-
ნი! დედამაც ქალიშვილი. იმდენს იზამს ზამთრ, დავავლებ ჩემს
შვილს ხელს და გამოვარუნებ სახეში. მერე იკიალოს, რამდენიც
უნდა, ვნახოთ, სირცხვილით თუ გამოყოფს ვარეთ თავს...“ ხომ
იცო, ძველი უკიანის კაცია, — უველა პატვის სცემს და ძვირად
უღირს თავისი ოჯახის ღირსება, მაინც მამიდაჩემის კისერზე ვადა-
ღის უველაფერი. ღლაპრაკი რომ ჩამოვარდებდა, თავგამოდებით გი-
ცავს, მაგრამ, ნამეტანი თუ გამწარდა, ისიც კარგა გვარინად ილა-
მნდება ხოლმე. ამდენმა დავიდარამამ მომად ჩამოაღრი საწაული,
ერთიო ვნახოთ და, ავად ვახდეს, ვისი ბრალი იქნება, — მიპასუ-
ხე;

ცხადია, შენი!
ჩუმად რომ ზის და გულმოდკოლოდ შენს ღირსებას იოსებს,
შენ არც კი იჯი, როგორც იხანავა შენს ღირსებას და
საბატონებს.
თუღაც ამისთვის მოგვსრულება მალეით სასქელი,
კისგან შერისხულს განგებუნება ბნელი რიგები,
ვერ გაეცევი შურისძიებას,
ვერც ბედისწერას განერძობები.

კიდევ ღიღინებს რომ გაგრძელებს ასე, მომად დაგეწერვა, ძმაო,
ოჯახი, ზული შემტევია შენზე და ამიბომ გაღაწევივით ამ დედა-
კაცის მონახულება, ვიფიქრე, — მოდი, გავიგო მისი ასავად-დასა-
ვალი: ვინ არის, გულში რა უძევს-მეტიც!.. მოდა, კიდევ შეუვთან-
ხმდი „ამავასისო“ პატრონს, — ამავასისთვის დავუქვით პაემანი,
მინდოდა ჩემი თვალით მენახა — ვინაა, ამდენ უბედურებას რომ
ვადავიადა, ავერ რომ ვნახე კიდევ! თურქი ვიზე გაიცივლია ცოლ-

შვილი!, ბიჭოს, ერთგული გყოლია! ბარაკალა შენს უველაფერს
ბას, მაგრად მოგინადირებია, აი!

ე, ჩემო ძმაო, თქმა არ უნდა, კარგი ვინმე ხარ!
აბა, შემხედეთ:

ჰაი, აჰანდე! —

მე, დღეუკარი მაგოემონი, პატვიდებული ვახლით აქამდე
ახლა კი... ვინ ვარ — ვადაცმული ტაქიმასხარა,
წინ მოვისყუბე გულმოწაულ სიძვის დღეცი
და თავს ვიწონებ ოინაზობით,
კით მასხარების პროცესიაში.³⁷
ხმლები ავსის, პირსაბური ჩამოვიფხავტე,
თამ მასხარებლესაც ჩაუვრებე ვერცხლის ბლურები,
ხელმოწაული მასხარებით ამ კომიდიას ვებლაუებო.
სამართარი?! —
ხედავ ვარ, ხედავ, დოუღაბია, ბრიაყი, რეგვინი,
ჰაი დედასა, როგორ მომნათლე!
გიულში შერის, გულში, შენი სივლახე, შენი სიხეჩა-
ხებოდოვალეთ!

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

ამას იტყვის და შებრუნდება გულისტკივილით,
როგორ შლახებს, ვინ რა იცის, მისი უღლებმა!
თოვლზე მოყოლილ ცრემლებს იკავებს და პირისახე
მოვლურებლად.
— ო, რა მართლად სჯი! — გულსაღვად ცრემლებს
კობარ —

ქეშმარტია უველაფერი შენ თქვენი ბრალდება! —
მოუძლებლა მასაც ცრემლები და ძალმინილთა გატარაიდება...
ხოლო ჩემო...
— ვეღარ მოითმენს,
ვეღარ მოითმენს,
ქალის ცრემლებს და მიეთ-მოეთებს
და გაშავებით დაიწუნებს ყვირილს.

ჩ ი ბ ე ი

ეს შეი...
მოხლოდ შე, ჩაიხინე დაწნაული
ო, ჩემო ძმაო
ჩემო ძმაო —
კი მტლამეა ქალის წყალობით თავი მალა ვერ ამიწევა,
კი, მარალია, ვურგულე წაიფასობს,
ჩემი ხელობაც დავთმე ასევე.
ზურგი ვაქციე საყუთარ შვილებს, ცოლს ვუვანე და
უველაყრე: —

მაგრამ მერწმუნე, — უველაფერი ამის წყალობით,
ამ გაიქვამამ მაინდოდა ძალისძლიობით!
ახლა კი რა ვქვია: ამებოლა ისევ თავლები
და უყოფილეს ვინაინებ გულისტკივილით.
ამიბორდან გავეცლები აქაურთის,
იღარ ვახსენებ სახსენებლს ამა ქალისა,
...შენ კი, ვერაგო, გირჩენია თავი დიდიო.
ქვე-ქვე მძრიმელო, ქვებუღარი, მაჩვისნარო!
შენ გეუბნები, დამორცხველი ჩემი სულისა,
შენ ამიბორცვ საძირკველი ჩემი სახლისა,
მაგრამ, ღმერთს მალდი, უველაფერი უკვე დაწრულა,
უკვე მუწუხა დაფარული შენი მიწაზე,
აწ გაწორების აღნაშნადავ
ჩემგან ინიშე ცხე ნიშანი...

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

და ნაქარევედ ამიოდებს გულისტკივილიან
მოწორი ბოღანო მიგულეებულ ქალბ-ბარათებს.³⁸

ჩ ი ბ ე ი

აბა, აიდე, ჩაიხარე შენი ნაწებანი ავაგორებში ავერ აქ არის ოც-
დაცხრავე, სუველა მოშირია შენთვის!.. ოცდაცხრავეს გიბრუნებ

უკლებლივ ვაი, რა ფუძვად ვუგზავნიდით ერთმანეთს უკვლევთ-
ურად! მორჩა, ამირიდან ნურც ჩემი სიყვარულის იმედი გეცნება
და ნურც ჩემი ერთგულებისა... ამა, ღმერთმა მშვიდობაში მოგახ-
მაროს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და სიძულვილით მიაურის პირში.

ჭ ი ბ ე ი

ჰმაო, გამოართვი ჩემი ავგაროზები, შინ წაიღე, რიგინად შეამოწ-
მე და უკელა ციცილში შეუძახე. აბა, რა ფეხს იორე, დაუბრუნე
ახლავე ჩემი ნაწერები!

კ ო შ ა რ უ

მივცემ ახლავე... გემორჩილებით.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და ცრემლიანი ისთვისვე ბოღნას აიღებს,
გულსაკლავია კეშმარითად ქალის კრთობა...
მიღება მერე, მიარის ხელში და უურადლებით დაკვირდება:
მაგომონიც ვადაშლის უხმოდ,
განზე გადაგება დინჯი ხელებით,
ლამაიონის ქვეშ
უურადლებით მოსინჯავს ფურცლებს
და გადაიფლის გულდაჭრებით.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ერთო... ორი... სამი... ოთხი... ხუთი...
ათი... თხუთმეტი... ღმერთო, დალოცე!
ოცი... ოცდაცხრა... სულ აქ უოფლია მთელი სიბრძნე და
სიავგაროზე!
კიდევ რაღაც ჩანს, — მგონი, უხტარი;
ქალის ნაწერს ჰგავს, თუ არ ვცდები...

გვერდი პირელი!

მაშ, საცნაური გავიცნაურით და მოვიხილოთ მოსახილველი!

კ ო შ ა რ უ

ო, მოითმინეთ! მოითმინეთ!
ჩანს, — მეტისმეტად,
მეტისმეტად ვიკულმავიწყე,
საიდუმლოთა მტვრთველია ესე ბართი
და გვეიდრებით — გამომბრუნოთ, არ წაიკითხოთ
ძალისძალით.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აშას იტყვის და მიეკრება აღმღვებულთ,
ცილილბს როგორმე გამოჰგლოჯის ხელში წერილი,
მაგარმ არ ჩქარობს მაგომონი, — გულდინჯია და
თავდაპერილი.
ქალს განირიდებს, სინათლისკენ შტერიალდება,
ჩუმაღ გაშლის და...
მიდის... მიდენის:
„ქნ კოპარუს უგზავნის ო-სან, — ცოლი ქალაღლის
გაღამუიდეველის“.
აქ შეჩერდება, მობრუნდება აუღმღვებულად,
არც უფიქრია წაიხილულზე კრინტის ვაღება!
წერილს ჩაიდებს გულისჩიბით
და სახასუხოდ შეერზაბება:

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

კარგად დამიგდეო უური, კოპარუ! —

ამ ნახევარი საათის წინ სამურაების მფარველი ღმერთი დავიფი-

ცე, ახლა კი ფქვილით მოვაკურე მაგომონი ვარ და ვაჭრისძალი
მწუალობელ ღმერთს დაემიწმებ. ფვიცავ, ამ წერილს არავს ვაწ-
ვენებ, არავის, — საყოარ ცოლსაც კი არა მარტო მე თუ წა-
ვიკითხავ და ამ თქვენს აღთქმებთან ერთად ციცილში შევეძახებ.
ნუ შოშობთ — არ გეცრუებით, ზოგ-ზოგებებით როდი ვტვტ ჩემს
სიტყვას!

კ ო შ ა რ უ

მაღლობელი ვარ უსაზომოდ...
პატოსნება
ხელუყოფელი დარჩება ჩემში...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ატრდება და... კვლავინდებურად
გულმოსკენილი ემსობა პირვე.

ჭ ი ბ ე ი

ო-პო-პო-პო-პო!
გავიფიდე, მგონი! —
რა თვალთმაქცურად იხსენიებს პატოსნებას
ეს სიმურალეში ნაორევი შორი!
კარგია, კმარა! —
დროა, წავიდეთ,
მაგომონო, წავიდეთ ჩქარა!
უკვე გულს მიმღერევი სიახლოვე ამა ქალისა,
არ შემოიღია... მიმძმს ატანა...
მაგომონო, წავიდეთ ჩქარა!
ზიზღი და ბოღმა, ტკივილები,
სიმძაფრე შხამის.

ჩემს მოთმინებას ეთანადთანა
და ბაღამივით გაღმოსკეს ღამის...
მაგომონო, წავიდეთ ჩქარა!
მაგარმ ერთსაც ვიხოვ, — ნება მიბოძე:
თუ მაღროვებ და ცოტას დამაცილი, —
მივალ ერთხელ და უკანასკნელად და სამახსოვრო
სილას ვაგაწენ.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიღება ქალთან ბოღნისგან გულამღერეული
და გამშავებით უღერება მჭიდებს.

ჭ ი ბ ე ი

მე სამი წელი მიგინგედი ღვთაების სწორად,
ჩემს უსათნოს მშენებელ გოვლით.
მაგარმ ახლა კი...
უჩიობა შევიკვე წასვლად
და საშუამო გაურის სამანზე
წიხლი მოგაგო ამბორის ნაცვლად.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აქ შემობრუნდა ჩიბი მძიმედ
და საფიქტელში
გამეტებით უქნა წილო.
კოპარუმ სიმშრით დიკვენესა...
ატრდა ისევ,
ემა შავბელო, — უნდოვ და მქისევი!

წავიდნენ ძმები,
გაყოლა ქალმა თვალები,
ცრემლიანი განსორება, სევდანარევი...
ცრემლიანი თვითონ კოპარუც,
ცრემლი ბანაობს
კეშანი შეუცნობელი,

ცრემლი ბანაობს მისი წუხილი, —
სამწუხაროა ფრიად ყოველი..

ერთგულთა თუ მოვალეებ? —
ვერავინ ვეცდები ცისქვეშეთში დანამდილეებით,
ვერავინ ვკამყნობს ღრუბლებსა ქვეშე,
ქალის გულში და ქალის წერტილიში
ჩამარხულია სიმართლე ეტ.

წერილი შეთხზა ჭიჭის ცოლმა,
მაგოუმონი, —
იმედია, ვადალმის ბარათს
და დაფარულსაც ვგაუწუქებს ალბათ.
ხოლო გული კი —
გატანული კოპარუს გული,
ურთულ ჩაქირულთა სიღრმეთა შიგნით
და ყოველივეს აიღუმაღებს
ამოუცნობი სევდით და ფიქრით.

ნეტავ, ვინ განხნას საკლიტინი დახშული კარის,
ვინ განაცხალოს დაფარული
ამა გულისა?

მაშ, ვაიყარა მიწნურთა გზებში...
წერამწერალი ეწია მიზანს...
კოპარუ დარჩა სონეძაკიში,

ხოლო ჭიჭი

ქვლავ დაუბრუნდა სასლელუს თვისას.

მეორე მოქმედება

ჭიჭის სახლი

მთხრობელი

ტემას უბანი ეშვადება სალიტანიოლ,
ტაძრის კარებთან მოდრეკილა მთელი კრებული,
რომ ამამოცუ-კამის¹⁹ ასმინონ ღვთისმოსავების
დავიდრებულნი:

„—ამამოცუ-კამიო,
მოწყალემა ჰუაიო,
ძენი
შეისმინე ღვთისმოსავთა
სათქმელ-სესავიო,
ძენი!..“

ქუჩა რომ ჩაღის, „უფლის ქუჩაა“ —
ისმენს უფალი მონაწიე მრევლის გოდებას...
და ეს ხილდი კი ვიღარ გაეცა „ტეტა ტენჯინის“
სახელწოდებას.

იქ კი ტაძარი ისევ დადგება:
„— შენ შემოგვედრით, შენ შემოგვირავთ ცრემლთა
ნაკადებს, ძენი!

ჩვენ — ფულენი და კარგი ვაჭრობა, ძენი!
მტერს — ვაგლახი და ვაინარობა, ძენი!“

მერე კი ისევ:
„—ამამოცუ-კამიო,
მოწყალემა ჰუაიო,
ძენი
შეისმინე ღვთისმოსავთა
სათქმელ-სესავიო,
ძენი!..“

...დაახ, ეს ქუჩა „უფლის ქუჩაა“,
თუმცა რას აქნებს შემოქმედი მრევლის გოდებას!..
ხილდი, ეტუობა, განჯრახ ატარებს
„ტეტა ტენჯინის“ სახელწოდებას.
ნეტავ ბურანში თვლემენ ღმერთები...
მაგრამ ვიღარებულ ნებას უფლისას ამა ქვეყნისთვის გაეღვიძება, —

ღულს და ვადალუს ტემას უბანში
გახურებული აღებ-მოცემამ...
აიგერ ჩარჩო ძრწის, — ქუჩა-ქუჩა ნაცუნდრუალი,
იქ კი მუშტრების მოლოდინში თვლემენ თირძები...
ჰვედ მოურთავს ჭიჭისაც მომპრო დუქანი —
ხელსაწყოფანი წინაარების ნაწილებივე.
მაგრამ ყოველთვის ამნარად ვაინარობამ?
ვისაც უნახავს, უსათუოდ ემსხოვრება:
ეს, რა დრო იყო, ჰაი, ვიღი, როგორ ვაჭრობდა,
რა უზრუნველად მიდიოდა მისი ცხოვრება..

ახლა კი... ახლა:

ახლა — კუბოში მიწოლილი ბაგემდუმრიად,
ღვივის დადარი, ღვივის კოტაკუ²⁰, — ამოდ გუზგუზებს
თბილი კერია,

წრიალებს ო-სან, ოთახს ალაგებს,
აგრ, შირმებიც დუფრეკია,
დაუთრეკია... უნდა ვაშალოს,
თირემ, ხომ შევად, ქარი წრიალებს, ფარდებს აწუდება
ცივი სივილით...
ფუსფუსებს ო-სან, შირმებს აუღლებს,¹¹
ქმარს უფრთხილდება თვალმინივით...

ისმის ტაძართან საქმიანი ხალხის ხმაური,
მოდინება სალოცავად მთელი კრებული,
დღეს გარსულდება დეათებრივი დღესასწაული —
„წმინდა ღამეთა ათეულად“ სახელდებული.
ჭიჭის ცოლიც ასნარად ვაივავალობს:
რამდენს გაუძღეს, მარტოქალია! ქმარიც რომ ჰყავდეს
რამის მაქნისი!..

აქეთ — ოჯახი, იქით — ვაჭრობა,
წელზე ფეხს იღვამს დისახლისი!..

ო-ს ა ნ ი

მსულე დღეები ჩამოვდა უვე, ხელის განძრევას ვერ ასწრებ, ისე
ღამდება. ვაშშობის დროა. ტამა მწკნელობს საყილად რომ გა-
ვიდა, ჭერაც არ მოზრუნეულა. სად ჩანდაბაშია აქამდეს ეს სან-
გროც კი ვინმეა! შეგიძლია კი არა, გულის ჭირია ნაშვლილი. ბა-
ვშეების მოვლის თავი მაინც ჰქონდეს! ნეტავ სად დაწოწილებს
ამ ქარ-უივანში, სულ გაითოშენე ალბათ საწულები. დააიწუდა,
ო-სუეს ძუძუს ქმევის დრო რომ არის? შტერი რომ დაიბადება
აკაცი!

კ ა ნ ტ ა რ ო

დღელი აქა ვარ, მოვიდი.

ო-ს ა ნ ი

კანტარო! მარტო დაბრუნდი? სანგროს სადღა? ო-სუემ რა უყა-
ვით?

კ ა ნ ტ ა რ ო

გარეთ ვთამაშობდი, სალოცავთან, მერე ო-სუემ რამე მინდია და
ტირილი დაიწყო.

ო-ს ა ნ ი

ახა რა იქნებოდა! ნახე, რა მთლად გაკვირვია ხელ-ფეხი ჩქარა კე-
რიაზე მიდი და გათბი; მიდი, მაამუნეიც ნანდა, სძინავს.

იჩქარე-მეთქი, ნულარ აუფიგნე!..

ისეც, ხომ ხედავ, იგვიანებს შენი დაიყო...
რა მოუხუბროს უყუერ სანგროს, რომელ ენაზე
ვემუსაიფო?

ო-სან

ქუჩაში გამოვიარა გულისკანალით.

და, ჰა, რას ხედავს, — მოდის სანგორო, მოდის ეს ბრიყვი ასე გვიან და

ბავშვი არ მოჰყავს, წარმოიდგინეთ, — სულ მარტოდმარტო შემოყოლიდა.

ო - ს ა ნ ი

ბრიყვი, ო-ს-სუე ვისთან დატოვე?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

აენო ო-სან, — როგორ იკადროს, თორემ მაღლია მისი მოთქეფა!...

მაგრამ ვერ ხელება ამას ქარგალი და გულუბრუვილოდ შეესიტყვება:

ს ა ნ გ ო რ ო

შეხედე, მგონი, მართლაც დამარდნი! ვინმემ დასტავა, ალბათ, ხელი და წაუყვანა ხომ არ წავსულიყავი და მომძებნა, ჰა?

ო - ს ა ნ ი

პოი, შე არამზადად, შე მართლა დოუპლიავ, შენა იცოდე, რამე არ მოუვიდეს ჩემს გოგოს, თორემ სულს გაგაცხვინებს, შე უბედურო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გაცეცხლებული ასე უყვირის..

უყვირის ო-სან, მაგრამ უყვრად ტამა მსახური მოღვაკარებში:

ზურგზე შეუხვამს თოთო ბავშვი და ცხარობს ო-სანის პირისფარეში.

ტ ა მ ა

გაგიგონიათ ამისთანა უსინდისობა? —

შუა ქუჩაში დაუგლია საწყალი ბაღლი!

სულ მარტოდმარტო, წარმოიდგინეთ, რას არ იკადრებს უბირი ხალხი!...

რა გულმა მოგცა! როგორ გაბედე!

იმის მაგივრად — ბავშვი გაართო, მოეფერო და მოეამბორო!..

აბა, რა გითხრა — ბავშვის მოშველელად

დღეროს არ უქნისხარ, ჩემო სანგორო!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მივარდებიან ლანძღვა-გინებით,

აღარ აცლიან ერთიმეორეს.

ო - ს ა ნ ი

მოგვიდა, შვილო? გათმოიხზარა... დედა მოგვიკვდეს!

აგერ, რძეს გასმე, ჩემო პატარავ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ო-სან ბუხართან მოიკალათებს.

ბავშვი ხელს მოჰხვევს, ატიკტიკებს, თუშვაც ვინ აცლის ამბის მოყოლას:

ჩაისვამს დედა, ძუძუს ჩაჩრის,

სულს მოუბრუნებს საწყალ გოგონას.

აბა, ტამა, ერთი ქუვა ასწავლე ამ რეგენს! მიდი და შენებურად უთავაზე ცხელ-ცხელი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გადააქნია თავი სანგორომ.

ს ა ნ გ ო რ ო

არა, არა, ნუ შეწუხდებით! ეს-ესა სწორედ ორი ცხელი ფუნთუშა ვუვიდე ბავშვებს, მეც კაი ხუთამდე გახელილი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

უხედავს სანგორო, ტუტუტურად ეოხუწება...

ქალს ბოლა ახრახობს, კიდეც ეს უნდა? კიდეც —

ბრაზი და ცეცხლის შენტება?

თუმც

უნებლით მოერივეა მასაც ღიმილი

და გულისწურობა გაუწუნებდა.

ტ ა მ ა

კინაღამ არ დამაჩინულა ამ სულელის გადამიდეს! ჰო, ქალბატონო ო-სან! რომ მოვდიოდი, ბატონი მაგოგომონი და დედატყენი ვნახე, აქეთ მიბრძანდებიან.

ო - ს ა ნ ი

რა თქვი, მოდიანო! ახლავე გიპიე უნდა გაავლდეო! აღვით, ბატონო, გაოღვით! აგერ დედაჩემი გვეტყურო, თქვენი უფროსი ძმაც ახლავს. რას იტყვან, ვეპარ კაცს ასე დღისით-მზისით დაჩინებულს რომ განაბუნე, ისეც არ აურაცხველით თქვენზე გული? ხომ ხედავთ, ისედაც რა ბაღუდღამდებდა.

რა დროს ძლია, დალოცვილო,

საქმეს მიხედეთ,

მტერს და მოყვარეს საკადრისი უნდა მიაგათო...

—რა თქვი? მოდიან?! —

შეტრთა გიპიე

და წამოვიარა უხსიათილო.

ხელისკანალით გადმოსწია სანგარიშო,

ზის დაღურეშილი, სახენდამევი,

კაცს ეგონება, — თხემით ტერფამდე ჩაიბრულია

თავის საქმეში.

ჭ ი მ ე ი

აბა, ერთხელაც ვიანგარიშობო,

უფრო გულდასმით შევამოწმობ ჩვენი ტახლული

ცოცხლად, გიპიე, ცოცხლად დათავად, რა ეშმაკებმა

დაგამაბუნა!

მგონი ნაშთი ჩანს, ხომ არ გვეულება?

ცხრის თანაფარლი, თუ არ ცვდები, სამკერ სანია..

ორკერ ორი კი, მოგებხსენებთ, რა მეორედის ნათესავია.

რაც მართალია, მართალია, — წახდე ვეპრობა,

არ ემატება ერთი ობობი.

უწინ სად იყო აშნარი ვიანგარიშობა,

თვალს ძლივდელივობით აუვლიდილო...

ცხრა ეტოლება კვადრატს სამისას, —

ემ, წაგება, ჩემო ძმობო, ნაღდე წაგება!

რავკერ შვილი კი უღრის მამიდას, —

მის წლოვანებას ესადაგება.

თუშვაც რას ვამბობ, ენა გამიხმეს!

სულ არ ეტყობა ხნოვანება ძვირფას მამიდას,

კაცმა რომ ნახოს, იტყვის ოცნას, ან დიდი-დიდი, ოცდასამისას!

ბიუსს ვის ვხედავს აგერ მაშინაც! მაგოეონი... ენამ მიყვილა?

ახლოს მოვლექით, ძვირფასებო, ახლოს მოვლექით, თქვენი სტუმრობაც. მე შენ ვეტყვი, ისე ხშირია!.. რამ მოგაფიქრათ აქეთ წამოსვლა, როგორ გახედეთ — გასაკვირია!..

მობრძანდით, დაბრძანდით, კეთილი იყოს თქვენი ფეხის მომხეტევეთ ცოტა ხნით, სასწრაფო დავაზრბეთ მაქვს აგერ დასაგარაშიტელი: ოთხი გავაპრავლოთ ცხარაზე — ოცდაოთქვესტე მომშე, სამჭერ ექვსი — გამოდის ერთი მომშე და რვა ბუ, 12 კიდევ ერთი ბუ და მთელ კან ვერცხლს მივიღებთ. დიამ, მთელ კანს! ახა, კანტარო, ცოცხლად, ლანგარზე თუთუნია და ჩიბუხი დადე და მოვიკრბენინეთ ო-სან, გაინძერი, ჩაი მოართვი ჩვენს პატიოსან სტუმრებს!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე უახიდად ეხუმრება სტუმრებს ჩივი, მაგაფრე მწელია ამნაირი ხალხის მელბა. მაგრამ მაშინაც მისი ხუმრობა დიდად ახარავდა ექაშნიკებს.

მ ა მ ი დ ა

ნუ შეუწულებით! ჩაისთვის და თუთუნისთვის არ ვართ აქ მოსული. უფრო მიგდ, ო-სანი რა ახალგაზრდაც არ უნდა იყო, მაინც ორი შვილის დედა გეოქმის. ხაირთაინობა და უველაფრის წყურთება კარგაა, ბატონო, მაგრამ მარტო ამით ვერ გავხალ ფუნს. ქმარი რომ გარე-გარე იუტრება და ცილი ხელს აფარებს, დიდი გუარადერი ქალიობა, მე და ჩემმა დეურთმა. იცოდ, ცოლ-ქმრის გუარა და ოჯახის დაქვეა მარტო ქმრის სირცხვილი კი არ არის, ცოლსაც ეტრება ათავი.

რომ გაიძიხ — მორჭულდაო, გამოსწორდაო, გამოაცხადე ბარემ წმინდანად, უნანაევ და უანგელოზებ!.. დაერთხობიდი, ო-სან, თვალი გეპირის, ნუ აპარაშებ თავის გემოზე!

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

რა ტუთული-უმბრალოდ იხეთქავ გულს, მაშინდაჩემო აგერ მე, უფროსი მძა ვარ და, მეც ასე წამდარაწუმ მატუტებს. ამისთანა კაცი, ახლა, ცოლს დაუტრებს რაზმზე? გრცხვენოდეს, ჩივი, გრცხვენოდეს! რა მეთქმის, კარგად კი ვამაყებ შენი მაგოეონი ჩემი თვალით ვნახე, იმ გათასირებულ დედაკაცს როგორ დაუბრუნე თავისი ფარანები, მაგრამ ცხრა დღეც არ გასულა და რა გამოვიდა? თურმე გამოსცილვას უპირებ იმ შეჩვენებულ სახლიდან. ექვ, თავსაღვი კი დაგახსნი ვიცოდეთ, ერთი, რას ანგარიშობდი ასე გაფიცვებით? კოპარუს ვალებს, არა?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

წამოვარდება მაგოეონი: მოგარჭულბო, თუ კაცი ვარ, ხეწენის გარეშეც! — დავითრებს გამოგლეკს, ისვრის ფანჯრიდან, თან მიეყოლებს საანგაროშეს.

გაოგნებული უშურს ჩივი.

ჩ ი ვ ი ე

დამერწმუნეთ, რაღაც შეცდომა და გაუგებრობა, დამიჭრე, მძაო, მართლს გუბუნებ: გასოვს, იმ ბოლოს რომ შევეხდით? მას აქეთ სამჭერ მეტად არ გამოიღვამს შინიდან ფეხი! ორჭერ იმბასიზე გაბ-

ლდით ვაპართან და ერთხელ კიდევ ტენჩინის ტაძარში, ნაგელაში, სალოცავად. კოპარუს გამოსულიყო! რას ხდებნებთ, გამოსულიყო არა, ერთხელაც არ გამხსენებია!

მ ა მ ი დ ა

სირცხვილია, ნუ სტრუობ მაინც! ამაწინათ ტენჩინის ტაძარში „წმინდა დამოთა ათელოს“ დღესასწაულზე უველა ძალს და მამა-ძალს ტენჯერი ამაგი ეტერა პირზეც ტენის უბნადნა ერთი „მედიდარი ვაპარი“ გამიჩენილაო, ისე შეუკვარება „ქინოკუნილი“ კოპარუ, — ის უნამარს დედაკაცი, ხევა მუშრები სულ დაუდრენია და დღეს უნ ხვალ გამოსცილდის კიდევო. ჩემი უფროთ მოვისმინეთ, უველა ამას გაიძახობა!

თან გაოცებით შესტკეროდნენ ერთიმეორებს... ბბბო როგორაა, მოგახსენება, — თავს ურჩენენა ერთი ქაქანი;

ქორს ვაცობება აღარ აცალენს, მავანს გაეხმო მავანთავანი. უველას უკვირად დღევანდელი უქულმართობა: ირგველ ფასები მატულობდნენ ასე ძალიან, მაგრამ ფულები მაინც არის თავზე საყარად და სულღებობც, სამწუხაროდ, მრავლად არაინ!

ჩემი ქმარიც იქ იყო, გამაგონ-დომო, რომ დანახა, დიდი და პატარა კოპარუს სახელს გაიძახობა, მაშინვე მიხედა, ვინ კოპარუსზე იყო ლაპარაკი. მიუგლო უფრო და, შნო რომ მეყვდით, კიდევ მოთხრა: თავს მოვკვრი, ის „მედიდარი ვაპარი“. კოპარუს რომ ეტურტურება, ჩივი თუ არ ითოსო, შენ იეთხე, ტენის უბნადნა, თორემ მე ძალდადაც არ მიმანიაო. კაცი რომ სინდის-ნამუსზე ხელს აიღებს და ვიღაც უნამუსო დედაკაცს გამოსცილდის, საყუთარ ცოლსაც აფელად გააჭრავებს საჩაიებო; სანამ ჩალის ფასად არ გაუყლიდა ჩემი ქალშვილის მთელი მშითვეი, თავის კაბანა-პერან-განად, ჭკობს წავიდე და ო-სანი შინ წამოვიყვანო.

თქვა და, ის იყო, მიღვა კარებთან, მაგრამ დავაცხრე, როგორც იქნა, მისი სიკვე: ზედ კარის ზღურბლზე მივქვად მაჭაშო და დიდი ზეწენით მოვაჭრიალე: „რომ ასულობსარ ათასნაირ მიეთ-მოეთებს, ბოლოს და ბოლოს, სანამ გინდა ასე იარო! ქერ უველაფერი გავარკვიოთ, როგორც წესია, რამ გდღაგრა, აღმიანო!“

ასე ვიხევეწი, ასე ვევედრე და, როგორც იქნა, დაიყოლიე.

შენ კი, რას ფიქრობ, გამაგებინე, ვიღაც კახა ქალს სანამ გინდა ასე ემონი! ამ გაჭირვებამ მოგვიყვანა ასე უღროოდ, მართლს არ ვამბობ, მაგოეონი!

თავიდან უველაფერი დავიჭრე, რაც კი მაგოეონიმ მითხრა: ჩი-ბი სულ შეიცვალა, სონქეაქისეცა გავიღვაც კი აღარ უნდა, ნამდვილად სამავალითო ქმარი გახვანო.

მაგრამ რად გინდა, სიხარული აღარ დამცალდა: მე რომ ვფიქრობდი, — აგერ-აგერ იღვალს ვენწეოთ, კვლავ დავაჯერებ რისხე უფლისა და დავგაწმუნებ გოარკეცებო. მაინც რა მოვდის, ჩემო მძისწულყო, რა ჯანდაბა გვირს, საკვირველია!.. რამ დაგვირმავა ასე თვალები!

რატომ არ გახსოვს, გამაგებინე, იმ ცხონებულ მამაშენის დანახებობი რა კაცი იყო!.. თუმცა ვეღებოდა, არ ლალატობდა მაინც გუშანი, — მიხმო საწულდნო, თავი აიღო, უფითი ვასწია თავსასოფელი!

მ ა მ ი დ ა

და სათხოვარი მამწვო თავისი:
„ააღლ მძისწულად გერგებო ჩემი ჭიჭი,
ნუ შიატოვებ, გემუდარებო, ბევრიც გლანძლოს და ბევრიც
გედაოს,

რაც უნდა იოოს, შენი სიძვა,
არ გამოაგლო სანათესაოს!...
შეშავებდა და კიდევ გათავდა...
თვალტრემლიანმა წავაფარე თბული ზეწარი
და დღევანდლამდე ყურში ჩამესმის იმ კურთხეულის
შენახვეწარი...
შენ კი... რაღა ვთქვა, ყველაფერი წაღში ჩაყარე...
რას ფიქრებდა ოჯახს დამომობდი, ზურგს შეგვაქცევიდი
ასე უფჯანოდ...
ფუქად გარჩილა თურმე საწყალი,
ღრო დუსკარგავს ტყუილ-უმბრალოდ.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ამს იტყვის და ჩაემხოზა მოთქმა-გოდებით...
ღაქმანებუდა სახე ტკივილით, თითქოს შესვაო შწარე სამხალა.
თავჩინდრული უსმენს ჭიჭი...
უცებ ხელები გაასავსავა:

ჭ ი ბ ი ე

აჰა...!.. გასაგებია, გასაგებია! შო, კობარო, რომ უქორანიათ, სწო-
რედ ის კობარუ გახლავთ, ქინოუსილი, მაგრამ „მდიდარი ვაჰა-
რიო“ — მომბტვეთ და, სულ სხვა ვილაცხვ აქეთ ნათქვამი, ჩემზე
არ იტყოდნენ. ტაბი, — აი, ვინ ბრძანდება ის მდიდარი ვაჰატო-
ნი მშაო, იცი, მგონი, ვინ ტაბივც ვლაპარაკობ. ვახოვს შთილი
უბანი რომ აიკლო იმ ღამეს! მეს ხომ კაი გვარინად მოვიგდენ
ფტქვეშ! ერთი ლთიო-ფოთი ვინმე, უშვილ-ძირო და უნათესავო,
ფული ყელამდე აქვს, იტაზიდან მოსდის, რამდენიც შოებრანება,
— ოქა აქვს მამულები, რახანია კობარუს გამოსყიდვას ფიქრობს
ეს არაშავდა, მაგრამ აქამდე მე ვეღობობოდი წინ.

ზოლოს, თქვეც იციო, დავთმე კობარო...
და ტაბისაც გულზე მოეშვა, დაეწმინდაო თითქოს გონება.
დღეს კი, როგორც ჩანს, დახსნას უპირებს
და ამიტომაც ეატრონება.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ო-სანს
ღაწვები შეეფალა ანაწლედულად.
თვალში ცრემლები აუციავდა.

ო-ს ა ნ ი

გეფიცებით, თვით ბუღასავით კეთილი და მიმტყვებელიც რომ ვი-
ყო, მაშინაც კი... მაშინაც არ ვაპატებდენ ქმარს ვილაცა ქალის გა-
მოსყიდვას. დედაჩემო! ჩემო პატყვეფული მაწლო! ყველაფერი
მართალია, რაც ჭიჭიშა თქვა. სიცრუის ნასახიც არაა მის ნათქვამ-
ში. მე ვარ ამის თაველი.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ჭიჭის სიტყვა,
სიტყვა ო-სანის,
ერთი აზრით და ფიქრითაა ნასულდგმულევი.
ისე ეთხვევა ერთი მეორეს, როგორც გაკრილო ვაშლის
გულევი.

მაგოემონმა ტაპი შემოპკრა:
— ბიპოს, რას ვერჩით, ყველაფერი რიგზე ყოფილა!
ხოლო მამილამ, შეტის სიამით,
ჩიტის ბარტყივით შეიკუპლიანა.

კეთილი...
მაგრამ ამ საქმეში მინც დიდი წინდახედულება გვმართებს. მო-
ხარული ვარ, ძალიან მოხარული ღოღონდ, მთლად რომ დავმწვიდ-
დეთ და ჩემმა კოიტმა ქმამაც მოიზალოს თავისი ექვიანობა, თა-
ნახმა ხარ თუ არა შენ, ჭიჭი, წერლობითი აღთქმა დავცილო, რა-
ვოცრე წესია?

ჭ ი ბ ი ე

ერთს კი არა, თუ გნებავთ, ათასს დავცილებთ ახლავც.

მ ა გ ე მ ო ნ ი

მოხარული ვარ, მოხარული...
სწორედ ამიტომ შევიძირე წინდა ქაღალდი,
აგერ, —
აღთქმისთვის მოვიყოლოე.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

მაგოემონმა
ხელი ჩაყო გულისჭიხემი
და ამოიღო ავგაროზი —
კუმანოს ტაბრის წმინდა ქაღალდი,⁴³
რომელზეც უკვავთა ბოინა გამოსახული.
ჭიჭი არბთვს...
მაგრამ რას დაწერს, საკითხავია!...
მადლი შესწირა წმინდა კუმანოს...
რა მოფიქროს ასე იჩქითად, რა საფიცარი მოიგუშანოს?
ანაწლედულად მოგონდა ძველი ბარათი:
კვლავ წარმოუვდა ფიცი, პირობა, შიში და თრთოღვა...
ცრემლი მიღწენია...
არბთვს ჭიჭი, რათა ამჟამად აღთქმა გატეხოს იმჟამინდელი...
აღთქმა:
რომ სიკვდილამდე ეყვარება კობარო „ქინოუსილი“,
რომ განუფრენი იქნებინა სამარცხამოდ, —
როგორც ორი ფრთა ერთი მერცხლისა, ერთი სხეულის
ორი კიდური,
ანდა ორი ტკო — ერთად ნაზარდი, ერთ ნაფუხვარზე
ამოწიღული...
ხელში აიღო საწერი-კაღამი
და ჩამოწერა აღთქმა ახალი:
„მადლი ღმერთი სჯის, უწინაესი,
ძირს შუამავლად ჩემი გულია: —
აღარც კობარო მემსახვრება, არც ის წყველი
„ქინოუსია“.

თუ დავარღვიო ჩემი პირობა,
შხადა გარღმეცეს სისხლი მამათა, მტვრად აღიხცოს
მათი ნაღვაწი,
შემრიხოს ბრამამ, დამგმოს ინდაზამ,
ჩისხვა დამატედს ბოლისტავასი!
ო, თუ ვეცრუო აღთქმას აწინდელს, —
ციო მომწეროს წყველა უფლისა, ზარს მიჩისებდეს
ბედის მისანი,
შემომწერეს ბუღა, ოთხი თავლი,⁴⁴
სხვა მუფენიც განგებოსანი!...“
ამ საწყევართი განასრულა აღთქმა ჭიჭიმ,
სისხლი თავისი ბეჭედ დადაღო,
და გაუწვლდა...
ო-სან შეირბა,
სტუმრებს მიცით სამასლათო...

ო-ს ა ნ ი

ოპ, ღმერთმა სიყეთე მოგცეთ, დედაჩემო და ჩემო მაწლო, თქვენ
დამიწუნარით გული აგერ, ორი შვილი გვყავს უკვე და აქამდე

არ მახსოვს, ჩემს ქმარს ასეთი მტკიცე დაპირება მოეცეს ჩემთვის!
რა ბედნიერი ვარ, რა გახარებული!

მ ა მ ი ლ ა

მართლაც ამბობ, შვილო! რახან უკვე ასე კეთილგონივრულად იქცევა, გამოწირილდა უფლებად. ვაჭრობაშიც ისევე მოგემართება ბელ... მთლიან ოჯახს საგონებელშია ჩავარდნილი. დამერწმუნე, ჩემო, მხოლოდ იმიტომ, რომ კარგა გვიღა შენთვისაც და შენი შეიღებოდაც. ახა, მაგონებინი ვამაცოდე: ერთი სული მაქვს, როდის მივალ შენ, როდის გადავარებ ჩემს ბერიკაცს, დავამშვიდებ. ცუდი აზრდები, თვალი გევიროთ ბავშვებზე, არ გაცოდენენ!

მამ, ამიტანას აღუფლანოთ ლოკა-კურთხევა,
აღმოუტყველო შეტყობის სახადლობელი.
მან გაგვიბრუნა
„ათეული წმინდა დამთა“
და სახსიეთოდ მოაქცია ჩვენთვის ყოველი!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

სტუმრები მიდიან...
საწული ო-სანი — სინარულიგან თავის ადგილზე ვეღარ
ბძება.

ხაროს მამიდა... მაგონებინა
ხელად დატუო აყრცეტება.
უხმოდ აცილებს სტუმრებს ჩემი.
ცრემლით გაჟურებს: მიიქარან... საბედნიერო გზაზემც
უფლიათ!..

შემობრუნდება... მთა ბუხართან
და ჩემშობა ბავშვდუმრიად.
წამოიხურა თავზე სახანი...
წამოიხურა... ისე დაიწყო ჩანს, ძველებურად აურ-
აურრებს!..

მგავს კუბოკრული პირი სახანისა
სახნის კარებზე მიყრულ ცხაურებს...
მოწყვედილია შიგნით ჩემი...
მაგრამ ვინ შეველის ოხლად მიგდებულს, გზას ნუგეშისას
ვიღა უნათებს?..

მოდება ო-სანი, კოპებს შეიკარებს
და გულმოდგინედ დააშუნათებს:
„რა ამბავია, გამკვებინი!
ნუთუ იმ ქალის დავიწყება ასე ძნელია,
რომ სიყვარული შარშანწინდელი
დღემდე ვერაფრით დაგომდევა?...“
გაქარბებული სახანს წამოხდის...
წამოხდის სახანს მაგრამ რას ხედავს — ტირის კბივი,
ცრემლიად იცლება,

ჩაძირულია ცრემლის ბურანში
და უძნელდება გამოფხიზლება.
წამოაყენებს ძალდატანებით.
წამოაყენებს... შეუცაცხანისი... კი მოუხდება
ერთი შენთვის!..

ზურჭლი მიმწყვედვს ბუზბის კუთხეში
და გამომცდილად მიჩერდება.

ო-ს ა ნ ი

ეს უკვე ნამტანია, ჩემი-დონო! თუ ასე გვიქრის იმ ქალთან დაცი-
ლებას, რაღას ვეწივინი აღთქმას!.. ახა, კარგად გაიხსენე, რახანის
ერთ სასოვნალებზე არ გვედებია თავი? შარშანწინ არ იყო, კახანის
მეორე დღეს, 45 მთავი თვის შუა რიცხვებში? არ გახსოვს, კერძის
ანთების დღესასწაული რომ დასრულდა? აი, აქ იყო სწორედ, ამ
ადგილზე: ორი წელია მას უყავს, რაო, ვითომ, შენს ცოლს გველი
და მორიგელი უფის უბეში?

გრცხვეროდენ მაინც... ცოტად დაღიქრდი:
ფრთამოტეხილი ფრინველივით გვივიარ ბუდეში

და, როგორც ხედავ, ორი წელია, —
ამ გულსაკლავი სიმატრივიდან დღემდე უოქმელად
მოიმდევია.

დღეს კი მეგონა, — უველაფერი უკვე დასრულდა,
რაკი, ლტინის მადლით, ამომარჩნდა ძალა იმდენი, —
კვლავ მიგვიწვიდა სარტყელი სასიყვარულოდ,
კვლავ აღდგებოდა სიყვარული შარშანწინდელი..

ემ, რანაირად ვუმაღლოდი საწული დედაჩემს,
მაგონებინა რაოგარ ვლოცავდი!..

რა მიქრის-მიქვი, ქმარი გვერდით მუცეს, უველა განსაცდელს
უხმოდ ავიტან...

მაგრამ ეშმაკმა, როგორც ხედავ, მაინც იძალა
და უველაფერი — ისე თივად...
ისე თივად... ისე თივად!..

გრძნობადახშული, უღმობიანი დაამიანო!

მამ, კოპართან განშორებას ასე ვანიციდი?
მერტ ვინ გიშლის, — დამილიცინიარ, წალი, გამშორდი,
წამად იარტი!

გინდავ იგლოვე, სულაც არ ვნადვლობ,
მოთქმით ქვეყანა შეაწრიად!
სიჭიმის ტალღებს შეუერთე შენი ცრემლები,
ვინ გაგიხდება ნეტავ მოცლი?
შექრად შეერგოს, — ასეი კოპარუს
და უველა-კისტი უყლოცონენი!..
ო!..
გველაძევა; გულდვარქლიანო,
ფიცის გამტეხო, ზენარის გადამდგომელი..

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

შემოქცობა მუხლისთავებზე, მაგრამ უყრად
გამოელევა ძალა ხელებში
და ფრთებშეკრილი ფრინველივით ემშობა პირქვე..
ჩემივ განზე იბრუნა პირი
და მოიწმინდა ცრემლიანი ღაქნისთავები!..

ჭ ი ბ ე ი

კაცს ღარდცი ატირებს და ბოლმაც. დარღის ცრემლები რომ თვა-
ლებიდან მიდოლდს და ბოლმას კიდევ — უყრებიდან, მაშინ უსტი-
კვოდ მიმიხვედობდი, რაც მიდოლდს გულში მაგრამ, ვიი რომ უკვე
ღა ცრემლი თვალთმიდან გადმოხდის და უველა ერთი ფერისაა,
გინდა ავი გვირდეს და ვინდა კარგი, ამიტომაც ვერ გაგივია ჩემი
ეულისინდები. გამოიგონე, დიდი ხანია გულიდან ამოვიციცხე კოპა-
რცუ და მისს სიყვარულად, რა სკმე უნდა მოქნდეს და გახსნილი
დღდაკაცთან! ეგავ, რომ იმ გვიყვარა ტაქის ბოლმა არ მახსენებს,
რა არ იყადრა, რა არ მოიშოქმედა, რომ კოპარუ გამოეცხიდა!
მაგრამ აქამდე —

რადაცნარიად

ეს გაიძვერა, ბილწი რადცი ფიცის ერთგული მაინც
რჩებოდა

და ტაქეცხანს გაბეჭრებული —
მის მოძალემბას ეურჩებოდა.
თან თვალთმაქცურად მაიმედებდა:
„ნუ გვეხებაო ცრემლით თვალბი,
არ გავუვებო არანაირად, არც სასიყოლო შევემსკველები.
მაგრამ თუ მაინც გადგვიდგა წერამწერალი,
თუ უმოწყალოდ დაარღვია ჩვენი კავშირი,
თუ გავერეუაო ბედა შორი-შორ, — ქმეფის ცრემლებით
თვალბედავსილი,

თუ აღისრულა ნდომა ტაქემი,
თუ პატრონებმა ვულწე გამცვალეს, ოქროს მიაგებს მტეც
პატივი,

თუ გავემჩინებ ერთიმეორეს, ვერ დავიკეთებ გულისწაღლი — მაშინ...

ო, მაშინ — სიცოცხლესაც დავეთხოვებ, დავეთხოვებ მდღურებს სოფლისას, რაკი დამომეს და ასე გამრთეს,

თავს მოვკლავო მაშინ უცილობ: სულს ააუვუნენო არსთაგამრიგეს!..“

და აი, ათი დღეც არ გასულა, რაც კობარუს თავი გავანებე და ის თაღლითი ტაძე უკვე გამოსყიდვას უპირებს. არა, ამას რომ ვა- მბოზ, არ იფიქრო, თითქოს კობარუს მივტიროდი, იმ მართლა კი- რატუც, რომ მართლა წინდაცემულს იმას ვიჩიო, გველაშუა ტაძეი ბაქიაოვით რომ აკლბებს შთელს ქვეანას: ჩემი გაკოტრებულა, ჭა- კვი გაკოტრებულა, ისე თავიკი არა აქვს, ორიოდ გროში იწო- ვოს და თავიკი საუკარელი გამოისიღოს!

ვაი სირცხვილო!...
სანახევროდ უკვე მკვდარი ვარ...
გული თუ გულობს, — ისიც ნახევრად! განწირულია ჩემი სახელი გასაძირად და გასახებულად!
არც დღეაგურები გამიყარებენ, მწვანეები დამიწებენ ცირად უურებანს. რა დაუდგება ცოლის ხუსხურებს, ან ახლობლების აბუწუნებს!

ქა, ჩემი, მატყუარავ, ვალდატეხილო, პირსურცხვილიო მელდებუალეცი! ცრემლებს რომ ვანთებს, ბილბის ცრემლია, თუმცა სისხლი მდის ცრემლის მაგიერ...

ცრემლი კი არა, კუპრი გადმომდღულს, გულზე დღს მანებს მძიმე ბრალდება, თვალში წვეთ-წვეთად ღლევება სპილენძი და წებოსავით მოიბლანტება...

მ თ რ ბ ე ლ ი

კვლავ ეკრასთან ჩამოვბოძა, ჩაოვებოდა... ისევე ცრემლებს ღვრის, კვლავ ემწელება თავის აღება. ტირის ჩემი, მწარედ ვალაღებს, შავ ბედისწერას ევაგლახება.

სოლო ო-სანი:

უცებ შეირბა, უცებ შეტოდა, თითქოს ამტერეს გულში დახვარია. ბრანის მაგიერ ფიქრი შეუნდა, რაღაც სხვა ფიქრი — შიშისმაგვარი...

ო-ს ა ნ ი

ოჰ!... თუ ასეა, მაშინ კობარუ თავს ჩამოიხრჩობს ულასარაკოდ.

ჩ ი მ ე ი

აბა, რას ამბობს ეს რამ გაფიქრებინა! დაკვირვებულო და წინდახე- დული კალი კი ხარ, მაგრამ შენ ხომ მაინც ვაჭრის წესიერი და პატოხანის ცოლი გქვია. აბა, როგორ უნდა გაიგო შენ გარყვნილი დედუაცის ბუნება, არც სული გააჩნია და არც ღირსება. ჰმ, გი- ფთა, თავი მოკლას!? ის კი არა და, დღის ამბით უფრთხილდება თავს: მოქის საფენებს იღებს ტანზე, რა წაშლბს ულასახს...

ო-ს ა ნ ი

ო, არა, არა! სიცრუეა, მტყნარი სიცრუე!..
კაცებს წესად გაქვთ, — ბედი ქალისა განუყოხავად უნდა განავო!

მაგრამ მე ვხედავ, ასე კობარუ ეყვს გამოიჭრის ულასარაკოდ.

ო, ის მოკვდება — ვიცი უცილობ! ჩემთვის მოკვდება... მე კი ვის უფობრა, რა მტარჯეკლბოვინებოა ფიქრი ამისი, —

რომ შესანდობი ვეღარ შევინდე, ვერ შევიბრალო შეხაბარლისი...
ვერა, ვერ დავთმობ ასე გულგრილად. ახლა გავიგე... ბუდამ შემრისხოს, თუ დღევანდლამდე აფიქრად მქონოდეს!

ეყვს გამოიჭრის... ღმერთი მოქიეთხავს ჩემს სიკრებებს და სიგულბოროტებს! მე არ მიღლიდა შეიქვა რაიმე... მაგრამ რომ მოკვდეს, სინდისს რა უფობრა მერე დავიწყო ჩემს ტარტალი? მე ჩემს ვიტავი და თქვენი თქვენი იციო, ღმერთმა განსაჯოს ტუთოდ-მარტალი!

გამიგონე, კობარუ-ღონის სიცრუის ნატამალიც კი არა აქვს გულ- ში. თქვენი დადილება ჩემი ბრალია, მე მოვარევე ეგ საქმე!

მაგრამ რა შექნა: ცხადად შევინუნე —
წილნაყარი ხართ ერთმანეთთან რაღაც ძაღლებით და ასე სიკვდილ-შეთყულები უფსკრულისაკენ მიტანებით...
მაშინ კობარუს საიდუნდლო შევეზინავე, ვამცნე ეს შერი გულგრილობა, სიგულბოროტე და მოსაღობობად მისი გულიასა ჩემი უსტარი ცრემლით დავიწვეე:

„... მე გთხოვო, გაწვეითო ჩემთვის: თქვენი კავშირი, თუმცა ცის ძაღლებს, სამუხარად, სხვაფრივ ენებათ, — მაინც ქალის გულს ქალი გაუგებებს, —
ეს ჩემზე უკეთ მოგახსენებებს.

მესმის, ცხადია, სათხოვრია ძაღლე ძენლია, ტრფობის აღმურსაკ, როგორც ვხედავ, ვეღარ ერევიო, მაგრამ დაღუპავო, ვიცი უცილობ, ამ სიყვარულის ციებ-ციტელებო...
უნდა შეიძლოს.

უსათოდ უნდა შეიძლოს!
უნდა შეიძლოს შეუძლებელი თორემ აღმომბადა სული წველებით...

შევიღებს არგუნეთ მამა მშობელი, ქმარი მომგვარეთ, გემუღარებეთ!..“

სოლო კობარუმ საპასუხოდ ასე მომწერა:

„...თუმცა ჩემი თავს მიჩვენია, გპირდებით, შე არსულბე ჩემს მო- ვალუობას, ჩამოცილებდები ამიერიდან“. ეგ ბარათი აგერ აქ მი- დევს, უბეში, ავგაროზიეთი უფრთხილდები. ახლა მე შენ გეითი- ხები, შეუძლია კია ამისთანა ქალს, პასუხისმგებლობის ამბულა გრძნობა რომ აქვს, თავის სიტყვას გადავიდეს და ვიღაც ტაძეის მიპყიდოს თავი?

ო, შენ არ იცნობს ქალის ბუნებას! ქალს შეუძლია თავი გადაიღოს, გადაიტანოს ყველა წვალება და არ გასტეგოს აღმქმა თავიკი, —
თუ სიყვარულით განმსქვალდება. თავს ჩამოიხრჩობს, ვიცი აშკარად! ხალხს აუბედებს მისი სიკვდილი, საღასარაკოდ დიდნანს დარჩებათ...

თავს ნუ დაწოვავ, გემუღარები, იმ უბედურის გადასარჩენად!

მ თ რ ბ ე ლ ი

შემტრუნებული გაკვივის ო-სანი. ჩანს, ჩემთვისაც ვადადო ძრწოლა ცოლისა და შიშნულად ატოკებს ხელებს.

ჩ ი მ ე ი

კი, კი, მართალია, ახლა გამახსენდა იმ დამით, აღტკმები რომ და- აბარუნა, ვიღაც ქალის წერილიც გამოაუკლა. უნებლიეთ შეაჩერა

მაგომონს ხელში. მაშ, შენი ბარათი იყო?
და არ ვიცოდი! ო, თუ ასეა,
თავს ჩამოიხრჩობ უღაპარაკოდ.

ო-ს-ან ი

ღმერთმა არა ჰქანას... ტანში ცივად მცრის,
იქნებ, თავის თავს უბედურმა წესის აუგო...
ეს თუ ასეა, რა წყალს მივეცე, საღ წაგივიდე
სირცხვილ-აუგო?
ან ღმერთს რა ვუთხრა!... ქალი მოკვალი,
ვირ აუღასრული მოვალიომა, გულდრძო ვყოფილვარ,
გულმოწიწლარი,

რომ განწირული გადასარჩენად
არ მიზრუნია ერთი მისხალი...
ო, გევედრები: ჩქარა, ჩიბი!
იქნებ იქ არის, იქნებ მიუსწრო, მის სამყოფელში
ფიცხლად შევარდი...
ჩქარა, ჩიბი, ჩქარა გავარდი,
სულს მიეშველე განტყვევებამდე!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

მიღგება ო-ს-ან,
შიიურდნობა მეტრდზე ჩიბის
და გულსკადავად აქვიონიღება.

ჭ ი ბ ე ი

მართლს ამბობ, მართალს! მაგრამ რა ექნა, რა გზას დავადგე, სა-
იდან გავაიწიო ფული? მართო იმისთვის, კოპარუს გამოსაციდის
საქმე რომ გადავადო და ტაბეი შევაწირო, გამოსაციდის ნახევარი
მაინც უნდა შევტანო, ახლევ თუ შევიდასრმოცდაათი მომზე არ
გავიდე ახალ ვერცხვზე.⁴⁷ კოპარუს ვეღარაფრით ვუშველით
ტყავივ რომ გამაძრო, არა მაქვს ეს ფული და რა ექნა!

ო-ს-ან ი

დაიცა, დაიცა, ასე მოლაღ ნუ გაიტებ გულს! მართო ეს თუ გაკა-
ვებს, ამ ფულს გავაბერებთ, როგორც იქნება.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

წამოვდა ფიცხლად, მისწვდა კარდას;
რა ცეცხლი უღუღს, ღმერთმა თუ იცის!... რა დარდითა აქვს
გული ჩაქულიო!

გალო უქრა, ფუთა მოხანა —
თასმით შემოკრულ-შემოძაგრული;
ხელები უთრისის... დელაჟს ო-ს-ანი...
ოღონდ უშველოსი — თორემ ჩანდაბას, ყველა გასაპირს
უხმოდ აიტანს!

ხნის ნაკრულას, ზონარს მოაკლვის,
შემოაძარცვავს თასმა-უათიანს
და მაჩერებს ხელში ჩიბის...

ჭ ი ბ ე ი

ეს კი რას ნიშნავს?! ბიჭოს, ფულებში
ოთხასი მომზე! ზუსტად ოთხასი!... აღარც მეტი და აღარც
ნაკლები!
როგორ?! საიდან?!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

შეკრთა ჩიბი,
გაუფართოვდა თვალის კაკლები.

ო-ს-ან ი

მერე გეტყვა, საიდანაც მაქვს ეს ფული. კაბე-კაბე ვაგროვებდი,
ამ თვის ჩვიდმეტში მევახშე ივაყუნისთვის უნდა გადამხადა ქალა-
ლის საფასური. მაგრამ დარდი ნუ გაქვს, ამ საქმეს კიდევ მოვეუ-

ლით: შენს უფროს ძმას — მაგომონს დავეითებები, იქნებ გად-
ვადებინოთ ვალის გადახდა, ვაკრობის საქმესაც მოვაგვარებთ, არც
შწავდი დაიწვება და არც შამფური. კოპარუს გადაარჩენა ახლა
ყველაზე მთავარი, ყველაზე საქარო!
ოთხასი მომზე, როგორც ხედავ, ხელში მოვიღე!
ახლა სხვაც უნდა გავაბერებოთ რამენაირად.

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

და ნაჩქარევად გამოსწია კლოტე კარდას,
ურულ პირაილდა ძველი განჩინა!
თუ იფარგო ჩემმა ნაშთივმა და გაქრებებს გადაგვარჩინა!...
გალო უქრა, ამოიღო ფარის საცაბე:
ამოღის ფარა ნელი შრიალით, აალივიღებებს ქროლვა
ნიათა,

ფარა იყო თუ ოქროს სიკვრიდან
ფარშვანგის ფრთა ამოსრიალდა?
აფერ სხვა კაბაც, — სტავრა რჩეული...
გარეთ — დიბა და ოქროქსივლი, შიგნით — ატლასის
თხელი სარკული,
ფარის სახელო, ყელიც ფარისა და მაქანებიც —
მიმოფარულიო...

არც უხმარია მგონი აქამდე...
არც უხმარია... ემა, შავებდი! — ისე გალია თამი ამდენი!...
დღეს კი... სხვა გახლავს ფიქრი დღეისა, დამეც სხვას იიხოვს
ამაღამდელი.

დღეს!...

მზის მიღრეცისას მიღვა ჩიბი...
სხვს მაჩერდა, თრთოლივით გახედა, უქანასკნელად
მიეხალისა...

იჩქარე, ო-ს-ან, შენი ქრისთავის
არ გათვლებდა დილა ხევისის!...
ალაგებს ო-ს-ან... აგერ, მესამეც:
ო-ს-უსეს კაბა — თბილი ხავერდი, მზის ეღვარება
ცეცხლად ჰქვინა.

კრთის ოქროკმედი ცეცხლის ალივით,
საიცი, სარკულიც ცეცხლისფერია...
ციცილი მოედო ო-ს-ანს სახეზე:
ო-ს-უსეს კაბა, დედა მოუცადეს!... ჩამოიწმინდა ჩუმად
კრემლები...

იტირე, ო-ს-ან, ბედი გაფრინდა,
აწ ვერასოდეს მივლევინებ!...
აგერ კანტაროს თეთარი პურანგი
მა, ბაზმაზის წამოსხამსაც, ზედ გადაურავთ ფარა
ყვითელი,

რომ გაიტანოს, ხელში გამოჰტეკვს
ნებისმიერი გადამუიღველი...
მაგრამ ბავში კი... დღესაც ო-ს-ანი:
რა უშველებდა უამისოდ ბედშავ კანტაროს?
რომ დაიჭირს დიდი უნებები და საწაულობლად
ააქანკალოს?...
აგერ კიბოროც — მუკვირი ზოლებით...
რა სასოებით უფრთხილდებოდა, მაგრამ შემოსწურათ
ბედი აშარის!

კაბა — გუნწანის ფარით მორთული,
ნააბრეშუმალ-ნამარმზალი...

გაეცი, ო-ს-ან, სანამ დროა, ყველა გაეცი,
რალს გააწუბო ბედზე ჩივილით!
ამოლაგე აბრეშუმში პაბუტების,⁴⁸
ნუ უფრთხილდები თვალისჩინივით!...

ამოლაგა... კაბა, რა კაბა! —
ოქროს ნაჭერს მგავს, ყელი ოქროა, გულზეც გერბი ჩანს
ნაოქროვადი,

გერბი ოჯახის: სუროს ფოთოლი,
ფოთლის გარშემო შავი ოვალი.
განუყრელია სურო კედლისგან...
ცათა განმგებლებს სიხოვდა ო-ს-ანი, — მათი ციფრება
ისე განეგოთ,

რომ ყოფილიყვნენ ერთად მარადის,
 არ მომგედარიაყვნენ უერთმანეთოდ...
 აგერ ჩივის საგარეო განმარტების...
 გეცე, ო-სანი, ყველა ტავის მტერს და მოშურნეს
 თვალის დაუხვს!

მაგრამ, ვაი რომ, ამირიდიან
 არ გაგვსვლებათ დღესასწაულზე...
 კაბებს უფლიოდ, დღენიადავ დაპაქანალებდი,
 დღემდე, ღვთის მადლით, ბედი გწავლობდათ, შეგეწეოდათ
 ძალი ციერი,

არ დარღვეულა წესი ცოლ-ქმრობის,
 არც ოჯახური ტრადიციები.
 ტრადიციები:

— სახლში, ვინ გიშლით, მოიქციეთ, როგორც გენებოთ,
 მაგრამ, თუ ზოგჯერ გარე-გარეც უნდა ეშუროთ,
 თავს ნუ გამოყოფთ ნურასილიებით უმარმამოდ და
 უაბრეშუმოდ!...

ტრადიციები... შეუვალი ტრადიციები...

კიდევ და კიდევ: ჩქარობს ო-სანი...
 ჩვენ კი ცრემლებს ვდვრთ, მაგრამ რას ვიზამთ, უნდა
 ხანდახან ცრემლიც გვლიოდეს...

სულ — ათიოდე ფარჩას აგრავებს
 და აბრეშუმსაც თხუთმეტოიოდეს...

თხუთმეტოიოდეს...

...იოლს, რაც არის!
 ბოლო-ბოლო, ბევრიც დაგვაკალონ,
 სამასი მომზე მიაცი ჩვენია,
 რა ვი, ღმერთმა ჰქანს, მტრად გავციოდით, მაგრამ სამასი —
 უტყველია!" —

ამს ო-სანი ისე ამბობს, ისე გულდინჯად,
 თითქოს არ იყოს მიგდებული ბედის ანაბრად,
 თითქოს ცის თალი ქუდად ეტუროს
 და დღემიწა ეცვას ქალამნად...
 ფარჩაც, ნივთებიც — უყველფერი ერთად შეფუთა,
 შიგ შევალოდა კაცის სირცხვილი, შეწმილებული მისი მეობა,
 ხოლო თავის მხრაც. — ზრუნვა კმრისათვის
 და ოჯახური მოვალეობა.

ო-სანი

თუგინდ სულ ფეხშიშველა ვივლით მეც და ჩემი შევილებიც, მთა-
 ვარი ახლა კოპარუს ხსნა და შენი პატისსანი სახელის გადარჩენა.
 გამოსიყდრე კოპარუ, გადარჩინე როგორმე! შენი ღირსება
 გადარჩინე, არ შეღალბეინო იმ ბილყ ტაბის!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ შესთხოვს ო-სანი,
 მაგრამ ჩიბი
 ჩაძირულია თავის ფიჭურებში.
 ხად მიეწევი ქროლვას ფიჭისას, ქარს რანაირად
 მიედევნები!?

ზის თავდაბრილი, პირმოღუსული
 და ლაღალბით სცვივა ცრემლები.

ჩ ი მ ე ი

კი მაგრამ, კიდევ რომ შევიტანო გამოსახვილი, კოპარუც გამოვი-
 სვილი, მერე რაღა ვქნა? ცალკე დავასახლო, თუ ჩემს სახლში შე-
 მოვიყვანო? მაშინ შენ რაღა გიყო?

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ო, ამ სიტყვებზე შეერთა ო-სანი,
 გონზე მოგოე თითქოს უეცრად.

ო-სანი

ამ, მართლა ჩემი თავი სულ დამაჩენდა! მე რაღა უნდა ვაყოთ?
 ჩემივე შევილებს ძიად დავუდგე? ან უბრალო მწარეთლად ვიყო
 ამ სახლში? ექნებ, სულაც თმა შევიტრა და მოსაზუნად დაგაქდეთ?..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

დაიყვნეს და...
 დემშო პირქვე.

ჩ ი მ ე ი

ო, რა ღვთის რისხვა დავიტებე თავზე! კიდევ რომ მასაციონ ჩემ-
 მა მშობლებმა, კიდევ რომ შემიწინოს ღმერთმა ცოდვები, ისე პირ-
 შვად ვარ შენთან, ადარასილდეს დამადგება საშველი!
 შემიწინე, ო-სანი, გვედერები! —
 შემიწინე, ო-სანი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მონანიე ხმით წართქვა ჩიბიმი
 და ო-სანის წინ დაიტირვა ხელისკულები.

ო-სანი

ო, ეს უკვე ნამეტანია, ჩიბი-დოწო! ასე რად მეხეწებ? ის კი
 არა, ცუცხლშიც რომ გადავდგდით შენი გულისთვის, თავს არ და-
 ვინანებდი, მტერ ანა რა არის ცოლის მოვალეობა! მე უკვე რახანია
 დავიწეე ჩემი კაბების დაგირავება, მინდოდა დროულად გაჩისტემ-
 რებინა მეველები... დღეს კი, ხომ ხედავ, სულ დავაცარიელე გან-
 ჩინები. მერედა, რა უშავს, რა სათქმელია რაღაც ქონება? მაგრამ
 აი თუ კოპარუს გამოსიყდა დავგივინანო, დიდი უხედურება მოხ-
 დებდა. მაშ, დეუქარზე, დეუქარზე! გამოიყვალე ტანსაცმელი და
 გასწი! ნუ ჩამოტრისის თავპირი, გაიღიმე ცოტათი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

წეწამოქრა უცებ ჩიბი,
 სახელდახლოდ მოიხეტია ფარჩის ქსოვილი,
 მერე გუნაის სტვარა მოისხა, — სირამა-მეღებოთ
 მოოქროვილი.

ზედ წამოიყვა პაბუტავს დობა-ატლასი,
 მოისადგა აბრეშუმი წინდა ბამბაზე...
 გასწი, ჩიბი, დამეს შეედი, შავ ბედისწარის წაქე.წაზე!
 მტრებზე მოიგოდე კრელი მანტია,
 საგულდაგულოდ შემოიტრავა ბერცხლის ქამარი...
 სიერცეს გახვანა, —
 ქვეუნის სამანთან

შუქი აღმოხდა აღმომავალი.

მერე პილ მოკლე მახვილი...
 მაგრამ ვინა ჰყავს განგებასთან შუამდგომელი?
 რას განწუხადებს ნება უფლისა? —
 დღფართულია ჩვენთვის ყოველი.
 ეს მხოლოდ ბუღას მოციუთხება.
 მხოლოდ ბუღა მეხვამიად ამაღამდელი
 მისი სახმლის:
 კოპარუს სისხლით — ბრძანა ბუღამან —
 შეიღებება წვერი მახვილი..!

ო-სანი გაძახებს:

— აქეთ, სანგროო, აქეთ მოიწი! —
 და ერთიანად აკილდებს ბარგი-ბარჩანას.

ჩიბი ჩქარობს...
 დღლავს ჩიბი,
 კართან მოქნარებით უცდის ქარგალი,

ფუნჯე ჰქონდა, როგორც ეტუბა, მისი დედა და
გულისკაწალი...
ჭიბი ქინას იღებს უბეში,
უკვე ეშველა, — აგერ გააღწევს, გავა კარბეში,
გაილანდება,
მაგრამ უეცრად...

გოძამეონი

შეი, შინა ხართ?
სიძე-ბატონი სახლში ბრძანდება?

მთხობელი

კარი იღება... ვიღაც შემოდის...
მა, გაღადირო თავსაბურავი... სიღან საღაო, — ბუღან
დიდება! —
შემოსასყელელში პირმოღუშული გოძამეონი
გაეხილება.
გოძამეონი — მისი სიმამრა...

ცოლ-ქმარი გარა...

ხმა ჩაუვარდათ, ენა დაებათ, თითქოს ორივეს რტვი დაესხა,
თითქოს ანაწლად მუხი გაეცარდა,
ცა ჩამოახლო უზემთაქნის...

ო-ს ა ნ ი და ჭ ი ბ ე ი

კარგ ღროს კი მობრძანდით! ეს რა უეცრად დაგვეხსით თავს!

მთხობელი

გოძამეონმა
ჩამოაგლიჯა ფუთა სანჯოროს,
მძიმედ ჩამოჭდა, თავი აიღო
და გამოინავა დაიხრიალა:

გოძამეონი

შეი, დედაცკო! ამა ერთი, აგერ დაბრძანდი ამა, სიძე-ბატონო, რა
სასუთოდ გამოქოილუბართ: ეს მოსახსამო, ეს ქამარ-ხაწალოი!..
შეხედით, მამოთლა კაი მდიდარი ვუბატონივით არ განკოიშულა?
ვინ იტყვის ახლა ამაზე, ქაღალდის ერთი გაღლებილი ვაჭარია და
მეტი არაფერი! რაო, საით გაგინვათ? ისევ სიყვარულის უბან-
ში ხომ არ მიბრძანდებით, მა? არა, ცოლი და შვილი არაა შენი
საქმე, უნდა გასცილები ერთმანეთს!

აი, ამიტომ გეაბელით, ჩემო ბატონო!
არ მოხრა ახლა, — ოჯახს ვაკვებო, თავს მირჩენია
ჩემი ცოლიი!..

უნდა მოკვილო ხელი ახლავე
და შინისიკენ გავიყოლიო!

მთხობელი

თითქოს შხამს აფრქვევს სიტყვის მაგიერ...
არ შირდებათ ღათაიები, თქვენი ლიქა და უშნო ლამუნი!..
რა უფშური ჩანს, ღმერთო მაღალო, რა უსიამოდ
პირმოეშველი!

გაოგნებული უშურს ჭიბი.

ო-ს ა ნ ი

მამო, რამ მოგიყვანათ ამ ქარ-ყინვაში! დიდი პატვია, ღმერთმანი!

მთხობელი

მოდგება ო-ს ა ნ ი, მოეახლებო...
ჩის მორთმევას მოისაბაბებს, თრთის საცოდავი, შიშით
იღვთა:

იქნებ მოხერხდეს რაზენარიად
გოძამეონის დაშოშინება!

ო-ს ა ნ ი

ენ-ესაა დედაჩემი და მაგომონი იყვნენ აქ, კაი მაგრად გამოჭო-
რეს ქმარი. ისე მოხდა გულზე მათი ნათქავეში, თავი ვეღარ შეიკა-
ვა და ბავშვივით დაიწყო ტირილი. ყველაფერი მოინანია, აგერ,
აღოქმაც კი დაგვიღო.

მერმე დეაკეა, როგორც წესია, სისხლით დაბეჭდა
წმინდა ქალადლო.

გამოვიტუმრეთ დედა შინისკენ,
აღოქმაც წაიღო... აღბათ ნახავდო!

გოძამეონი

ა-მა!... ქალადლო!... წმინდა ქალადლო!..
აგერ, აქა მაქვს თქვენი ქალადლო!

მთხობელი

მართლაც, უბიდან ამოიღო აღოქმის ქალადლო.

გოძამეონი

გავაყურებდათ, ასეც ვიცოდი, —
პირმოხენა და ენაღაქარდი!..

ამისთანა ხელიდან წახული კაცი ყველაფერს იკადრებს. ისე გაგი-
შანსულტებს წმინდა აღოქმის ბართობს, გეგონება სავაპო ხელწე-
რღებზე არიგებო. ეგა, ეს შენი აღოქმა რომ წაგიკოხტო, კი ვი-
ფიქრე აქ რაღაც ძაღლის თავია დამარბული-მეთქი და აქეთ წამო-
ვედი. სწორედ ისე გამოვიდა, როგორც ევლოდი. კაი სიძე კი შეა-
ხარ, მე და ჩემნა ღმერთმა ასე სასიეროდ გამოპარწყულა და კი-
ღვე ბრამას და ინტრას სახელს იტყობს!.. ამა, აგერ დაბრძანდი!
აღოქმის ჭრანის დრო თუ გქონდა, ბარგე, კეთილი ინებე და, გაუ-
რის ქალადლის დაწერაზეც შეიწიფე თავი!

მთხობელი

თვალით თვალს უყრის გოძამეონი,
ბორგავს და ბრღვიანსა, სიგვიმედ ცოტა აქლა...
ხელში ჩაბღუჯა აღოქმის ბართით

და ნაყურ-ნაყურ მიმოიანია.
ცოლ-ქმარმა შიშით გადახედა ერთიმეორეს.
დგანან უსიტყვოდ, ძრწოლით უშვრტენ...
ის კი... ცოფებს ყრის აღბრგბული, დაგროვილი აქვს
ბოლმა უღღვე...
ჭიბემ მაინც მოწიწებით დახარა თავი
და დაიკრთა ხელისგულეთი.

ჭიბეი

აბა რა მითქმის, ყველაფერში მართალი ბრძანდებით. მაგრამ მაინც
გზოვით, მაპატიეთ თუ შეიძლება, რაც შეეცოდე, წარსულს ჩაბა-
რდეს. ახლა სხვა კაცი ვარ, აუი მოგახსენეს — გამოსწორდაო. ნუ
იქნებით ასე მკაცრი, დამტოვებ ჩემი ცოლი!

მეტი კი... მერე:
რომც გადამიღდეს წერაწერალი
და სავაგაზოდ შეგაბრუნოს ჩემი ცხოვრება,
რომც დამიწესოს ნასუფარასისთვის
ხელის გაწვდა და გამოხოვრება, —
ჩემი ცოლისთვის მაინც ვიზრუნებ...
გადავაწიწებ ყველა ვაგებას, — ვხედავ, რას წვალობს,
რამოდენს რჩება...
არ მოაკვლება ჩემგან აღერსი,
არც სკადრისი პატე-ლირსება.
ლაღად იცხოვრებს ამიერიდან...
თქვენ კი... დაწარხარდით, შეეცდით, რას ვიზამ, ჩემმა
გამჩნება ასე ინება;

უფაღს ნუ სცოდავი, გოძამეონო,
უფაღს ნუ სცოდავი, გოძამეონო,

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ღმერთმა გვაშოროს განქორწინებას...
 მე თქვენს ასულთან მაკავშირებს შოკოლედი...
 კი, მართალია, ფიცმა შეგვეყარა, აღქმაც დავედღეთ
 ზეთსა კრებულებს,
 მაგრამ, მერწმუნეთ, ფიცზე ძალიან
 ჩემი სინდისი მავალდებულებას...
 მისავე, დრო გავა, ყველაფერი გამოსწორდება,
 ისევ მზარს გაშლის ჩემი ფარდული.
 კვლავაც ვიქნები ისე მდიდარი,
 ისე ღლი და წელგამართული...
 გამოირჩინეთ დიდსულოვნება...
 გამოირჩინეთ, გემუდარებით... კვლავ მომიტევეთ, —
 თუნდაც დროებით!
 ყველამ ვიცხოვროთ, როგორც ვცხოვრობდით, —
 ისევ მტკიცედ და შეშვიდრებით...
 დასტოვეთ ო-სანი, დამდეთ პატივი...
 დასტოვეთ ო-სანი... შეიღებს მიგზედავთ, თქვენც
 მოგეზღვებათ შევა ორწილი.
 დასტოვეთ ო-სანი... თქვენი სიძე ვარ,
 თქვენი შვილი და მონა-მორჩილი...

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ შესთხოვს ჩივი.
 პირველ გართხმულა... ცრემლის მაგიერ სისხლი ცეცხლ
 გაუყენებ კილოებს.
 მოთქვამს ჩივი,
 ცდილობს ჩივი, —
 გამოაშინოს მოდრეკას ცდილობს...

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

სისულდედა! მოეშეთ მაგ აბდაუბდას! ვინ შენ და ვინ ო-სანი! ახ-
 ლავე დაწერე გაუარის ქალაქი! დაწერე, მე შენ გეუბნები!
 მე კი გავხიზნავ ნაშთითარებს ჩემი შვილისას...
 ო-სანი, ხალ არის შენი ნივთები, უნდა დაეადო
 ყველას ყადაღა...
 ხალხი რომ ამბობს — ტიტულად დადისო,
 მართლა გაგფეცქენა და გაგადატავა?

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ქარს შეახტებებს გოძაემონი,
 დაუყოთხადალ შევარდება
 ქალის ოთახში,
 ო-ს ა ნ ი
 ო, არა, მამი! რაში გვირდება!
 არაფერი გვეკირს ხალხის სალაუბო, არც ქორიკნების
 გასაკაცხავი...
 ისევ ისე დევს ჩემი მშითები,
 არ მოქლებია ერთი მისხალი...

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ცდილობს როგორმე გადაეღობოს...
 მაგრამ ზელი მკრა გოძაემონმა, გზა მითეთი! —
 ჩხუბზე გადადის,
 კლტებს მივარდა... რაღაც საეკოლ
 გამოგრიხინდა უჭრა კარადის...
 გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

ო-სანი.
 ეს კი რას ნიშნავს!? როგორ გავიგოთ!?

ვაშმაგებულმა გამოწონა უჭრა მეორე,
 მაგრამ მეორეც ცარიელია!
 მისწვდა მესამეს...
 მისწვდა მეოთხეს...
 მისწვდა მეხუთეს — ცარიელია...
 გოძაემონმა თვლი დაქაჩა:
 ქურდი... თახსირი... ძაღლის ქილაგო... ღმერთმა
 შერისხოს შენი სახელი —
 კაბებს ვინ ჩივის, კაბა კი არა,
 წამალად არა ჩანს წინდის ნახევრი...
 ცარიელია... ყველაფერი ცარიელია...
 ცარიელია სვიერი, კალთი, ვალში იხარჩობა მთელი ღუქანი,
 მძიმედ ჭრიალებს კარი განჯინის,
 დუშს ფარდალდა ნაწანდაურკი...
 უელში აწევა ბოლად ბერეკაცს...
 ცარიელია... თავს ხრის ჩივი... მისთვის სახევა ყველა
 კალთი,
 სახე — სირცხვილით, ლაფთო, ტკივილით,
 სახე — ცრემლით და დარღუბალოთ...
 აღბათ, ოდნედაც ურასიმაც ასე ფეჭრობდა:
 გახსნა კოლოფი, მაგრამ გაძნის წილ სიკვდილს წააწვდა
 ჩვენი მეთვეზე;
 ახლაც ყვეზიან, მოგხსენებათ, მას საკვალალო
 ნაშოქმედევ...¹⁹
 ცოლ-ქმარი ძრწოლით ეკრისიკენ გაუმიღდება:
 კვამლად გააქციონ ნეტავ ღმერთებმა, — ხმა ისმინრო
 ჩვენი მუდარისი...
 მაგრამ თავს ადგათ გოძაემონი,
 ვით მოიქცეული სულთამბუთავის...

გოძაემონმა ფუთა ასწია:
 — ეგ კი რაააა?! ოკასს დასტუვე, თუ გამოგლიჩე
 ვინმეს ძალათი?
 და ნაქარვეად ამოლაგა
 ყველა ნივთი და კაბა-ხალათი.

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

აბა, თურმე რა ყოფილია იქამედ მისულხარ, უკანასკნელ ქონება-
 საც აგირავეს! აფერუმ, სიმეც ასეთი უნდა! მთლად ცარიელ-ტარი-
 ელად ტოვებს ცოლ-შვილს, რა არის და, იმ კახას ჩაუთუოს ფუ-
 ლები! ქურდო, უჩაალო! ეს ჩემი ცოლია რომ გენათხევაება, თო-
 რუმ მე ვინ მიგდებარ! შენი გულისთვის რატომ უნდა ავიტკივო თა-
 ვი, რატომ უნდა ვიწარალო იღენი ქონება, ყველაფერს ვებტვი
 მაგომონს, ყველაფერს! კეთილი ინებოს და გამინადლოს, რაც ჩა-
 გაცესხე... აბა, ჩქარა, გაინტერი! აიღე კალამი და დაწერე!

მ თ ხ რ ბ ე ლ ი

ჭიბის, მგონი, ცხრა მოსს იქით ყოფნა ერჩია...
 არ იქნებოდა ანდა ურიგო.
 რომ გახდომოდა მიწა ახლავ
 და ჭოჭოხეთის ჭურღმულეში ჩაყარადღეთო;
 გამოარდევდა შვიდმეტოვლებს შვიდი კარისას,
 ცოდვის რვა ჭაჭხვაც რვაჯერ დაღრღინდა, თავს დააღწევდა
 უფნს ნამდივლად.

ას გალავანსაც დაუჭვრებოდა —
 ამ ჭოჭოხეთზე უფრო ადვილად...

ჭ ი ბ ე ი

ო, არა, არა...
 ზელს არ მოვაწერე გაუარის ბარათზე,
 იცოდე, ო-სანი!

ამ ხმალს უყურებ? — ამა, მივლიარ...
მშვიდობით, ო-სანი

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხელი დაიდო ხანჯლის ვადაზე,
ერთს შეუძახებს გაშმაგებული და კარებისკენ
ფიცხლად გაუტეცს.

განწირული ხმით იკვლებს ო-სანი,
მკლავს ჩივისას ჩაიბღუჯებს...

ო-ს ა ნ ი

რა უბედურებაა, ღმერთო, რა უბედურებაა... თუ შეცოდა ჩიბე-
იმ, აკი მოინანია კიდევ! მამაჩემო, მარტო შენს თავზე წუკი ფიქ-
რობი ვინ მიგდებარო, რომ უბნებში, მისმა შეილებმა რა დაგიშა-
ვეს! შენი ღვიძლი შევილიშვილები არ არიან?

არა და არა...
გემუდარები,
ნულარ მიხენებ გაყრას მეროდ!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და გულსაკლავად აქვითინდება.

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

პო, კარგი, კარგი! იყოს შენებურად, თუ არ უნდა, ნუ დაწერს.
აბა, წამომყვი, შე უტვირო, შენი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მამა კი არა, ჩალათია, გულქვა ჩალათი:
ვაშმაგებულმა გამოჰგლიჯა ქალი ჩიბის
და კარებისკენ ექაჩება ძალისძალით...

ო-ს ა ნ ი

მამავს!...
ნუ დაშლი ფუტეს სახლისას!..
გაგიგონია ასე უღმერთოდ შარის მოღება?
თუნდაც ეგ ბოღმა ცამდე ავიდეს, თუნდაც გაგიხდეს
ქვეუნიხილენას!..
სიძეს არ ინდობ, გასაგებია...
მაგრამ მშობელმა ბედი შეილისა ასე სასტიკად უნდა
განავოს?

ნუ გამიშტებ, გემუდარები,
ხალხს ნუ გაუხდი სალაპარაკოს!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ასე საბრალოდ ევედრება მამის ასული,
თუმცა... კვლავ ზვაობს შავი ღმერთი:
ტრის ასული, მაგრამ ამაოდ, — ყურად არ იღებს
გოძამომინი...

გ ო ძ ა ე მ ო ნ ი

რა დანდობაზე შეიქცევი?
სხვა რამ თუ გინდა, ავერ მზნა ვარ... გადამიღვია
თავი საშენოდ:
ერთი სული მაქვს, როდის მოვიცლი,
რომ ქვეყანაზე გამოგაქნეთო!..
აბა, მომყვი!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და უმოწყალოდ მიარბენინებს...

თავგანწირულად ეურჩება მამის ასული,
იბრქვის საწყალი, შვილებს შესტრის, ღმირს უტყურობს
მათი მიგდება!

გამოელევა ძალა მუხლებში
და უნებურად წაბორძიკდება...
ჩვენ კი... ამ ამავეს ძრწლოვით შევეუდრებოთ.
ვედარც ქალს ვშველით, საუბედუროდ, ვერც მწუხარების
ცრემლებს ვერცვით...

იძალა ქალმა, შვილებს მივარდა
და წამოდო ფეხის წყვრებით.
გაედვიძებათ შიშით პატარებს.
გაედვიძებათ... თვალბნ დაქუიტავს ორი გულთერთა,
ორი დაბუა:

კ ა ნ ტ ა რ ო და ო-ს უ ე

ღედა საღ მივაგვს?! რატომ აბირებ,
გულქვა ბაბუა!
ცუდო ბაბუა!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ხელებს იწვდიან ო-სანისაყენ...
მინც ვერ მოლბა გული ბებრისა, მინც ვერ გალღვა მძიმე
ყინული.

კ ა ნ ტ ა რ ო და ო-ს უ ე

ვინ დავაჰინოს ამერიღან,
ვინ მოვიგინდროს ძალისპირული?

ო-ს ა ნ ი

გული მიკვდება... ება, შვილებო!
მალე თქვენს თვალბნს მივეფარები, დამის მორევი ჩუმად
შემირევეს.
თქვენ ხომ არასდროს დაგიძინათ დღემდე უღედოდ, —
მარტოდშინილებს?
ნუ იცრემლებით ასე საბრალოდ!..
ნუ ამბარებთ, ჩემო ბარტყეობ, ისევ ნუ დამცლით
ცრემლის წვიმებად!..
ამირიღან დედის მაგივრად მამის კალთაში დაგიძინებთა...
ჩიბი!..

ხომ არ მოაკლებ ზრუნვას პატარებს?
შენც კარგად იცი, როგორ ვუვლიდი, — გამომოზრდია
დღემდე წვალებით.

ჩ ი ბ ე ი ...

რძე მოუდღუღე ღამით ჩიორებს,
პირი ჩაუტეხე შაქარღამებით!
არ დავაწიწვდეს ღლიაადრიან კუვიამას აბის მიცემაც,⁵⁰
როცა ღლიწმში ჩაიბუნებულბნს
ტბილი ზმორებით გაედვიძებაო...

ვაი, შვილებო!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

პერი იბრუნა... მიღის ო-სანი...
უნდა დასტოვოს ზღურბლი სახლისა, — შეუვალია
უფლის განგება!
ურუდ ჩაინთქმება ღამის უკუნში,
სამარადეამოდ ჩაიყარება...

ასე დეკარტა დედამ შეიღებო
შეღამებისას

ბამბუკის ტუფში.

მორჩა, ჭიჭის ველარ ნახავს ამიერიდან...

ოვალებს გადმოსკდა ცრემლები თქვენი

განუყოფელი იყენეს აქამდე:

როგორც ორი ფრთა ერთი მერცხლისა, — ერთი სხეულის
ორი კიდური.

ანდა ორი რტო—ერთად ნახარდი, ერთ ნაფხვარზე
ამოხილული.

მაგრამ ამჟამად ბელმა გაუარათ...

წაივდა ოსანი, ღამეს შესტირა, მისი გოდება

კვესკენდნ ჩაცმსა.

ხოლო ჭიჭი, —

დაობლებული,

სახლს მიაკვლდა უზენაესმა.

შენიშვნები:

1 სიყვარულის უბანი სონეტაკი — გაშენდა ოსაკში. XVIII სა-
უკუნის დასაწყისში.

2 „დამელოდო ხილის ბოლოში“... — ხალხური სიმღერა; ავე-
ბულია ბევრათა თავისებურ თამაშზე და შინაარსობრივ ახსნას არ
ქვეყნდება.

3 სიჭიბი — პატარა მდინარე, სონეტაკისა და სიყვარულის ძველ
უბანს დაიქმნა შუა მოედინება. თარგმანში ნიშნავს „პატარა ნიყა-
რას“; აქედან გამომდინარეობს სიტყვათა თამაში, დაფუძნებული
ანდაზაზე: „ხუდა ნიყარით არ ამოიხაპებო“.

4 საბისენი — იაპონური ეროვნული საკრავი, სამსიმიანი გი-
ტარის მსგავსი.

5 „გომბი“ ზეიმი — „მხიარული სახლის“ საზეიმი დღეები,
როცა სტუმრები გულსხვად ასაჩუქრებდნენ პეტერებს. ძველ წყა-
რობებში „გომბი“ მეთუ თვის შეეჭმეს დღედ არის მოხსენიებული.
პიესის პირველი მოქმედება სწორედ მეთუ თვის დასაწყისს ემთ-
ხვევა.

6 „...იოს რომ ნახავ, კიო კი არა, თვით კავკიო წარმოვიდგე-
ბა“ — პაროდირებულია „ნოს“ თეატრის პიესა „კავკიო“, რომე-
ლიც ეყუთნის ცნობილ დრამატურგ ჭამის (ცანჭ მოტოკო,
1363-1443). პიესაში მოთხრობილია, — როგორ დაედგნა გმირი
ტიარა კავკიო (XII ს.) თავის მოწინააღმდეგე მოირონის, მაგრამ
ეს უკანასკნელი დაუსხტდა და კავკიოს მისი მუხარაღდა შერჩა
ხელში.

7 „აღუბლის ხილი“, ქლიავის ხილი — ქ. ოსაკის ხილების სა-
ხელწოდება.

8 „...დაავდო თურმე გარეუბნის აბანოები“... — აბანოს მო-
მსახურე ქლები, ჩვეულებრივ, გარეუბნის ცხოვრების ეწეოდნენ და
პეტერების უმდაბლესი ფენის წარმომადგენლები იყვნენ.

9 „...მაგრამ ვის უხმობს შორით გუგული“... — ცნაულ მღე-
მარებაში გუგულის შორეული ძახილი იაპონური პიესის ერთ-
ერთი გავრცელებული თემა.

10 ბონზა, ბოძე — ზუდაელი ბერი.

11 „... და იტამი ხომ ტყვილს გვიჭიკა, რა მესატყვივარ-მეი-
ტამება...“ — სიტყვათა თამაში, დაფუძნებული „იტამის“ იაპონურ
მნიშვნელობაზე (იტამი — ტყვილი).

12 ნამაიდა-ბოძე — ბერად გადაქმული მოხეტიალე მომღე-
რალი. „ნამაიდა“ შეკვეცილი ფორმაა სიტყვებისა „ნამუ ამიდა“
(უდალ შევეწყაულ). ნამაიდა-ბოძე ამასხარავედა ბუდისტურ
ლოცვებს, მათ კილოზე მღეროდა მოღერე ლექსებსა და ჩიორტის,
წაწყებებს.

8. „საბჭოთა ხელოვნება“ № 11, 1975.

13 კოსინვა — ჩიკამაცუს ცნობილი ისტორიული დრამის „კოსი-
ნგას ბრძოლებს“ (1715) მთავარი გმირი, ცხოვრობდა და მოღვა-
წეობდა ჩინეთში XVII საუკუნეში და მისი ძველთაძველი სამეფო
გვარის აღდგენისათვის ებრძოდა მანჭურობის დინასტიას. ნამაიდა-
ბოძე მღერის ნაწევებს ამ დრამიდან — ოდნავი სახეცვლილებით.

14 ჰან კაი — იაპონიზებული სახელი ჩინელი გმირისა (II სა-
უკუნე ჩვ. წ.-მდე) რომელიც დიდი ფიზიკური ძალით გამოირჩე-
ოდა.

15 ასანდა ოსიხილედ — მეომარი, რომელიც 1213 წელს კან-
ცურს პოკიოს აუჯანყდა და შეუღწა კამაქურას სასახლას: სამხრე-
თის ქიშკარი.

16 უროკო, საროკო — კოსინგას მტერთა გამოგონილი სახელები,
რომლებიც მინის დინასტიას აღაღატეს.

17 „...რომ შეგანეროს რიონი მოვარის და ელვასავით იღვრას
მისიკენა...“ — „ნოს“ თეატრის პიესის — „მაციუამას სატყე“ ნა-
თქამია: „არ არსებობს კედელი, მოვარის და მზის შეჩერება რომ
შეეღოს“.

18 „...აპა, ვანკეუ ჩამოვუცილი“ — ნაწევები დრამატურგ
კი-ნო კიონის (1663-1742) პოპულარული პიესიდან — „ვანკეუ
სე-ნო მაციუამა“ (1708). ვანკეუ (ენაში კეეშონი) — შიღარა
გაქრის ვაიშილი, რომელსაც მემკვიდრეობის უფლება ასყარებს —
პეტერა მაციუამას სიყვარულით გაგვიყვებულ დამარცხს და ამაოდ
დაეძებს თავის მიყენებს.

19 „...ი-ე-ი-ე-ი... ახლა ვახსენო ლამზი ფესა და ტრეუ-
ბეი“... — ასე იწყება ჩიკამაცუს დრამის „ტამა-ნო ოსაკუს“
(1712) ეპილოგი. დრამაში მოთხრობილია მღებავ ტრეუბეისა და
პეტერა ფესას უბედური სიყვარულისა და მათი თვითმკვლელობის
ამბავი. ამ ნაწევებში მეტაფორების მთელი ჩაჭვია, რომლებიც სა-
მღებლო საქმიანობის თავისებურებებზე მივანინებენ.

20 რი — სიგრძის საზომი, უდრის 3.93 კმ-ს.

21 რი ტრენი — ჩიკამაცუს დრამის „კოსინგას ბრძოლებს“
უარყოფითი პერსონაჟი.

22 კამე (კან) — მსხვილი ლითონის ფელი, წონის ერთეუ-
ლია; უდრის 3.75 კგ-ს.

23 „...ორი მსხვილით აღჭურვილი“...—სამრეაბი, ჩვეულებრივ,
ორ მსხვილს ატარებდნენ. გრძელი მსხვილი საომრად სჭირდებო-
დათ, ხოლო მოკლე, საჭიროების შემთხვევაში, შეედლოთ თავის
მოსაკვავად გამოუყენებინათ.

24 „...რბის ვიკი-პანაგიაში...“ — ძველ იაზონიაში სტერისახო-
ცები (ტრალეტის ქალაღი — პანაგია) ქალაღისგან მზადდუ-
ბოდა.

25 ამიასა — ვუბა წწულა ქედრ, რომელი პირსაფარადე იხ-
მარებოდა. სტუმარს შეეძლო მიეღო ასეთი ქედი სიყვარულს უბ-
ნის შესასვლელში.

26 ამიტოა (იაზონურად ამიდა) — ერთ-ერთი ბედისტერი
ღვთაება, მეტად პოპულარული იაზონიაში.

27 ნაემანი — სიყვარულს უბნის, — მოქმდის შთავარი ქება.

28 „...ჩემი ბატონის ციხის გაღავენიდან...“ — სამურავა, შომ-
სახურა ანუარები, ემსახურებოდნენ თავინდ ფეოდალ სიუზუ-
არსს — თავდის. სიყვარულს უბანში სამურავასა და მოქალაქეებს
ერთხანის უფლებები ჰქონდათ. ტაქის სიტყვებში გამოსკვივის
შეგნება ფელის ძალის, რომელიც იმდროინდელ მზარდ სპეციონ-
ლო მეურნეობაში ვეპარ-მოქალაქეს რეალურ უპირატესობას ანი-
ჭებდა საზოგადოებაში.

29 „წმინდა ღამთა ათეული“, „ათი წმინდა ღამე“ — წლის
მეათე თვის დღეები, 6-დან 15-მდე. ამ დღეებში ზოდის (ბუღის-
ტური სიტყვა) ტარებში იკითხებოდა სავანებუ ლოცვები. ასე-
ბოზად რჩენა: „კინე წმინდა ღამთა ათეულში აღესრულება, ბუ-
და გააღიქვეს“.

30 ტუმა — ერთ-ერთი ქ. ისაყის სამი უბნისა. აქ მდებარე-
ობს ტამარი ტუმა ტენენისა, — ასე დაერქვა სიკვდილის შემდეგ
სუგავარსის მიჩინასუ (845-903), რომელიც დიდი სახელმწიფო
მოღვაწე, პოეტი და მეცნიერი იყო. განდევნეს კუნძულ კოსსოზე,
დაამოქმე, სადაც კიდევ გარდაიცვალა. სიკვდილის შემდეგ ღმერ-
თად შეარტეს და დღემდე ქ. ისაყის მფარველ ღვთაებად ითელუ-
ბა.

31 წმინდა ზონარი — სარიტუალო დანიშნულების ჩალის ბა-
წარი (სიმენავა), წესისამებრ, სინტოისტური ტაძრის შესასვლელ-
ში სკიდებენ.

32 უმედა, ჭიტანი — სონეპაის უბნის ჩრდილოეთით და აღ-
მოსავლეთით მდებარე ადგილები; იმხანად ნაყუბდასახლებული
იყო.

33 პაჩინია — მეომართა მფარველი, იაზონურა: ეროვნული
რელიგიის — სინტის ერთ-ერთი პოპულარული ღვთაება.

34 „...თითქოს ხეს მისწულა მარცხინი მიამწინეთი...“ — ია-
პონური ხალხური ანბანა ამბობს: — „მიამწინე რომ მიამწინია, ისიც
კი ვარდება ხიანა“.

35 „მელაძეა“ — იაზონური ხალხური რწმენით, მელასა და
მანეს ძალეში მწვენიერ ქაწულელად გარდასახვა.

36 სეკი-ნო მაგორიკე — მახვითა წრთობის ცნობილი ის-
ტორი ცხოვრობდა მე-16 საუკუნეში. ამავ სხელთი ცხოვნიებოდა
რამდენიმე მისი მიმდევარიც.

37 „...და თავს ვიწონებ თინაზობით, ვით მასხარების პრო-
ცესიაში...“ — ქ. ისაყის რამდენიმე ტაძარი საყლტო დღესასწა-
ულებში ტაქმისხარითა წარმოდგენებს მართავდა. სამურავად გა-
დაცმული მოქალაქენი ვერაულოდებულ მეომართა ლაშქრობაში მო-
წაწილებოდნენ.

38 „...და ნაჭკრავად ამოიღებს გულისკვიბიდან მომკრი ბოლ-
ნაში მიგულებულ ჭაღო-ბარათებს...“ — ასეთ ბოლნაში იმხანადნენ
ქალაღისა თუ ხის ავგაროზებს. ტაძრის ბეჭედანსმული ავგარო-
ზები თითქოს სნეულებათა და სხვადასხვა უბედურებებისაგან იცა-
ვდა ადამიანს. „წერილობითი აღქმანი“ დაწერილი იყო სავანე-
ბო ქალაღზე, რომელიც ტაძრებში იყიდებოდა. ეს ავგაროზები
წმინდად ითელუბოდა, აქრძალული იყო მათი დხევა ან ვაღაღებუბა,
შხოლოდ ცეცხლში შეიძლებოდა დაწევა; აღქმის დამდები იფი-
კებდა ღმერთებს და არათავანმრივებს მოუწოდებდა, — შეეცოერი
რისხვა დაეტება მისთვის, თუ თავის პირობას უღაღატებდა.

39 ამმოცე-კამი — ტუმა ტენენის პოეტური სახელწოდება
იხ. 30-ე შენიშვნა.

40 კოტაუ — იატკამი ჩატანებული კერა, რომელიც ხის ნახ-
შირით ახერხებენ, ზედ ცხარის დაადგენ და სადას გადაფა-
რებენ. ზამთარში მთელი ოჯახი მიუჭრდება კოტაცეს და საბან-
ქეშე ოთახში ფეხებზე.

41 „...ფუსფუსებს ო-სან, შირგებს აყუდებს...“ — იველის-
ხმება ორკარიანი დაბალი შირგები, რომელთაც საწოლის თვთან
დაგმენ გამკული ქარისაგან დღსაცავად.

42 ბუ — ფელის ძველებური ერთეული.

43 „...კუმანის ტაძრის წმინდა ქალაღი...“ — კუმანის ტაძ-
რებში აღმოქმდათის სავანებო ქალაღი ამხადუნდნენ. ქალაღის
წინა გვერდზე ტაძრის სახელთა იეროგლიფები იყო ჩამოწერილი.
ეს იეროგლიფები სასწრაფოდ ამწერლობის ყიდაზე სრულე-
ბოდა და თავისი ფორმით ყოჩანთა გუნდს წაავად. ყოჩრები
კუმანის ტაძრის ღვთაებად მოიქეულებად მიჩინდით. თვითონ აღ-
ოქმა კი ქალაღის უკანა გვერდზე იწერებოდა. ლევენის მიხედ-
ვით, ყოველწარს, როცა კი ქალაღზე ათქმის ტექსტს ვადაიტან-
დნენ, მისი ტარებლის სამი ყოჩანი კვებობდა ერთდროულად.

44 ბრამა, აინდა, ოთხი თავადი, ბუდა, პოდისტეა — ინდუ-
რი ღვთაებები, რომლებსაც მოვანიებში იაზონელებიც აღიარებუ-
ნენ.

45 „...კანანის შოვრე დღეს...“ კანანი — ძველი ჩინურ-იაპონ-
ური კალენდრის ერთ-ერთი ციკლური ნიშანი, კანანის დღე მათვე
თვის შუა რიცხვებში ვითვებოდა. ეს იყო „კერის პირველი ანთე-
ობი“ ბედნიერი დღესასწაული და ოჯახში შესაბამისი ცერემონიით
აღინაწებოდა.

46 „...მოუქმის საფენებს იღებს ტანზე...“ მყვრნალოზის მეოთ-
დი იაზონურ ხალხურ მედიცინაში, მოქსა — ზალხანა ერთგვარი.

47 „...ახალეე თუ შეიდას ორმოცდაათი მომე არ ვაველ ახალ
ვერცხზე...“ — ფელის ღირებულება იაზონიაში მისი მიტრის
თარიღით განისაზღვრებოდა.

48 პაბტაუ — ძვირფასი აბრეშუმის ქსოვილი.

49 „...ახლეე ყვიბინ, მოგვესვენებო, მის სავალაო ნამოქმე-
დებუ...“ — არსებობს ძველთაძველი ღვთაება მთუეზე ურასიოზე.
ერთხელ ურასიმა ორმად მუსუნა ზღვაში, ზღვათა სისახ-
ვებს მისდგომია და მისი ქალიშვილი მურეთაყეს ცოლად. სამი წლის
შემდეგ მშობლიური სოფელი მონატრებია; ცოლს სკიფირი მიეცია
და გაუფრთხილებია, არ განსნაო. ამსაბოში დედამიწაზე მთელი
ასწულელები ვასტლიყო. ურასიმა მონც გაუხსნია სკიფირი, სკიფირი-
მად თუთირი კვამლი ამოფრქვეულა, მთუეზე უცებ დაუბრებია და
მოიკლავს.

50 „...არა დაჯიყვედეს დღაადრინ კუევიამას აბის მიეცემა...“
— ხალხის რწმენით, კუევიამას აბები ბავშვებს ყოველგვარი დაავ-
დებისაგან კურნავდა. როგორც ვარაუდობენ, ამ წამლის რეცეპტი
კოჩილან გამომტრებია ვინმე ღვთისმსახური კუევიამას მე-16 საუ-
კუნეში.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

მონძაემონ ჩიკამატუ

შეყვარებულთა თვითმკვლელობა ციურ ბაღთა კუნძულზე*

თოკინის თავი. „ჭიორტრის“ თეატრი

თარგმნა ჯემალ აჯინაშვილმა

მისამ მიჰყვება

სიყვარულის უბანი სონეტაი

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

აქ საუფლოა სევდიანი სიყვარულისა...

...მოიძურწება სიბნელეთ შაცნე სიყვლიდის,
აგისმაუწყელ მოიწვევა ცრემლის მორვეი.
მოიტბორება ტალღა სიჩივის — მღვრიე ქარებაა
ნამბორევი.

გზებზე მინელდა მგზავრთა რონიონი.
მიწულა ზვირთებში ბორიოთა მიმოქცევანი...
მხოლოდ მალლიდან მოღრეკილა სახე მთოვარე,
როგორც იტყვიან, — მეთესუმეტე ღამის მხევალი.
აღბო, მოვარესაც მოეწეინა გზებზე ტატი,
სჭობდა ეს ღამე, დაწეველი, სხვაგან ეთია...
აგერ, საცაა გასრულდება ხარის საათი, —
უკვე მესაზე მეოთხედია...⁵¹
დემბიტთან კი... შუქფარანი ისე ციაგებს,
თრთის შუქფარანი — სხივამკვდარი და უბადრუკი...
ცრემლად იღვრება ღვენთი საწოლისა,

შუქდაბინდული იწვის პატრუკი,
იწვის პატრუკი... სხივი ქანაობს,
ქანაობს ქარვა და მინაქარი...
ქანაობს კარი... კარი შევებისა —
...იამატოია ღმებვის* კარი...

— ჰეი-ბეი! ჰეი-ბეი! —
მგზავრებს აფრთხილებს ძილგამკრთალი ღამის დარაჯი:
განო, განო, — ცეცხლით მოვდივარ,
არ გატვიოთ სათაბალაში!

— ჰეი-ბეი! — ყვირის ხმაშალდა,
თუმც შუალამის მუღდრობა მასაც აღუნებს:
ძლივს მიაბოტებს, ფეხებს მიათრევს, — წვრილ
ოროფეხებს მიაფლატუნებს...

მიაფლატუნებს... მიაფლატუნებს...
მიღის, გრძელ ქუჩას მიუყვება კენტალ მარები,
პირში — ჩიბუსი, ხელში — მაშხალი...
სამახლერილი, ნამძინარევი,
ღამის აღვიძებს
შუალამის ტაქმასხარა:

— ჰეი-ბეი! ჰეი-ბეი!
განზე გადქითი, ჩემო კარგებო,
განზე გადქითი..

* დასასრული. იხ. „საბჭოთა ხელოვნება“ № 11, 1976 წ.

..დემბის" კართ რაზანია მიწულა თარეში.
 თუმცა ვინ მოღისი — სახლი უჩრად თვლემს, გზაც,
 ჭუჩაბანდი — უუჩად მივლემარე...
 კარს მოადგება „წემოუბნის“ პირისფარში
 და რამდენიმე მეტახტრევანე.

ხმა გამოისმის სადარბაზოდან —
 სახლის პატრონი
 სტუმარს აცილებს, როგორც ეტყობა:

დ ე მ ბ ე ი

კარს მოადგება... შეიჭახუნებს,
 შედის წინკარში, გახმით წაიქებს,
 აიფოფრება მერე კრუხვით და მასინდელთან
 შეიკრაიხებს.

ქერ კიდე შორსაა გაფენებამდე, ხომ არ გაგაყოლოთ ვინმე? ბატონი
 ჩემი მიზრძანდება; ერთი, ქალბატონი კოპარუ გააღვიძეთ! მოვიდეს!

მთახლე ქალი

მთხრობელი

ქალბატონი კოპარუ უნდა წაუთავანო. „ქინოკუნის“ სახლში მიმავს, ასე მაქვს ნაბრძანები.

ჩემი კარებს ნაჩქარად გამოიხურავს და უნაშაურად გამოდის გარეთ.

მთხრობელი

ჩემი

ურულ გამოისმის ოთახიდან მისი სიტყვები.
 უკრის უახიდად, ალბათ ვულს იფხანს, თორემ ვინ არის, რისი მაქნისი!..
 თითქოს პასუხიც ისმის ბუნდოვნად:
 თავისიანად მოახსენებს დიასახლისი.
 და ჰქრეფული მოსახსატურე, —
 ვით ღამეული ღანდი წაილდა, —
 რა წაიქითაც შედგა კარებში, ისე უკანვე
 გამოწიქაქდა.

ჩუ, დემბეი! იუჩრეთ! სიტყვაც არ დაგცდეთ ჩემს წასულაზე, ნუ გააგებინებთ! თორემ აქ დამტოვებს დილაზმდე, რაღა ტუფილებრალიდ ავიტეო თავი, მირჩენვია ჩემად გავიპარო გაიუნდეს და მერე გააღვიძეთ, წაივდეს იმ თავის „ქინოკუნისაში“... შინ წუთით თუ შევირბნა... — დღესვე დედაქალაქში ვარ წასასული, რაღაც რაღაცეები უნდა ვიოლო... ათასი სხვა საქმეც მაქვს მოსაგვარებელი, რა ვიცო, იქნებ თვის ბოლომდეც მომიწიოს დარჩენა. აქ კი ვალუბია გადასახდელი ვახსოვო, ფული რომ მოგაპარეთ შესანახავად — იქნად მინაგარიშეთ დანახარჯი.

მთახლე ქალი

ცოტაც უბოძე „კავასის“ ბატონ-პატრონებს, ჩემი სახელით მაღლიც აუწუჯე; დღიე პატივი დამეო ცოლ-ქმარმა მოვარიო ტბობის ეთმს, — დღესასწაულზე...⁵²

ქალბატონი კოპარუ აქ რჩება ამაღამ. ჰეი, მებარგულეობი წადით, დაძინეთ! მო, მართლა, სულ დამვიწყდა: დიასახლისი! გაუფრთხილდით ქალბატონ კოპარუს. უკვე ბატონმა ტაქიმე გამოისიდა, სწორედ წელს ჰქონდათ ღამა. ფულიც მთლიანად გადაიხიდა, გაიგეთ? ამიერიდან ქალბატონი კოპარუ სხვისი საყურებია, რამე რომ მოუვიდეს, ჩვენ ვაგებთ პასუხს. თვალთ გეკვირთო, ღმერთი არ გაგაწურებს და ღვინით არ გამოვითირთ ამ ბოლო ღამეს.

ემ, რა თქმა უნდა, ამნარი წერილმანებისთვის მოსულა რომ მქონდეს, უთქვენოდაც უნდა ვჭრუწავდე... რაც კი ეტებათ, ვერცხლად მივიცი — უსალთუნად უსალთუნამდე! თან ხელწერილი გადამიხანსე!...

მთხრობელი

მო, მართლა! საყურთხევლისაც შესწირეთ რამე ჰუკუნაზე! ბონზა საიციცხს⁵³ ერთი ვერცხლის ფულიც მივიცი, ჩემი გარდაცვლილი ნათესავები მოხიხიხის, ხომ არ დაგვიწყდებათ დოკაო, კიდეც ვისი მმართველს? მო, გამახსენდა! ბრმა ისიარისაც უბოძეთ ცოტაოდენი, ასე, ხუთ უსალთუნამდე; სულ ესაა!.. დაეკეთთ კარი და დაძინეთ.

მთხრობელი

ჩემი ეშვოდობება:

ღმერთო, რას უბედობს... ნეტავ, დადუმდეს! მარტამ არ ცხრება, საწმუხაროდ, ენა მოახლისი: გაბრუნებამდე ხნულებს ბედისას ახე დავარძლიან მარცხლებს მოყარის, რომლის ძალითაც — ვიდრე ინათებს, ვიდრე მზის შუქი დაივრთება ოქროს ძაფებად, — ამ სასურთროში შეყვარებულებს დღე სიცოცხლისა მოესწრაფებათ...

— დიდხანს არ დაეყოფ დედაქალაქში, შემოვიქცევი მაღე მეფურად!

დუმს საჩიოე...
 მითვლემილა ხარის საათი,
 მხოლოდ დაემაბე ქარაშოტი გაისიხინებს...
 ჩაიღინა რომ ჩაიღინა,
 ამ დროს, ეტყობა, ისიც იძინებს.

თუმც ვერ მოსწრო ორიოდ ბიჯის გადაღმა, რომ შემობრუნდა კვლავინდებურად:

მხოლოდ კანდელი ისეც კიაფობს...
 ბუბუბავს კანდელი, ქრება კანდელი, ბინდმა დაიწყო ცივი ზმორება:

ჩემი

დემბეი-ღონი
 ჰეი, დემბეი!

გაღმით დაძირა შვიი ღრუბელი,
 მოღის... მოღელავს... მოიტბორება...
 მიუფრდა უურტე, ჩამოხნდელა...
 ქარმა დაბერა,

თქვენთან დამირჩა, თუ არ ვცდები, ჩემი მახვილი, ღამის მგზავრი ვარ, ჩემო მშაო, ახა, რა ვიცო: იქნებ, ვიღაცა გადაშეუაროს, — უნდა მიეწოლოს უველას თავისი...
 ხომ ხელავ, დემბეი, ზეიდე მტეცობა, რა დაუღევარი ქალაქელიცა ვარ, — ხმალი დამარჩა. ახლა ჩემს ადგილზე ვინმე საშურაი რომ იყოს, თავს არ იცოცხლებდა, — მარკირი და მორჩა!⁵⁴

დაბერა ქარმა, ქირხლი ჩამოწვა, — ჩამოიბლანტა თითრის სულარა...
 ჩქამი გამოსცა გაღმით ზარნაშომ, ღამეს გაეხმო, გაეფულარა...

დ ე მ ბ ე ი

მიქრა კანდელიც... შუქი მინდელა...
 მიცხრა ყოველი...
 მთვარემ მოასწრო ბანჯე შედგამა...

მეც სულ არ დამავიწყდა, თქვენი ხმალი რომ მქონდა მობარებულნი? ახა, ინებეთ, ბატონო ოპო!, მართალი ხმალი კი არა, დანაც ყოფილა.

ჭიჭი ართმებს... წუთით დახედავს...
დსკეტერს ჭიჭი... ხმალზე შუქი კრიოს, შუქში გაბრწყინდა
სატაროს სახება...

წელში გაიხრის მახვილს ჭიჭი,
თან დემბისაც შეეზახება:

ჭიჭეი

ახლა ჭიჭი რომ შემოშეყაროს,
ჩემს დაშინებას, დამერწმუნეთ, ფუჟად ეცდება...
შებრუნდით სახლში, დაძინეთ გულარხინად:
როცა თან მახლავს ჩემი მახვილს, თითქოს ძალღონეც
მიათქცდებდა.

მთხრობელი

„მადლობელი ვართ სტუმრობისთვის! —
ბოლო სიტყვებში
ენაგაწილი მასპინძელი სიტბოს გაურევს —
თუ გავკარგებთ და გვეტსტუმრებთ კვლავინდებურად!...
ჩვეულებრივად დაადევნებს ქათინაურებს...
ხელბის მოიფხვინებს, ნაქარავად შემობრუნდება,
კარს ვაღარაზავს, ფანჯრებს მისწვდება — შვიდროდ
ჩაგზანულს რკინის ცხაურით,
თან დაჩაბებსაც მიაჯახუნებს ერთი ზაუქით და
აურზაურით.

მიყურადა... ირგვილე დუმილი...
არსიად ხმა... ბუღას დიდება!
ჭიჭი
უკან მობრუნდება ფეხბარტფილი
და ღრიკოებში შეიჭვრიტება.
მაგრამ უცხრად გაქვავდება ელდანაცემი:
— რაღაც ხმა ისმის... მგონი, მონიანი, ღმერთმა
დსწუველს მათი ხტენება:

ორი აჩრდილი —
დამუელი ორი აჩრდილი,
თვალს სიზმარით მოეჩვენება,
ნაიჭების ხმა... ერთი... მეორე...
ხმა ახლოდება... გარბის ჭიჭეი, მა, მიოვიარა ჩრდილი
აივნის
და ელოდება სულგაკრფილი —
ორი აჩრდილი როდის ჩაივლის...

მაინც ვინ მოდის: — მაგომონი!...
როგორც ეტყობა, გაუძნელდა ასე ლოდინი
და მძას დაემბს შუალაქში — ძმის სიმძიმით
გულდაყოლილი.
გამგებლებული მოლაჭებს ვიწრო კუჩაზე...
თითქმის გამორბის.
უკან საწაროო მოსდევს ქოხინით, უკირს საწაროს
ტვირთის ტარება:

ზურგზე ჭიჭის ვაფი შეუსვამს
და მოძუნწულებს... მოიჩქარება.
მოიჩქარაან... მოიჩქარაან...
ცოვად ციმციმებს კუჩის ფარანი, აქ კი სახლს სძინავს,
სძინავთ მსახურებს,
კარს მოადგება მაგომონი
და ნაქარევიად დაბარახუნებს.

მაგომონი

ჭეი, მასპინძელი! ერთი გაბაგებინეთ, ქაღალდის გამყიდველი ჭი-
ჭეი ხომ არა თქვენთან! გთხოვთ, დაუჭაბოთ, სიტყვა მაქვს საოქ-
მელი!

ჭიჭეი სტუმრებს დაკვირდება...
დააკვირდება, ღმერთო მადლო!... ცხადი არის თუ დამს...

ზამნება:

მაგზაურებს იცნობს და ჩრდილიმ გაუტევეს... უფრო ღრმად
შევა, შეიჭამლებდა.

ოთახიდან კი ჩქამი მოისმის:
ხმაჩაჩრინწული მასპინძელი პასუხს იძლევა:
ჭერ ბურანშია, როგორც ეტყობა, ვერ მოუსწრა
გამოფხინდება...

დემბეი

ბატონი ჭიჭეი ეს-ესაა შინ წვაიდა. დღეს დედაქალაქში აპირებს
დასვლას. აქ არ არის მეტი არაფერი ვიცო.

მთხრობელი

კვლავ დუმილია...
დუმილია ყოვლისმომცველი...
ახა, ამ დუმილს როგორ აიტან...
ტრემლებს აწივებს მაგომონი...
ჩრდილს არ ისმის არასადიან...
„შინ გაბრუნდეთ! ტყუილია!... როგორ იქნება:
მთელი დამა, აქეთ მოვადვირათ,
ამოვივართ მთელი კვემითი,
რომ წასულიყო, უეცვლია, გზაზე როგორად
შევეყრებოდი!
ანდა რა უნდა დედაქალაქში?!
საკვირველია... არა, ბატონო, მასაკეთ და, ვეცვობ ძალიან...
ხელი დაავლო იქნებ კოპარუს
და საბედშაოდ მიიჩქარაან...“
ვეღარ იოცებს მღელვარებას მაგომონი,
დღეღარ იოცებს... წუთით მოდებდა, მიმოიხედავს ცივი
დუმილით...
ისევ მოდებდა, დაბარახუნებს,
რეკს მოთმინებადაკრფულით.

დემბეი

ეს კიდევ ვინდა! ვინ აბრახუნებს! რა დროს სტუმრობაა, გვიჩავს
სუუუუუუუ.

მაგომონი

უკაცრავად, ისევ მე გაწულებთ, მაგრამ ერთიც უნდა გითხვით:
ქაღალტონი კოპარუ რომ გუყავთ აქ, „ქინოყუნილი“, რა იქნა,
ისევ აქ არის თუ შინ დაბრუნდა? ბატონ ჭიჭის ხომ არ გაყო-
ლია სადმე?

დემბეი

ახა, რას ამბობთ! რამ გაფიქრებინათ! ქაღალტონ კოპარუს რახა-
ნია მშვიდად სძინავს, აგერ, ზემო ოთახში!

მთხრობელი

მაგომონმა სული მოთქვა.

მაგომონი

გმადლობთ, გმადლობთ! მომიტყევი!... უპ, ცოტათი მომეშვა გუ-
ლზე... მაშ, ჭიჭეი სადღა გადაიკარგა? ხად ჩანდაბში ვეცვობთ. ძი-
ლი ჩვენ არა გააქვს და მოსვენება!
დახეტებდა მარტო, უჩვენოდ...
ზოგმა ისაო, როგორც იციაო, ზოგმა ესაო!..

როგორ ვუწვევოთ, რითი ვუწვევოთ! —
 ფიქრით თავს იბტრევის სანათესაო.
 თქვენ, რა თქმა უნდა, ჯერ არ იცით მისი ამბავი.
 ღმერთმა გარიღოთ ასეთი რამ,

ღმერთმა გარიღოთ!

თუ მოუარა, ისე მოუვლის,
 ისე უაზროდ, უანგარიშოდ...
 აგერ, — კანტარო ამიტომაც მოვიყოლე.
 შვილს რომ შეხედავს, შეიძლება, გონზე მოეგოს:
 აღარ მიენდოს მითი-მოეთებს, არც სისულელეს მიედ-
 მოედოს...

თუმცა, ხომ ხედავთ, როგორ დაგვისხლტა,
 გვერდი გვიქცია სიბნელეში ასე უგაზოდ...
 ჩვენ ქო წყალს უნაყუთ, როგორც იტყვიან,
 ქარს ვედენებოთ ტუფილუნბაროდ...

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

ხედავთ — როგორ სწუხს მაგოეზონი!...
 ძმას კი... რა უშავს, ცოცხალია, ღმერთის წყალობით...
 ცრემლებს აწვივებს მაგოეზონი, თვალთ უბნელდება
 თანდათანობით.

ეს უკვლავფერი ენების ჯიჟისი...
 რა აქნას საბრალდოში!... ქვა რომ ქვა არის, ქვაც ვერ
 გაუძლებს ამდენ წყალბას.
 თითქოს მაგარად დგას, თავისც იკავებს,
 მაინც ცრემლი სძლევს თავშეკავებას...

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ეი, სანგრო! იქნებ შენ იცი, სად შეიძლება დაუიალებდეს ბრიყვი
 ღამლაობით?

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

მაგარამ სანგროს:

...ეს მე მომყარეს ბრიყვის სახელი, —
 უშეძველია.
 ღმერთმა გვატაროს სახელიანად, ძალი მოგვეცეს და სიმხნე
 გვიმატოს!
 მე მიგულსხმსა...“
 მოდგა ღმილით,
 ცდილობს თვითონაც შეეცივებოდეს:

ს ა ნ გ ო რ ო

ცოდნით კი ვიცი, მაგარამ ვერ გეტყვით: მრცხენია!

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

თუ იცი, რაღას უციდი, თქვი ბარემ!

ს ა ნ გ ო რ ო

მოგახსენებთ, ბატონო, ახლავ მოგახსენებთ. ოღონდ შერე ნუ გა-
 მიბრუნებთ: ერთი ნაწილი ადგილი ვიცი ირინოყავის ბელლებთან,
 უკვლავლამე იქ დავძვრები ხოლმე.

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

ქმ, მაგოეზონს სახუმაროდ სადა სკალოა,
 გულზე ცეცხლი აქვს წაყიდებული.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

ბრიყვო, ჩერჩეტო, გათუღილო ტაქიმსხარავ,
 შენზე ვინ ამბობს, — გეთქვა ნეტავი!...
 შენი დარდი მაქვს?... შეგიურთობებდი,
 ძმა რომ არ მუავდეს მისახედავი.
 გეჯობს წავიდეო, მოვიძიოთ მისი გზა-კვალი,

აბა, მოეშვი ბრიყვულ მტკიცებას!
 სჯობს კანტაროზე თვალი გექიროს.
 გათოშლია ბავშვი ისედაც.

საწყალი ბები! რა ჭიჭის საქმე იყო ცოლ-შვილი! ბეჩავი კანტარო
 ისედაც ვერაა ჩაწზე, რაღა ეს გაცივება უნდოდა ახლა ეს კიდეც
 არაფერი, ვითო, უარესიც გველის!

გავცივდება ბავშვი ნამდვილად!
 გავცივდება... შენ კი არც ნაღვლობ, ახლა მოგინდა
 ასე ლაქაქი!...

იქნებ, სხვაც გველის რისხვა უფლისა
 და ბედსწერის ვი-ვაგლბა?...
 ო, არა, არა! ღმერთმა დაგვიხსნას!
 გული ავს მიგრძნობს, მაგრამ როგორ ვთქვა, — გულში
 ბეჭი მაქვს ჩასამარხავი.
 ლამის ეს გული ბოლომთ გამოსდეს
 და გადმოინთებს მწარე ბაღღამო...

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

ასე შესტირის მაგოეზონი წვეკარმს ღამისას,
 თვალცრემლიანი შეღალღლებს ცთაო წიაღებს...
 რაღაც შიში ქლავს, შიში აწივებს,
 ევეი აფრთხობს და აფორიაქებს.

მ ა გ ო ე მ ო ნ ი

აბა, წავიდეთ!
 უფრო შორი-შორი მოვიძიოთ გზა და სავალი:
 იქნებ, უცნობმა ქუჩაბანდებმა გვამცნონ ჭიჭის
 ავანაწავნი...

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

და ჩაიარს...
 ბა, გაიკრთა სიბნელეში მათი ჩრდილები...
 ჭიჭე ტოვებს თავის სახუღარს —
 გაბატნული და ნასიკვდილდვი.
 თითის წვერებზე დგას და გაკუჭრებს...
 მიიჩქარაან... უშვრებს ჭიჭე, მაგრამ რას მისცემს ასე
 ურტბა...
 წყევლის თავის თავს, ღამეს გასძახებს,
 ვარსკვლავს ბედისას ე-ემღურება.

ჭ ი ბ ე ი

ემა, ჭიჭეი!
 ასგზის ცოდვილო არამზადე,
 ასგზის წყეულო!
 ცოტა კიდეც და... მოგწვდება მხეჯარი სასტიკი.
 გზა კი სად გირანს, გზადანეულო, ამ ცოდვათაგან
 გამოსასული?
 მოკვდები მაღე, ქვესკნელისკენ დაეშურები,
 რომ საწუღამოდ ჩაუშაშო უყველს გუნება.
 თუმცე არ გაწვირავს სანათესაო...
 ვინ გიორგულდებს სიჭიჭოში, აქ თუ არავინ
 გეორგულდება?

მ თ ბ რ ბ ე ლ ი

კვლავ სასობით დაიკრიფა ხელისგულდები
 და სათხოვარი აღავლინა წელმოძრეკილმა:

ჭ ი ბ ე ი

როცა მოკვდები, ძმავ ძვირფასო,
 და საწუთროდან სახუღამოდ ავიბარებები, —
 თვალთ გეშვიროს, განუკითხვად
 არ დამიბრთვიონ ჩემი ბაღღამები!

თქვენც, ღვთისნიერო ნათესავებო:
 გთხოვთ შეგვედროთ ჩემი სული ზესთა ჴეობას
 და მიუსართოთ გულმოწყალება თქვენს უკველდლორ
 კეთილზნობას.

მ თ ბ რ ა ბ ე ლ ი

ახე საბრალოდ მოთქვამს ჩოიე.
 მაგრამ ცრემლები,
 სინანულის ცხარე ცრემლები,
 კვლავ აწუხებინებს მოთქმა-ვედრებას...

ჩ ი ბ ე ი

„თუ სიკვდილია, ერთი იუოს ჩენი სიკვდილიც!“ —
 ახე შევეფიცეთ საფიცარი ჴესთა კრებულებს,
 მიცლის კოპარუ... ბელი გვაჩქარებს,
 ცის განჩინება გვაძალღებულებს.

მ თ ბ რ ა ბ ე ლ ი

ბელი აჩქარებს...
 რა თქმა უნდა, ბელი აჩქარებს!
 მაგრამ ჩოიეს მოეწუნა ბელთან თამაში...
 შედგა ჩოიე, მიაუარადა
 და შეიჭვრიტა ქუჭრუტანაში.
 მაგრამ რას ნახავს, — სიბნელეა დარბაზოვანში,
 გულზე ცეცხლვით შემოეთოთ მწველი იარაჲ...
 თუმცა ვინ დაღის!... თითქოს კარებთან რაღაც აჩრდილმა
 გაიშრაილა.

კოპარუ თუა...
 ხმა არ ისმის.
 დელავს ჩოიე:
 — ვისი ლანდი კრთის სიბნელეში, ვისი სახება?
 ახლოს მიდგება, ჩუმი ზეველებით მოსვლას ანიშნებს,
 გაეზარება.
 მაგრამ პასუხად სარაკუნას ჩქამი მოისმის, —
 გაღი-გამოღის სირუმში ღამის დარაჩი.
 არ შეშვალოს უცებ ჩოიე ვინმე ქურღა და
 ვიკინდარაში!...

ისეც ზეველება... დელავს ჩოიე:
 შეშარზენია სიბნელეში ახე ლოღინი.
 ხენუნის დარაჩი, ღამეს აღვიძებს ნაზარხოშალი
 კაცის ხროღინი:

„ჰიე-ჰიე!
 ჰიე-ჰიე!“

...შთარე შემდგარა ბანის კიდზე.
 სახლს კი კვლავ სძინავს... სირუმეა... სძინავთ მსახურებს...
 „გინი-გინო!“ — ისეც აგრძელებს და სარაკუნას
 მიაჩაკუნებს.

მიაჩაკუნებს...

ჩოიე დელავს...
 ისეც კანკალით მიუყვება უცუნს ღამისას,
 სულგატრენილი მოიჭივებს მუუდრო წიაღებს,
 თან უველაფერი ისე აფრთხობს,
 ისე აზინებს,
 ისე აკრთობს და აფორიკებს, —
 რომ უნებურად კაცურაკი მოგაგონდებით.
 ჩუმად რომ ნატრობს, მზემ არ ანათოს
 და გამოჩენა ეთაკილება ახე უზნოს და
 უთვალტანადოს.⁵⁵

აჰა, მინდელა ნაბიჭებიც...
 კარის ღრიკოსთან კრუღლებმა მორთეს თამაში...
 ჩოიე მიდგა, სუნთქვა შეიკრა, კვლავ შეიჭვრიტა
 ქუჭრუტანაში.

თეატრ „კაბუკის“ ცნობილი მსახიობი საეკატა ტოჯიუ-რო (1647-1709), ჩიცამაკუს თანამედროვე.

მაგრამ ნელინელ გამოიღო სახლის კარები...
 ჩოიე შეკრთა.
 ღრიკედ დარჩენილ დარბაზში შუქმა იალა,
 თუ მოიჩვენა: —
 ახე უჭრუმად კარმა გულსამ გაიკრიალა?
 „კოპარუ, ფრთხილად!“

კოპარუ

ჩოიე, უნდა? ახლოს მოღვიქი,
 გამოვადწიო იქნებ რაგორმე!...

მ თ ბ რ ა ბ ე ლ ი

კოპარუ ჩქარობს, —
 უნდა გაფრთხილდეს,
 უნდა აეკრას უმზაფორდ კედელს ფრიალოს;
 ერთიც ვნახოთ და, რაღაც ეშმაკად ღრიკომ კარისამ
 გაიკრიალოს!

გაიკრიალოს!...

მაგრამ დაეწუნარდეთ,
 მაინც დაეწუნარდეთ:
 იქნებ, არც ღრიკდეს უველაფერი თქმად და მტკიცებად:
 უცებ გავადლო? ღმერთმა დაგვიხსნას! უცებ—პატრონებს
 გაღვიძებათ!

გაღვიძებათ და...

რაო?! გაყლა სჯობს? მაგრამ პირობა?
 ესეც არ იუოს, გვინაია გავადფორება...
 უნდა რაგორომ ციმციმ გასწიონ და გამოალონ,
 რაგორც იქნება.

ჭიბვი ცდილობს... კარბე მოაწეა...
მოაწეა კარბეს... მოვარეც მობრუნდა, გადმოიხედა ჩემი
კაპშით.
ჩქამი რა არის, — ჩქამიც გულისა უფროსი საშინელ
გრგვინვად ჩაქნით...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

ცოტა, სულ ცოტა დარჩა, კოპარუ! ნუ გეშინია, კოპარუ! გამაგრდი,
კოპარუ!

მიიჩქარაან...
მიიჩქარაან...
ასე ჩქარა რბის ნაპრალებში ცელქი ჩქერალი,
ასე ჩქარა წერს მსახიობთათვის როლებს კონოსენ
ასოთშწერალი.⁵⁷

ჭიბვი დღევას...
დღევას კოპარუ...
ხელები უფრთით...
უფრთით გულებით...
— ესეც სამი ბუ, ჩემო კარგო, ესეც ოთხი ბუ.⁵⁸
კიდევ ერთიც და... ვასრულდება ჩვენი კირთება!...
კიდევ ერთიც და...
კიდევ ერთიც და...

თუმცა მათ შორის განსხვავებაც დიდზე დიდია:

— ურმა მსახიობთა თავსაბრუნავი
შეფერიალა მოწულის ნაწი ფერებით,⁵⁸
ხლოდ მიანერტათა ბოლო წუთები
შვე სულაზაში მიფინება ასე ჭიჭურ და
თავდაჭერებით...

გზა საპარისკენ გაიშვილებდა...
რა მტანჯველია ასეთი შიში,
რა მტანჯველია,
სწოლდა ეს ღამე ჭოჭოხეთის კართან ვითა,
ვიღრ ამ კართან... თუმცა აქ არის: — ხელს გაიწვდის და...
ჭოჭოხეთია!

სევლისმოგვგრელად იწურება მათი ცხოვრება...
მაგრამ რაღოდ დუმს ზესთა კრებულთ?
ნუთუ ამაგარი განჩინება ჩვენი ბედისა
საკა-მუნის მცნებთაა განწებებულთ?⁵⁹

ჭოჭოხეთია... ჭოჭოხეთია...

მიიჩქარაან... მიიჩქარაან...

მაგრამ ურჩხულებს ჩუმად სძინავთ...
კარი იღება,
თითქოს მინდოდა ქროლვა ნიავთა...
კარი ნელინელ, —
თითით,
მტკაველით,

ნეტაც, რას იტყვის კარმის მოძღვრება?⁶⁰
მიიჩქარაან... მიიჩქარაან... ურულ მიიღტვიან, ძალო ცვირო,
რომ მიქცული ბედის წიაღში სცნონ საზღაური
სამაგიერო...

გამოლდაივდა... გამოლდაივდა...

საზღაური კი... ძალზე შმიშვი:

გამოიკრიფა კარში კოპარუ...
გამოიკრიფა... როგორ გამოიბის!... თითქოს გაეცა შევბნელ
წიაღებს
და სახალწლოდ გაბრუნებულთ
სხივს იმედისას მოაკიაგებს.
ხელი ჩაქიდის ერთიმეორეს...
ახლა რა დარჩა? მხოლოდ გზა დარჩა, გზად მიიქცევა
ორა ჩვენება,
მაგრამ სად მიდის მათი ბილიცი, ვის საუფლოში მიიწვერება?
მინც სად წაქვლენ? — დასავლეთისკენ?
თუ აღსავალში მოესურვებთ აღმოსავალი მნათის უფრება?
გზა შეიქცევა ჩრდილოეთისკენ,

— როგორც ქარს მიაქვს ფეტვის მარცვლები,
მათი ამბავიც მიქნებს გასცდება, განფინება შხეს და
შოვარებს,
ხვალ გაიტაცებს ქარი საქვეწოდე
და მერცხლებით გააუფრთოვანებს.

ხოლო ჭიბვის —
ქალღაღების ვაჟარ ჩიბვის,
სხვა ქალღაღებში მოიხსენებენ, შვე მოექცევა მისი
ბრალდება

თუ სახმრთოსკენ
დემურება?
მათ არ იციან... ირგვლივ ღამეა, ურულ გუგუნებენ
შემოგარენი...

და საპრალებზე ფარატინი
მთელ ქვეყანაზე დაიფრება.

მძიმედ ირწევა სიჭიმის ტალღა...
ირწევა წუვილიც...

დაიტაცებენ ფერად ქალღაღებს,
დაიტაცებენ, გადამქვანენ, ქორსაც გაშლიან კრელ-კრელ
მართოდ
და ოინაზი მოალქარდებს, —
ბრბოს მოახსენებს სამახსარაოდ.⁶¹

აღმოსავლეთით,
ცა იწვერება მაღლა და მაღლა.

და, როგორც ფურცლებს, როგორც ქალღაღებს,
როგორც მკვდარ ფოთლებს — კიდოთიღმდე ზეტეს
ქარაშოტის მძაფრი კვეთება,
შორს განიხნევა მათი ამბავი,
მთელ ღუნაზე წარისვებება.

დაღმა
მოვარე მითუკება ტალღის დინებას,
მიწუნრების გზა აღმა მიიწევს, მიიკრიფება ჩრდილოში
მალიად,

და ყველაფერი შემოდგომას დემსგავსება...
დემსგავსება წყვარაზს ღამისას, როცა სიცივე აერთობს
ღამურებს

აღმოსავლეთის სამხრის მისდევენ,
მიიჩქარაან... მიიჩქარაან...

და მოწეული ეამი ზამთრისა
ხეტებს აზრობს და აუფაურებს.
თუმცა, თუ კაცი მიმდგარია ბოლო სამანთან
სიკვდილის ღმერთი ძველებურად ვეღარ აშინებს;
არც მის უღმერთო ძახილს დაკიდევთ,
არც ჭოჭოხეთის უჩინაჩინებს:

რაკი ისედაც გახსნილა კარი ქვეყნის
და სახმარაგოც მრევლი გროვდება, —
მორჩილად უშვებს, ეამი განკითხვის რა ფეხბრუნებთ
უახლოვდება.

უახლოვდება... უახლოვდება...

— რად წარახდინე საქმე უკველი...
რაც სათქმელია, ჩქარა გვიხარია... —
რად შეაძლინე შეუცდომელი —

სხვაც მრავალი გვაქვს მოსაკითხავი:

ცოლვა პირველი...
ცოლვა მეორე...
ცოლვა მესამე...
მეოთხე ცოლვა...
ცოლვა მეხუთე...
ცოლვა მეექვსე...
მეცხრე,
მეოთხე,
მეოცე ცოლვა...

და ამ ცოლვათა ორმოტირალიში
მადლი სად არის — ახა, გვიხარია!
ცოლვა მეხუთე...
ათასმეასე!...
სხვაც რამდენია მოსაკითხავი...

ეგ, რა თქმა უნდა, საბრალოა ადამიანი,
თუ ამ ძნელ გზაზე გადამდგარი მაინც ბარბაცებს
და ეძნელება განმორება, —
როცა მოვარც
დასკოვადანობი გადმოსცქერის ციხე-დარბაზებს...

მიდის შთვარის ქვეშ...
ფერმიხილი მიიკრიფება,
სოფლის ბოლოში ელოდება მაცნე დროსა,
შორს კი ნელინელ აკიაფდა თეთრი ფარდები,
თხუთმეტი ღამის მოვარცეცა ძალი მოიცა,
მიდის შთვარის ქვეშ...
როგორ დაავდოს,
ვით დაუტევოს სანახები საწუთროსა?...

მგარამ ასეთი მგლოვიარე ულიაგობა
ნუთუ არ გახლავთ იმის ნიშანი,
რომ სიკვდილისკენ მიქცეული კაცის გულისთქმა
ღამეს წააგავს, სადაც ეამიამ ვლენ მედროშენი
სინათლისანი?

ბენელში ჭირხლივით გამოკრთება მათი ოცნება,
ზოგ-ზოგები რომ სიჭმარის აღრიან: —
ქარს ჩამოქვეება წამორის ღამეში და განკარდება
დილაღრიან...

მგარამ, ვიდრემდე გაკრებოდეს ჭირხლი ღამისა,
ვიდრე ცა უურობს, უურობს ქვეყანა, ვიდრე ძალს იკრებს
ძალთა მკერობელი, —

ზედი აჩქარებს შევარებულებს, —
უნდა დასტოვონ წუთისოფელი...

მიიჩქარაან... მიიჩქარაან...

მაინც რა უღვთოდ ვარდევია მათი ცხოვრება!...

მიიჩქარაან... ვალშით შუქი კრთის,
შუქში ნანაობს მინდორის უვავილი
და წარსულიდან ნაწად იღვრება მოვარცნებათა

თბილი არილი;

...თითქოს კვლავ წვანან, თავსასათულად თაქვეშ უწევიათ თბილი
ხელები...

ბილიც ისე თრთის, ისე ფოფინებს,
და ისევ ფიქრი კვლავთ, ფიქრი აწვავდობთ
ასე ხელისხელად აღდგომილებს

ფიქრი:

— რომ ყველაფერი სიწმარითი წარმავალია,
ან, უფრო სწორედ, სიკვდილითი განწყურნელი...
რომ განჯარდება მათი ცხოვრებაც...
როგორც კოპარუს კახის კალიდან
ამოფრქვეული ამბის სურნელი..

და აგონდება ახლა გიჟების:
— ტუმა ტენჯინის ხილზე შემდგარი
როგორ გასცქერად დასაღივრის შორი მთებისას...
აკვირდებოდა დროთა ცვალებას —
რიერავისას თუ შებინდებისას.

ჭერტაში დანთქმულს ჩაესმოდა ტალღის რონი,
ფიქრის ბურანში მიმჭრალიყო ვიწრო ხეობა,
დახავლეთისკენ მიარწევდა წვირთებს მდინარე,
შვებ დასავალად მიიჩქრებოდა...

მიიჩქარაან... მიიჩქარაან...

აჰა, გამონდა „ქლიავის ხილი“...

ერთხელ ამ ხილთან, — გვამცნობს მავანი, —
როცა მიღამოს შედამების ნისლი ეხურა,
თურემ ცუკუსის კუნძულისკენ წიაღმავალი
სუგავარანში მოიჩინა შენგრებულა.⁶²

თვალცრემლიანი გადმომხდარა მუედრო ნაპირთან,
ურედ აღმოუტყვამს სამედურავი თამა სივის,
ლექსიცი შეუთხზავს: —

„უვავილობის უამს
მომიგონებდე, ზეო ქლიავის!...“

„მომიგონებდე“... ტაჩქვით აღმოხდა...
მგარამ ქლიავი ისე შეჭრწუნდა ამ ცრემლიანი
აღმონახლმოთ, —

მის ნაკვალევზე, დაძაბუში,
გადანაცვლა ერთი ნახტობით.
აი, ეს გახლავთ „ქლიავის ხილი“...

ხილი მეორე — „მწვანე ხილი“:

— მწვანით მოსილი ხარობდა ფიქვი,
არად აქნევდა მოძღვრის სატიკივარს, მგარამ მისი ხმა ესმა
გვიან და,

ისიც დაღონდა,
დანაღვლიანდა...
ცრემლით გასძახა: —

„სად ხმობ, მოძღვარო!..“

სად ხმობ, მოძღვარო!... მომიგონებდე, როცა ცუკუსის
ხილზე გარდავადე!...“

ველარ გაუძლო შეჭრებებს განმორებისას
და ქლიავის ხეს გაჰყვა კვალდაკვალ...

ხილი მესამე — „ალუბლის ხილი“:

— მგარამ ალუბალს მძღვარად მქონდა ფესვი გადგმული,
ვერ აიურა, უცხო კუნძულზე ვერ გადასახლდა ასე სვიანად,
ვერ გახარა ბერი მოძღვარი
და... კაშმანა ამოაშრო ძირვეფიანად...

ამავე ესე

იმა დროიდან

გულიდან გულში დადის მწეფურად,
და მიიჩინებს სიმძიმელზე თქმული სიმდერაც
შთაბეჭდვი და ძლიერია უწინდებურად...

თუმცა კვლავ გვიხმობს ნაკვალევი მიჩინანსი,
გვიხმობს მოძვარო... ტალღა ისევ რბის, კვლავ ნანაობენ
ნელი ქავლები, —
მაინც მოკვლავ და მერე უსტიკუოდ მეც შავეთისკენ
დაგემგზავრები.

მაგრამ ეს ჩვენი უბედობა რისი ბრალაა?
სად მოვიძიოთ ცრემლის სათავე?
რად ვერ მოვიგდეთ ვაში შუებისა, ვერც სიხარული
მოვისადავებ?
აღბაო, არ მეუო გამპრაბობა,
არც ნებისყოფა აღმომანინდა ასე მშოშარას
და, როგორც ხედავ,
ისე მივდივარ,
ვერ ამოვავსე ერთი ნივარც.

ხილი მეთოხე — „ნიერასი ხილი“...

— ისე მოკლე დალოცვილი, ჩემ მოკლეა,
რომ უნებურად მაგონდება ჩვენი ცხოვრება
და მიწურულიც შემოდგომისა გულს საგანგებოდ
ეხასხოვრება...

ესასხოვრება ჩვენი საღმობაც...
მაგრამ, რას ვიზამთ, განშორება მაინც ძნელია:
შენ ცხრამეტის ხარ...
მხოლოდ ცხრამეტის...
მეც ოცდარვაშდე მიმიღწევი.

მაგრამ ამაღამ...
მაგრამ ამაღამ:

ჩვენ უღრტივნივლად მივადგებით ზღუდეს კარისას,
რომ საბოლოოდ დავამთავროთ გამაზხოვრება
და ძონძებნივით ზღურბულზე ვადავადლოთ
ამქვენიური ჩვენი ცხოვრება...
რა სასოებით ვუფიცავდით ერთიმეორეს,
რომ მივჩურებოდ დავჩრებოდით კუბოს კარამდის,
რომ სიბერემდე ვიციოცხლებდით საერთმანეთოდ
და განუერდელი ვიქნებოდით აწ და მარადის,
განუერულად კი... სამიოდ წელი დავუავით,
სულ სამიოდ... ისიც იმეავრად, ვერ დავიოკეთ ნდობა
სრულებით,
სამჭერ დავლახეთ დროის სამანი
და სამარისკენ
მივმეურებით...

მეხუთე ხილი — „ხილი პაემნის“,
„ხილი შეურისა“, „შეხვედრის ხილი“...

მას, რა თქმა უნდა, გადავლაზავთ სახელდახელოდ,
აჰა, მივალთ და მიგვიხარია, —
ამ საწურთროში ჩვენი შეხვედრა უკვე დასრულდა
დიდი ხანია...

ხილი მეექვსე — „ხილი ნაწივა“,
სინანულის და ცრემლების ხილი...

მოლი, ერთხელაც ვადავხედოთ ნაცნობ სანახებს,
თუმცა, ვინ იცის, უძნელდებათ ჩვენი ვაგება...
უკვე ჩვენი გვა ქალებს გამოსცადა
და სანაპიროს
ეწიგზავება...

ხილი მეშვიდე — „პუნაირისა“...

და, როგორც ხედავ, — მონანავე ვიწრო ბონდებით
მივლაზავთ გზებს და თანდათანობით კარს ქვესქენლისს
ვუახლოვდებით...

ასე შესტირის სატრფოს ჩიხი...
მივა კოპაზე, მიუერდნობა ჩემი ჩურჩულით
და მიახლებს... მიდის მდინარი, მიუფინება ნელი
ქავლებით...

კოპარუ

უკვე მოვედით? შავთის ვეწვით,
თუ ჩურჩურობით მივემგზავრებით?

მთხრობელი

კვლავ შეხედდავენ ერთიმეორეს...
მაგრამ ორთავეს მწუხარებებს ცრემლი ერევა,
ცრემლის ბურანში მტრთაღად გამოჩანს
შუქმინებელი სიუვარული მშვენიერება,
მტრთაღად გამოჩანს მათი სახებაც...
ერთურთს ძლივს ქვრტენ, ცრემლი ღვარად ხლით...
ღვარს კი არ უტყვარს უქმად თამაში:
იქნებ, შებრუნდეს ჩრდილოეთისკენ,
ხილი წაღეკოს „მორიკავისი“...

ჭიჭეი

ხომ არ შევიცქეთ

ჩრდილოეთისკენ?
იქნებ, ნაცნობმა სანახებმა აღარც მიწამოს...
უცანასკნელად მაინც შევხედავ
ჩემს მიძინებულ საკარმიდამოს.

მაგრამ, ო, არაა!
მტანქველია ფიქრი ამაზე...
ისევ ისა სჭობს, — დაღმა ვიაროთ!
მოკითხავენ მამას შვილები, ცოლი დაქდება
სამგლოვიაროდ...
გაუმწარდებათ, ვიცო, ცხოვრება,
მაგრამ, რას ვიზამთ, ამაოა ბედის ბრალდება:
მამ, ჩრდილოეთი გაწე მოვიგდეთ,
გზა
სამხრეთისკენ
მიიწვარებთა...

ხილი შემდეგი — „ტენჯინის ხილი“...⁶³

გაღმით რომ მოჩანს, — ბუეა სამხრეთის, მძლედ აღმართულა
ზღუდეს მალაილი...
ჩანს საკრებულო ხელისნებისა
და დიდუკაქების თავშესაყარი...

თუმცა „რვა სახლის სამოსახლო“ რატომ დაარქვეს?
ვინ თქვა, — სამხრეთი? გაპარტახბაო, ან ბუდეაო წულის
და ქარისო?
ბევრი ბურჯია სანაპიროზე,
სახლიც ბერია —
უანგაროშო...

უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ!...
თორემ საცაა, თვალსაწიერზე აღიბეჭდება სხეთა ზონარი
და პუსნიოდან ზანტი ზომრებით
შემობრუნდება ღამის მობარინი,⁶⁴
შემობრუნდება... თვითონ მობარინიც.
შემობრუნდება... ჩემთან რომ განახოს ასე ნატანჯი,
ნაციოდელივია!...

„ტემას“ ხილია“ — ხილი მეთოთ,
„ხილი წვევისა“, — „ურჩხულის ხილი“...

ო, რომ იცოდეთ, როგორ მიჭირს მისი ხსენება,
როცა წინ გვიდგას ბნელი ზღუდენი,

როცა ახლთა კარი შვეთის და ჭოქოხეთის
ნავსუფელნი...
უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ!...

მა, მეორემეტყ — „ხილი ჯიონი“
ციხის სახელიც, თუ არ ვცდები, სტრას გვაგონებს
და სულეთისკენ პირსუბქეულებს
ლოცვა-კურთხევას გამოგვაკლებს.

აქ, ჭოქოხეთის კარიბუკებთან,
ორი ნაკალი, — შემოდგომის უნივით ნათოში, —
ორი ნაკალი ერწყმის ერთმანეთს —
იოდოსი და იამატოსი.

ცოტა კიდევ და...
ცოტა კიდევ და...

უკან დაგვრჩება სანახები „ქიობისა“⁶⁷
და ღვთაებრივი შარავანდის ნელი ნათებით
ჩვენ მივადგებით უცხო ნაპირებს
და ნირვანისთვის შევეშვადებით.

უნდა ვიჩქაროთ... უნდა ვიჩქაროთ...
ელვადილება თევზი ნაკადებს...
განურთვლია მათი არსობა, — თევზიც იქ ბუღობს, სადაც
ჩქერადი...
ალბათ, ჩიბიცი კოპარუსთან განურთვლია,
რაკი ასე სხის წერამწერალი...
ჩვენ გადავივლით „დანის პირბუჯე“,
სადაც სამშაგად ძლიერია ჩქერთა დინება,⁶⁵
სადაც ურდუ ქმნიანს ტალღა ტალღებს

მერე კი... მერე:
ცვრიან ლოტოსის
მარგალიტოვან ფიალაში გაგვევიძიება
ბუღადქცეულებს...
გვინანავებენ გავაფხულის შვით და კვირტებით
და ლოტოსიდან —
თანდათანობით
შისი ღვთაებებად ამოგვრწინებდით...

და შვეთისკენ მიუღივნება.

„ხილი ჯიონი“ —
ფერისცვალების...⁶⁸

მიუღივნება... მიიტბორება...
ურდულ მიორწყვა მღვრიე მირტვი...
მიიტბორება... ბედის ღრუბელი, შენც შვეთისკენ
მიიტბორები...
მიიტბორება... წყალი მიღვლია, წყალში გამოჩანს
უცხო სოფელი...
წულით შეიწირონ დიდმა ღმერთებმაც აწგარდასულთა
შესანდობელი.
წულით შეგვივიდროს...

— სულს მოეწუინა საწუთროსთან შუამავლობა:
დრო იწურება...

წუთისოფელში
უკვე გახრულდა ჩვენი მგზავრობა...

უკანასკნელად...
უკანასკნელად...
უნდა შევჩერდე უწყნეთის მისადგომებთან
და აღვავლინო სათხოვარი ჩემი გულის:

— ნაღვლიანად წართქვა ჩიბიემ
და მოსახსამი აიფარა პირისახეზე.

მაგრამ კოპარუ მაინც აწვივლებს:

კოპარუ

რა საკვირა მონანიება?
კი, მართალია, ამა სოფელში
ვერ მოვახერხებ შეერთება ჩვენი გზებისა...
მაგრამ ოდესმე — მაინც მერა —
წვით და კირთებით
კვლავ გადმოვლავათ უცხო წიადებს და ხელმოკრედ
ავლორქინდებით.

ნეტავ, შემქმლის გადარჩენა უველა ასულის,
ხელმოცარულთა შევლა შემქმლის...
ო, ნეტავ, უველა აღდგენულის, სასომხილის
და უველა სახელგატეხილის შევლა შემქმლის!
შველა თუ არა, — უნუღვემოთა
ნუღვეთსცემა მაინც შემქმლის!...
რომ უუენითი უუენისამდე
შემქმლიანის სიუვარული კვეენად ჰყვადებს,
მიგნურები კი... ბედთან ჰიღვლინ არ მარცდებოდენ
ალარადღეს!...

მთხრობელი

შემოგვრუნდებით, უსათოდ შემოგვრუნდებით,
მერც და მერც: მომავალი...
მერც... მომავლის მომავალში —
ასკერ, ათასკერ,
ათათასკერ შემოგვრუნდებით...

ემა, ოცნება აუხდენელი...
ისე ნაზად ეღერს სათხოვარი წრფელი სულისა,
ისე ბავშვრად — ცრემლი მერცვა...
ვაგაბს, არ იცნობს კარმის მოძღვრებას
მისი უწერონელი ცნობიერება!
ჩვენ, რა თქმა უნდა, გვებრალება ჩვენი კოპარუ,
გვებრალება და შტოც კია...
მაგრამ, რას ვიზაოთ, — განჩინებს ბედისწერისას
ვის შეუძლია საკადრისი მსჯერა მაიკოს?
თანაც თინდება... შემოგარენი სხვის მოუხმობენ
საგანთაიღოს...

მერც და მერც: როცა ვიშვებთ,
შეებად გვექცევა მოხვლა უკუვლი,
მუდამ ვიწნებით, როგორც ცოლ-ქმარი —
განურთვლი და განურთვლი...

[ოდას ურთეში ეშვება შუქი...⁶⁹
ეშვება შუქი... სულიც ეშვება სიკვდილ-სიცოცხლის
ვიწრა მოგწმ...]

მაშ, რაღად გვინდა მონანიება?
...რას მოაწევდა ეამი ვარდობის,
საგულდაგულოდ გადაწერილი „ლოტოსის სტრასა“
და სალოცავად შევიცეოდით.⁶⁶
წუნარ საგალობლებს აღვუვლენდი ცათა მეუფეს
და — ღვთაებრივი წულით და ჩერითი —
სადმე წაღლისპირს ობოლ ლოტოსად ჩვენს შემოქცევას
ვეჩქებოდით.

ცა იცრიცება... მთების კალთებზე საკმეველით
ბოღავს რიყარა?

ჭიჭი

ვეჩქებოდით ცათა დედოფალს...
ცრემლით შევთხოვი — „ქანონ-სამაო!...“ ურს
მომასურება ცა და სოფელი,
ურს მომასურება თვითონ ქალღმერთიც — გულმოცაღვე
და თანაღვნიობელი...

თინდება გემის?
ზარს არისხებენ საღიბანად, მკაბედ ეღრიალებს ზარი
ჩვალისა...
ალბათ, ტაძარში მრევლი გრვდება,
ჩვენი ზარიც ხმობს, — სულთამბოძლოთა ურუ ნაბიჭებით
გვაბოლოვდება.

დროა წავიდეთ!
აღარ ეგების ჩვენი უფნა წუთისოფელში,
გაღმით ძალი ხმობს — უკვლის მძღვეკარი...
მაშ, დევაჩქარით უამი გაურისა, რაკი გაურას გვსოხს
წერამწერალი...
მაშ, გავეშუროთ!...

მთხრობელი

და მიიწვევენ...
ცის სამსხვერპლოზე მიიბიჭებს ორი მოსავი...
თვალიმ ცრემლებს მძივი უბრწყინავთ, ხელში — ამარტის
კრიალოსანი.

იფლიან მარცკლებს... მიიბიჭებენ...

თითო ნაბიჯი — თითო მარცკალი...
გასათვლელია ასრვა მარცკალი.⁷⁰
ასრვა მარცკალი —
მათი ცხოვრების
წარმავალობის ძაფზე ასხმული
ასრვა მარცკალი...
მათი ცრემლების მარგალიტებით
გაბრწყინებულ ასრვა მარცკალი...
მიირხვივანი, მიიკეთ წუხილად
შუქმირდებილი მთვარის შაბაში
და ლოცულობენ: —
„ძალი მფარველო, ძალი გვფარავიდეს ამიტბასისი...“

აჰ, გამოჩნდა ამიქიას შემოგარენი...

აქ, შორიახლო ტაძარია დაინიხისი,⁷¹
უფრო ახლოს კი ტყეა ბამბუკის, ნიავს გადმოიქვს
ქალის ჩურჩული,
ბოლავს კუნძული ამიქიასი —
მებაღურების ცივი კუნძული...⁷²
აქ აღსრულდება განჩინება ბედისწერისა,
აქ გააშლება ბაღე ციფური,
აქ გასრულდება მათი მგზავრობა.

და ზეტიალი ამქვეყნიური.

აქ, სადაც წვალი ჯებრის აწუდება,
სადაც ქავლი რბის, ქავლი გადმოღულს, სადაც ტალღაზე
ტალღა იგება,
აქ — აიურება მათი სულები
და სულეთისკენ გაიკრთება.

მინიშტის დასასრული

ციურ ბაღეთი კუნძულზე

ჩემი შედგა:

— ნეტავ, სანამდე გაგრძელდება ჩვენი მგზავრობა?
კიდევ რამდენი უნდა ვიაროთ?!
ასე რომ მივეუფო, მიწა დიდია, შორს გაგვიტუებებს
სახეტალოდ;
მაშ, შევიცალოთ... აგერ ზღვარი ჩანს,
აქ გასრულდება მიწა უკველი...
ჩუმიდ! ვიღაც ხმობს... უკვე რეკავენ... ჩანს, მობრძანდება
სულთამბდომლი.

მთხრობელი

ხელი ჩაქიდეს ერთიმეორეს.
და გასცქერაინ: დიხკო მთვარისა ისე დაჰყურებს მუდლო
პალატებს.

მოიკალიათბეს:

კოპარუ

ო, რა მიმივა,

რა მტანჯველია კაეშანი ბოლო წუთებისსი...
თქვენ კი მამშვიდებთ: სადაც მოკვებებით, სულ ერთიაო, —
მებუტბუტებით.
მაგრამ მე მაინც...

ოჰ, მთელი გზა სულ ის ბარათი მიტრიალებს თავში, ქალბატონ
ო-სანს რომ მიეჭრებ. აკი დავაპირდი, შენს ქმარს დავესწები და არ
დავღუღა-მეფორი. არადა, ჩვენს სიკვლის რომ გაიგებენ, თანაც
ჩვენს გაუინულ ცხედრებს ნახავენ ასე ერთად, ასე ერთმანეთის
პირი-პირზე, ხომ ჩაღოს ფასი ექნება იმ ჩემს დანაპირებს.

თუ მის მეუღლეს სასიკვდილოდ ავიყოლიებ
და საშუადამოდ შევესართებ ცეცხლის გენიებს, —
როგორ გგონიათ, წვაა ო-სანი და სიუყარულით
მოიხსენიებს?

მთლად უსირცხვილო უფოფაოა, — ასე ფიქრებს, —
თარსი, ფლიდიო, დაუნდობელი, ამიხნიაო მთელი გზა-
კვლიო,

რად ვირწმუნეო მისი ბარათი, მისი მონაქრო-მონაწაკარის
„გაგიგონიათ ამისთანა გულუბრყვილობა?
ალბათ, ღვთის რისხვაც მიტომ დამატყდა, სხვა საზღაურიც
მიტომ მომეღის...“

უსულგულუო და გულქა ჰეტერას
გული ვინ მისცა თანამშობლისი?“

ასე იფიქრებს ჩემზე ო-სანი
და წამაღუფუმ წაველა-კრულით მოიხსენიებს...

ო, შემძლია უდრტინველად გადავიტანო
ათასი წყველა, შეჩვენება, კრულვა, ძაგება,
ვიღერ ო-სანის ერთი შეხედვაც,
თუნდაც —

უბრალო წამოძახება...

უნდა შემრისხოს, შემძიქლოს ასე უბრალოდ,
უნდა აპილოდ უსამართლოდ მძიმე ბრალდებასი...
აი, ეს გახლავთ ერთადერთი ჩემი წუხილი...
ეს ერთადერთი, რითაც სიკოცხლის ბოლო წუთები
ჩამიშანდება...

რაკი ასეა, მე აქ მომავალი!
აქ შევეუბრებო მაცნეს ბედისას ჩალამებული ჩემი თვალბებით...
თქვენ კი... სხვაგან სჯობს თქვენი სიკვდილი,
შორს განმდევნეთ, გემულდარებით!

მთხრობელი

თავი მიაღო მქერდზე ჩემისსი...
ისე ნაწალ სოხობს... არე-მიდამოც ესმანება თითქოს
გოდებით...

ხოლო ჩემი; ცრემლმორბეული,
კვლავ ანუგეშებს თავგამოდებით:

ჩემი

დამიჭრებ, სულ ტყუილად სწუხარ. რა საქირია ეს უფუნური ლა-
პარაკი აკი ო-სანი ჩემმა სიმამრმა წაიყვანა შინ. თითონ ალუდ-
გა წინ ჩვენს ცოლქმარობას. მე და ო-სანი უკვე უცხონი ვართ ერ-
თმანეთისათვის. აღარაა ო-სანი ჩემი ცოლი. გაიხსენე, რას ვლანა-
რაკობთ მთელი გზა. ამიერიდან საშუადამოდ ერთნი ვართ მე და შენ.
აკი აღუტბა დადეთ, რომ ცოლ-ქმარნი ვიქნებით მომავალ სამ და-
ბადებაში; სამჭერ გარდავიცვლებთ, სამჭერ გარდავიასხებით და
სამივეჭერ შევეუღლებით ერთმანეთს... თუკი ერთად მოკვებებით,

ერთ სასოუმალზე, ვინა დავგადანაშაულებს? ვინ მოაყენებს ჩვენს სახელს? მხოლოდ მოშურნეები თუ იყებდნენ.

კოპარუ

მაგრამ თქვენ ხომ ნებით არ გაშორებინათ ო-სანს? განა თქვენ გასურდათ ასე? ო, თქვენ ჩემზე უფრო უკუნური უყოფლობათ.

ო, არა, არა!.. ლბერთმა დაგვიხანსა!

ნუთუ არ გენმით ერთად სიკვდილის უაზრობა და უადგილობა?

რაკი ასეა, განვირდიოთ ერთმეორეს და შორი-შორად აღვასრულოთ ჩვენი პირობა: შენ სიკვდილის წინ ამიტანას დავედრებო, მე კი... ქალისპირს ჩამოგვჭები მაღმე მტირალად. და, თუ ცალ-ცალკე მიგდებულ ჩვენი ცხედრები მანერ გახდება უყავ-უორანთა დასახიარად... — კვლავ შევიტრებთ მიღმეთის მისადგომებთან, რომ საიქიოს სანახებში ერთად ვიაროთ; შეიურებინა ხელშეორედ ჩვენი სულეები ზესენელ-ქვესენელის სფეროებში სახეტილოად!

მთხრობელი

თვალცრემლიანმა განასრულა ესე სათქმელი და გულსაკლავად დაემხო პირვე.

ჭიკვი

მართლს ამბობ. მიწა, წყალი, ცეცხლი და ქარია ჩვენი სხეული. მიწა, წყალი, ცეცხლი და ქარა... ამ ოთხთა კავშირია თავი და ბოლო ჩვენი არსებობისა.⁷³ როცა მოკვდებით, ოთხვე არუფინისავენ შიიქცევა. მხოლოდ ჩვენი სულეები დარჩება უხრწნელი: აღორძინდებიან ხუთგზის, აღორძინდებიან შვიდგზის... ისევ და ისევ... და ამგვარად, გარდასახვათა გრძელი რიგის ჩავლით, აუუყვებიან გზას... მარადისობაში.

უნდა შეერთდნენ საუკუნოდ ჩვენი სულეები, როგორც სულეები მუღღლეთა... თუშეა ამკვენად ბევრი გვედვენს, ბევრი გვაოტებს, შეუიურებინა და ამიერიდან ვერ გაგვრიავენ ვეღარაოდეს.

ვეღარაოდეს!.. ვეღარაოდეს!..

ვერ შეგაქცივენ სიამენი ამა სოფლისა, ვერც სიტყობება შეგვიყოფიებს, ვერც სისარული ვეღარ გვაცდუნებს!..

ქუმარტიტებას ჩემი სიტყვისას ეს სატეგარი დაგოდისტურებს:

მთხრობელი

ამოიწვია ქარქაშიდან ბასრი მახვილი და იმ ადგილზე, — სადაც ზონარი შემოქერილი ჰქონდა ჩვეულად, — ხმალი გაუსვა თავის კულულებს და მოიკვეთა ანაშდულად.

ჭიკვი

აბა, შეხედე!

ამ წუთამდე ჭერ კიდევ ვაპირი ჩქივი ვიკავ, ო-სანის ქმარი. მაგრამ ახლა კი, რაც ეს თმა მოვკეცივ. ზურგი ვაქციე წუთისოფლის ამოტებს. უკვე ბერი ვარ, ვანდგილი, აღარ მაწევს ცოლ-შვილისა და მიწიერი ცოდვების ტირითი. პოლა, თუკი მე, ჭიკვის, აღარა მუყავს ცოლი, სახელად ო-სან, აღარც შენ უნდა გაწვალბედს იმ ფიქრი, რის მოვალეობა და რა მოვალეობა

მთხრობელი

ამას იტყვის და მოისროლის თავის კულულებს... უშობი განუდგა სოფლის საზრუნავს, გაშობიტრია ცა და ქვეყანა...

კოპარუ

ძლივს!.. როგორც იქნა, გულზე მომეშვა, თითქოს ნადელიც გადამეყარა!..

მთხრობელი

მერ თვითონაც ჩამორთვა ბასრი მახვილი და ნაირფერად დახვეული დალალ-კავები, — რომ ივარცხნიდა, საათობი იკობტავებდა და უკავილები იმშვენებდა უკველდღურად, — ახლა ასეთი ხელადლები დასთმო რაბოლად, მოიკეთა და მოსიროლა ასე იოლად. მიღებდა მერ... ცრემლით გაჟურებს... ქარს მიუყვება დალალ-ხვეული, — ნელი ლილეივით მისდებს ბორიოს, რომ სატკივარი ამა სოფლისა თან სიზმარივით წაყოლიოს. ქარს მიუყვება... გასცქერს კოპარუ... ჰვარავლებს ცრემლი, ნამც ჰვარავლებს... ცა იწმინდება... ცისყრის უამია...

ცვარში ეცემა მისი ცრემლები, დასანანია!.. დასანანია:

კობტად დაწული დალალ-კავები, — ასე ფაქიზად მოვლოდი და ნასათუბი, — უცებ სუსუსის ბალახებში გაუჩინარდა...⁷⁴

გაუჩინარდა... გაკრთა წამიერ, და სიჩა სურნელი ცვრიან მდღღლოზე, ვით სიჩაურებდა ნაჩო სულისა, — მისი სიღობ და სიანგელოზე...

ჭიკვი

ახლა რა გვეთქმის!, მორჩა, დასრულდა!.. ჩვენ ერთდროულად აღვასრულეთ საღვთო წესები: მე აღვაკვეცა... ამიერიდან შენც უღრტენველად აღაქვაციები. შინა, დღიდან აღარც ცოლი მუყავ, აღარც შვილები, აღარც სახლი და აღარც ქონება... დღეს სულ სხვა ზახლებს ზრუნვის საგანი: უკვე ბერი ვარ, ერის რა მგამა, ერზე ზრუნავდეს ერისაგანი...

მაგრამ... გულს მიკლავს შენი ცრემლები!..

რაკი ასეა, ერთდროულად შევხვედეთ აღასრულს, მხოლოდ შორიშორ, ცოტა შორიშორ, აღმოუტევოთ ჩვენი სულეები: შენ აღესრულე შთების კალთაზე, მე — მღინარისკენ დავეშურებო...

ეს მდღლო, ზედ ჭებორის თავზე რომაა და ფერდობს წააგავს, — ეს მდღლო უკველზე მაღალი ადგილია ამ არმებრეში. სწორედ ესაა შენი სიკვდილის ადგილი. მე კი აგერ იქ ჩამოიხრჩობ თავს და მღინარის ტალღებში გაიგევა ჩემი უსუსლო სხეული.

დიამ, მოკვდებიოთ ერთდროულად, მაგრამ იცოდეთ, — სხვადასხვაგვარად განვლდება ჩვენი სახმლო: მე გათავადები სხარჩობელაზე, შენ კი სიცოცხლეს მოგისწრაფებს ბასრი მახვილი. ერთმანეთისგან მოშორებით აღვესრულებით, რომ იმთავითვე — საწურთოდან წილმავლებს დაკვრჩეს სახელი საუკუნოდ შეუღალავი, მეუღლისადმი მოწინება როგორც მავალებს. ამას მავალებს უმკაცრესი მოვალეობაც... მამ, რაღას უციდი, მომწოდე შენი ქმარის!

დე. აღსრულებს ნება უფლისა!
თუ გარღმობივებს გარღმოსავალი!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

სიტყვის უთქმელად შემოისხნა ქალმა ქაშარი.
შემოისხნა და წუთით დახედა: შუქში იღვრება ელვარება
ნაზი ფერების...

კრთის ანარეკლი, როგორც ნიშატი მისი უფრუქნელი
მშვენიერების...

მოდგება მერე, მოაწოდებს ხელისკანკალით...
ცა იფერება... განთიადი თადთანაოხს
და წელსამაში ბეწვის ზიდვით სიკვდილ-სიცოცხლის
ზღვარზე ქანაობს...

ჩივი
თსმას ჩამართმევს, მოამარუებებს...
მოამარუებებს... უყვე მზადა: სიგრძე კარგი აქვს,
სისქეც — საყოფად,
მზადა ყულფი — ამა ქვეყნიდან

იმ ქვეყანაში თავგასყოფად.
აქ გაეყრება წუთისოფლის სიამტკილობას,
საგულდაგულად შიამგრა თასმა კებირებს...
აქ აღასრულებს თავის პირობას,

თუ ზეციერი შეაქლებინებს!

თუმცა რაღომ დუმს? — საოცარია!
ვინ ემზადება სიკვდილისთვის ასე უთქმელად?!

— ასე უთქმელად მონადირის ფაცერკობებში
შეიფრთხილებს ალბათ დურაგი,
თუ დაინახა, როგორ გაება მისი სატრფო და
გულის მურაზი...

კოპარუ ხედვას: საქმობს ჩივი,
საქმობს ჩივი, თსმას თითონ სკვნის... ძაღვს ბედისას
დაუფარგუნიათ...

ხედვას კოპარუ... თავბრუ ეხვევა
და ეკეოება სასო სრულიად...

კ ო პ ა რ უ

ო, თქვენ არ ვინადა ჩემთან სიკვდილი?
და თქვენ ამირებთ მართკ დამტოვოთ?
მაშ, რაღა დაგერჩა, — წუთებია განწორებამდენ...
მხოლოდ წუთები... ჩვენ კი არ ვთმენთ,
მიგვიჩქარია... მიგვიჩქარია...
ახლოს მოდევით, გემუდარებით, ახლოს მოდევით,
ვიღრე ვაშია!

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

ხელი ჩასქიდეს ერთიმეორებს.

კ ო პ ა რ უ

მაშ, გავთავლები ერთი მოქნევით...
ერთი დარტყმა და... მიღმა მიმაქცევს ჩემი ბოლო და
შესართავისი...

თქვენ კი... მარტოკამ უნდა იწვალოთ...
უნდა იწვალოთ... ტანში მარტოკლებს და გაფრქვება
მზარავს ამისი.

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

მიბრუნდება და... სასომიხლო
ნაჩუმათვით ცრემლით კვითინებს.

მაგრამ ჩივი ისევ ამშვილებს:

ჩ ი ვ ი

ნეტა, რად სტირი, რისთვის ვალაღებს!
მაინც გვაბრუნებს ბედისწერა თავის ნებაზე...

რა ბედენა — ნაწქით მოკვდები, თუ გათავდება
სასწრაფო ზეგ?
მესმის, გული კრთის, — სურველები წარჩვეტებტბ
მაგრამ ჩვენმდე ნებას უფლისას სხვაე რაოდენი
წარუხებტბა?..

აბა, ვის ძაღვს განრიღება ბოლო წუთების,
ან გარდაღენა განგების ვისი ხედტბა?
მაშ, უდრტივენლად აღვასრულოთ ჩვენი პირობა,
უყვე ვამი ზმობს, მოცქტბიეც მოღვა უყუნით...
გარდაცვალების უშეთვღელი სიამტკილობა
არ გაანღლოთ უადილო მოთქმა-ზღუქუნით.
შეხედე:

როგორც სხივმოსილი ბუღას ხატება,
მცურავს მთვარე დასაღვრტბე, ცათა წიაღებს
ეკათკათება.

შოი, სახებო ცხოველმყოფლო!
ხედავ, — მაღლიდან გულმონწაღდე დაგვეკერს ციერი,
მთვარე ეშვება სამოთხის ბაღში, ფშენს სხივათელი
დასაღვრტბე...

როსმე ჩვენც ბედი აგრტბივად აგავიავებს:
დავლახავტ გზებს და, — მიღმიეთის ბნელი რიგებით —
ძრწულოთ ჩავუღელი უცხო წიაღებს და სამოთხისკენ
მივიღვრტბე...

მა, მიიწვერა დისყო ნათელი...
თუ რამ ფტირი გაქვს, გვედღებტბი, დროზე მითხარა:
გულმა გუღს უთხარას გუღისანდები,
სულს —
მოციხობს მოსაქითავა!

კ ო პ ა რ უ

არაფერი მიღვეს გულში, არც სულსა აქვს მოსაქითავა ჩამე;
თქვენი სული კი, ალბათ, შვილებზე ფტირტბათა შემტბულა.

ჩ ი ვ ი

ვაი, რამ ცქვად გამახსენე ისინი და ცქვად ამატირე იმათი ცოდ-
ვისი!

ეპა, შვილებო!..
აზრად არც მოსდით ალბათ პატარებს, როგორ უყვდებათ
მამა მშობელი...

თითქოს წინ მიღვას მათი სახება —
ასე სათონ და ცხოველმყოფელი...
რა უშეთვღელად ჩაქვინებთა, ჩემო ბარტებო!
ო, რა მშვიდად ფშენთი... ნეტავ, შემტბლოს წუთით
მოსვლა და თვალის შევღებნა!

ღმერთი გიძოდეთი!...

მ თ ბ რ ო ბ ე ლ ი

— გულსკავად იტყვის ჩივი
და პირისახე დაეცრემლება.

მაგრამ უეცრად:

თითქოს მიწნრტბა უსაზომო მოთქმა-გოდებას
ხმა შეგსართა მოსაქიღვით
და სიბნელეში გუნდი ყორნთა მაღლა აფრინდა
ცივი ზივილით.

აფრინდენ ყორნები,
აფრინდენ... აფრინდენ...
ზეცა ჩამოაქურტბეს, ჩამოქურტბეს მთა-ბარი,
მაგრამ მგლოვარე ცათა წიაღებში
ვერ მოიძიეს თავშესაფარი.

და შეტწრუნებულ შევარტბულებს
ფრთების ტყლაშუნით მოეხბლა ყვავი ბებტბი:
ხმა ჩამსმარო უყუნეთოდან — უბედურების
მაუწუებელი...

მიწერებს წარავთ მათი ყრანდალნი...
როგორ ჩხავიან!.. იქნებ, ვაცლა სკობს, მაგარ ხმაურში
უჭირთ გაგენბა...

მალა წრედ ბრუნავს ყვავთა ბოინი
და ღრუბელივით მოიგრაგენბა.

მძიმედ აიღო თავი ჭიჭიმი:

ჭ ი ჭ ი მ

ო, უსმინე, როგორ ჩხავიან, როგორ ყრანდალებენ... იქნებ, ჭო-
ჭოხეთში მივაცილებენ? ან, იქნებ, მის კარიბჭეზე გეგებებიან?...
გამოვინა: როცა კაცი კუმართს ავგაროს უფანა გვერდზე აღიქ-
მას მიაწერს, მთის ტაძრებში საში უორანი კვდებოა ერთდროუ-
ლად.

ჩვენ კი...
გახსოვს აღიქმათა ბარათები უკველთვიურად —
ცნობამბილი მიწურების შესწორებები:
თითქოს სამუაროს პირვანდელი ხილვისთანავე
ხელისკანკალით დაწერილი სიტუვა პირველი.
ან ახალი წლის გათენება გემბახსოვრება:
სიტყვის წიაღში გამომკრთალი ცრემლი ჰიოტა...
ურუ ზანებებში გახვეული ჩვენი ცხოვრება
ქერთუხევენი ამარტავით გამოსქვიოლა...

გემბახსოვრება საღმობანი ამა სულსია...

აღიქმა და ფიცი, ოცნებები, ღელვა იმდენი,
იქ კი... უორნები ხმობდნენ დილამდე:
„თამი გარდახდა იმეამინდელი, აწ კი თამია, —
გაუჩინარდე!“

გაუჩინარდე, სიზმარავით გაუჩინარდე!...”

ჩვენ კი... აღიქმებით შევიწირეთ ყვავი რამდენი,
ახლა კი... ახლა — ტრუანტული მივლის ციებად:
იქნებ, ესენი გლვეენ მძათავის და მოქცუულან
შურისძიებება?

რას ურანდალებენ „უარე-უარეო“,
უარე-უარეო ცრემლი ვერანი?
ან სახლური ვისი ბრალია, ვის ურისხდება
წერამწერალი?

მე მირისხდება...
ბედისწერაც ამას დამძახის, —
ავისმუწუედ დამურანდალებენ ყვავი ბებერი...
მე დავისყები...
ვაგლახ, ამიტომ

შენც მოგეგება უმკაცრესი მოსაგებელი...
შენც მოგეგება... მომიტყევე!.. გემუდარების!..

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

„მომიტყევე“ — ცრემლით აღმოქვა
და მოიზიდა ქალი თავისკენ.

ქ ო ჰ ა რ უ

ო, არა, არა!
ჩემი ბრალია,
მე მირისხდება წერამწერალი!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

მიუერდნობან მიწურები ერთიმეორეს
და არც კი ესმით, ქარნავი როგორ ვალაღებს,
როგორ უფინავთ დაწვისთავებზე

თბილი ცრემლებით ნაღვლად დალაღებს.
იქ კი... ტაძარში, გუგუნებენ სამრეცლოები,

აკრობოთ მლოცველებს ღვთებათა შეუვალობა
და ნათლიერის მანგად მოისმის ღვთისმოსავეების
წაწერი გაღმობა

„სამო განხო უფლისაო,
ბუღას სამო საუწეო,
ძენ!
ვევედრებით მძალავ ემტრო,
უძლურს შემწედ დაურჩეო,
ძენ!“

კვლავ გვედრებით მოწაულება გარდამოსახო,
„ნახე სამბო“, საუკუნო მადლით ცხებულო?⁷⁵
მოიკ კლიტენი საუნჯეთანი, ბუღად, — საჰქერად
დაუნჯებულო!...”

ამ გალობაში მიიწერება მწუხრი აღმისა,
ბედისწერამ კი... შეიწერა შესწორებები:
განქარად ღამე ცრემლიანი საეგნისა,
შეუკარებულთა შეუღლების ღამე პირველი.

ჭ ი ჭ ი მ

შეზე: ცისკარი!...
ლოცულობენ დაირიშო,
უფანასუნელად მოვისმინოთ მოთქმა წარების...
ბოლო წუთია... აგერ, მაცენ დგას, —
ღრო მოახლოვდა გარდაცვალების.

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

გულში ჩაიკრა ქალი ჭიჭიმი:

ჭ ი ჭ ი მ

რატომ ქვითინებ, ჩემო კარგო, რატომ ქვითინებ,
გაფრინელ წუთებს რანარად დადევენებ?
დადითხოვები მალე საწუთროს, შეეცინება პირზე
ცრემლები...

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

კოპარუ შედგა...
უხმოდ შეიქცა,
დაწვისთავები მოიწერა ცივი თითებით:
კ ო ჰ ა რ უ
მორჩა, მშვიდად ვარ... აღარ ვქვითინებ,
ცრემლს არ შევიარჩენ არასდღეობი...!

მ თ ხ რ ო ბ ე ლ ი

და შემობრუნდა...
შემობრუნდა და რუმად შესცინა... უმზერს ჭიჭის,
ულამის წუნარად...
ჭიჭი ხედვას კოპარუს სახეს — უქუში განუფინდ
მარმარის დარად...
მთლად გათოშილა საცოდავი

როგორ კანკალებს,
დილის სუსხში თრისის სიყვარული ღამენათვეო
და დასთამაშებს დამწარალ სახეზე იმქვენი რაო
ცივი ნათელი...
ჭიჭი უმზერს...
უმზერს ჭიჭი, ტირის ჭიჭი და ენისღება ცრემლით
თვალები...

ხელსაც მოედო თრთოლვა სახშილის
და აღარ იცის, — როგორ უწევდნოს, საღ განუწონოს
წვერი მახვილის...

ჭ ი ჭ ი მ

ხელლები მითრისის...

ქ ო ჰ ა რ უ

ო, ძალა მოიკრიბეთ მოიკრიბეთ მხნეობა.. მშვიდად, მშვიდად!
ჩქარა.. ჩქარა!

აჩქარებს ქალი...
ისე აჩქარებს,
ჩვენ უნებლიეთ ცეცხლი ვავებდით...
ეს რა ძალია სცემს ქალის ძარღვებში, რა შემართული
სულისკვეთება!

გაღმა, ტაძარში ლოცვა გრძელდება,
მოლოდინოვებს საგალობლებს წუნარი ზეფიროს,
რომ მიღმებრი ჩქამი ზარისა სულს სასოვდად
გარდმოუფინოს...
აღბათ, ეს ლოცვა იწროვას მათი გზებისას
ნათლით მორთავს და მოამბელოებს...
შესხმა მოისმის ამიტაბასი,
თუმცა ვინ იცის —
იქნებ, მათ სულსაც ავედრებენ ცათა სფეროებს?...

და მ, წუთიც და...
ნათლიერის სიმუდრევეში
ანაწდელულად აღიმართა ხელი უფლისა.
ამოწაფდა ხმალი ჭიბვიმ, — უნდა გასრულდეს ბედლან
თამაში..

უნდა გასრულდეს... ელავს მახვილი —
ბასრი მახვილი ამიტაბასი...
ვაი, ავაშე! — ამოვიმინა,
დასვა მიწაზე სატრფო სულისა,
ცერად აძგერა ხმალი ძუძუში, წვერი უწვდინა
ორღესულსა...

თუმცა შეტოცდა მისი მარჯენი.
ძრწოლვით უკუდა, მაგრამ ამოად: აწ გვიანა ხანჯლის
გადგება:

კოპარუ
უკუგადაწვება სულთამადავი...
ხელს გადაიქნევს, კისერს გადიადებს და საწყალობლად
აცხცხადება..

ერთი... მეორე... მესამე წუთი...
ჭიბი უმწერს...
მაგრამ კვლავ სუნთქავს, საცარია, — თამი კვლავ თამობს
თამგადასულის,

თუმცა ჭიბიმ უელში აძგერა,
გადაუსტრა არხი სასულის.
ო, შემწარავი მსჯავრი კარმისა!
აღწევეული ბედის ზვაობა!...
მიხვ ვერ ასცდა სატანჯველი
ბოლო სამანათან,

დიდხანს გრძელდება სულთმობრძაობა...

მაგრამ ასეთი საწადურით რისთვის მოაგეს,
რად მოულოინეს სატანჯველი ესეთიბარი?

ჭიბი უმწერს მომკვდავის სულთმობრძაობას
და მასთან ერთად იტანება.

მაგრამ ჭიბი ძალას მოიკრებს...
მოიკრებს ძალას, ფიცხლად წამოსწევს, ისევ ხმლის
პირზე შუქი იალებს,

მახვილს მოიქნევს, ჩასცემს ვაღამედ,
ქალის გულგავში დაატრიალებს.
კოპარუ კვდება,
მიდის სიცოცხლის,
მიდის,
ურდულ მიდის,
მიტანება,
თითქოს ქარს მიაკვს გამთენიისას თამგადასული
ღამის ზმანება...

მორჩა, გასრულდა უკუნისამდე...
ჭიბიმ ფრთხილად დაასვენა მისი ცხედარი:
თავით ჩადლოდოს, —
ახე ითხოვს ნება უფლისა,

ამას ბრძანებენ უფლებანი მეუფიანნი,⁷⁶
პირი უქცია დასჯელოისკენ,
სადაც მუცა და სხივანთელი ტაძრის ნიშები,
უფრო იქით კი — ვანი ნეტარია
და წმინდანების საბრძანებნი.
თვალტრემლიანმა მოახურა თხელი მანტია,
წამოფარა აბრეშუმის პირსაბურველი...
ისევ ნაზად ფშვინს გულისპირიდან მისი ნაცნობი
ამბრის სურნელი...

მერმე უკუდა... მიდის, იჩქარის,
აპა, თოქს მისწვდა... თვალსაწიერთან ცვადა გაბრწყინდა
ქვეყნის სამანი...

მოსიდაცა უღლი კისერზე,
უღლზე შორიგო თასმა-ქამარია.
შემოქირა... უკვე ინათა,
ღვთისმოსავების ღაღაღისი მიწვდა გადაღმა.
უკანასკნელად აგუგუნდნენ საგუმბაიონი,
უკანასკნელად
წართქვა ქადაგმა:

— უსჯულა თუ სჯულსმირი, უნათლოა თუ
ნათელცხებული:

ნათელი იგი რწმენისაი უკვლამ მოიღოს!
ხოლო უფალმან მშვიდობაი მოსცეს უკველთა,
უკველთა ზედა მოწალება გარდამოიღოს! — გარდამოიღოს!
უკველთა ზედა სასოება გარდამოიღოს! — გარდამოიღოს!
უკველთა ზედა სიხარული გარდამოიღოს! — გარდამოიღოს!
უკველთა ზედა გარდამოიღოს!

უკანასკნელად გაიფრიალეს სამრეკლოებმა:

— ამამიკუ-კამიო,
მოწალება მკავიო,
ძენ!
შეისმინე ღვთისმოსავთა
სათქმელ-სავსავიო,
ძენ!

და... ჭიბიმა უკანასკნელად აღმოუტვია ლოცვა სულისა:

„დაე, მოვზრუნდეთ ობოლ ლოცვასად!
ამოუკვავილდეთ, ამოვლორძინდეთ, ისევ ვიბოლოთ ცა და
ქვეყანა!

დიდება ზუღასი! —
წართქვა ღაღადით
და ფერდობიდან გადმოქენა.
გადმოკიდა,
თოჯე ქანაობს, — თითქოს ატოკებს ქარი აუირის,
ქანაობს სულიც... უნდა განუღდეს, — სხეულს განუღდეს,
გენაპირის...

აპა, დაშლიან მისნი კავშირნი!...
დროზე დაშლიან... საბედნიეროდ, დიდხანს არ გასტანს
უღვთო წალება:

მიტოვავს სული, მიდის სიცოცხლე,
ცათა წაღმა მიჩქმალბა...

დილაღარიან,
როცა ციური ბაღის კუნძულზე
კვლავინდებურად გადმოვიდნენ მებაღურები, —
ნახეს ჭიბი,
ნახეს კოპარუ,
უკვე შერწყმოდნენ ზესთა კრებულებს,
შემოვხედოათ ბაღე სიკვდილის — ბედისწერასთან
შეუღლებულებს.

- აქეთ იჩქარეთ!
- ჰეი, აქეთენ!
- ახლოს მოდეთო!... ღმერთო, დაგვიხსენ!... მტყერო ში აგაო ორი ცხედარი!...

მთხროელი

...და იმავე წამს ქალკას აუწყეს შევარებულთა ნამოქმედარი.

აუწყეს ქალკას... ჩანდა ჩამოწვა, ვით ავებლით მაცნე უყუნა, ხოლო ამავე — გარეუბნამდე მების ხმასავით გადაგუდუნდა...

ახე მოვეტა ბელის ბაღეთ ორი მიწნერი, შარავანდელი მიფერულა ორი თოხიბო... ახე მოზარულა რისხვა უფლისა, ხმა უმაღლესი შურისიების. ახე გარდახდენ... ახე ივლიან... ახე მღუბარედ ჩაუვლიან უცხო ზვეულნი, რომ გადალახონ გარდასახვის გრძელი რიგები და ნირვანაში გაეღვიძათ ბუღაძეკეულებს.

ჩვენ კი... უამია, გავსრულოთ ესე ამბავი, თორემ, ხომ ზედავთ, უყვე ზამღებო, შმის ანარცული მიუყუება ცათა დასავალს და მხინველების ცრემლი აცილებს ამ სამწუხარო თავგადასავალს...

დასასრული

შენიშვნები

51 „...ა გერ საცაო გვარულდება ხარის საათო...“ — დრო ღამის სამი საათიდან ოთხის ნახევარამდე.

52 „...მთვარი ო ტებოთი უა მს...“ — ივლისხმება სახალხო ღღესანადლო, რომელიც ავეისტოში, შოვარის ავების ღამეს იმართებოდა.

53 ბონხა — აქ, შესაძლოა, მასხარა ივლისხმებოდა.

54 ჰარაკირი — მეულის გამოფატრა; თვითმკვლელობის მეთოდო შუა საუკუნეების იაონიში.

55 კაეუტაკი — ამავე სახელოების შთის ღვათაბა. თავისი სიმინჯის გამო ღღის სინათლეს ირდილებოდა და მხოლოდ ღამით გამოდილობდა ვარო.

56 ბუ — აქ: სივრცის ერთეული, უღრის 3,03 მილიმეტრი.

57 კონოე — ერთგვარი კალიგრაფია, კონოე ნობუტადას (1565-1614) მიერ შემოღებულა.

58 „...ყრმა მსახიობთა თავსაბურაკი...“ — ხელი-სუფალი ბრძანებით, კაბუტის თვარტის ახალგაზრდა მსახიობ ვაგებს ომა შუბლს ზემოთ, სპიორტებს უნდა მოუბარასო. შიშველი შუბლის დასფარავდ, სპიორტზე წითელ ქედს იხურავდენ, რაც შემდეგ მოსახლეობაშიც გავრცელდა.

59 საცაო მუნა — ძველი ინდოელი ფილოსოფოსი, ბუდისტური მოძღვრების ფუძემდებელი.

60 კარმა — ბუდისტური მოძღვრება ბუდისწერის შესახებ, რომლის მიხედვითაც ყველა ადამიანი თავისი მოქმედებით განსაზღვრავს საუთნო ბედს ამქვეყნიად და მომავალ დაბადებებშიც.

61 „...დაიტაებენ ფერად ქაღალდებს...“ — შუა საუკუნეების იაონიში ოთხის ან ხის დაფებზე იბეჭდებოდა ერთგვარი ფურცლები, რომლებზედაც დასურთობებული იყო ესა თუ ის მნიშვნელოანი მოვლენა: მიწისძვრა, აჯანყება, სიკვდილით დასჯა და სხვ.; ამ ფურცლებს ქუჩა-ქუჩა ჰყიდდენ მოხეტიალე მომღერლები.

62 „...სუგავარანო მიჩიქანე შეჩერებულა...“ — თქმულების მიხედვით, შორეულ გადასახლებაში გამგზავრების წინ სუგავარანო მიჩიქანე თავის ბაღში ღვსით მიმარათა აყვავებულ ქლიავის ხეს და სთხოვა, გაზაფხულზე ისევ აყვავებულიყო, არ გამხმარიყო პატრონის დარღობით. როცა იგი გაემგზავრა, ქლიავის ხეც მასთან გადასახლდა ცუკუსის (ციუსიუს) კუნძულზე, ხოლო ალუბლის ხეც ვიცი ღამეში გარდასივან გახმა. მეორე ღვსით პოეტმა თურემ ფრევის ხეს უსაყვედურა — მხოლოდ შენ დარჩიო გულგრილი ჩემი გაძევებისადმი, რის შემდეგაც ფიციკი მასთან გადაფრენილა. სწორედ ამ ღვეენდას იყენებს ჩიქნაძე მირიქის დასაწყისში.

63 ტუნჯინის ხიდი — ერთ-ერთი ყველაზე გრძელი ხიდი ქ. ოსაკოში. ამ ხიდის გაღმა მდგარა ჩივის სახლი.

64 „...თლა ჰუსიმიდან ზანტი ზმორებით შემოზარუნდება ღამის ბორანო...“ — ღამის ბორანი დღაღუთენია მოაღვევოდა ხოლმე ნაიპის.

65 „... ჩვენ გადაავცილით დანის პირებზე, სადაც სამაგალ ძლიერია ჩქერთა დინება...“ — იაონელთა უძველესი რწმენით, საიჭიო და საჯაო ერთმანეთისაგან სამი სხვადასხვა სიღრმის მდინართი იყო გამოყვნილი. ყველაზე ღრმა მდინარეზე ადუნილი დანები იყო გადებელი, რომლებზედაც ცოდვილ სულებს უნდა გადაევიოთ.

66 ლოტოსის სურტა — ბუდისტური წმინდა წიგნი, რომლის ერთი ნაწილი ეძღვნება ქალღმერთ ქანონს („ქანონ-სამა“). ინდოეთში, ზაფხულის წვიმიანიზობის, ღვთისმოსავები განმარტობით კთხილდებოდენ და იწერდენ სურტებს; ეს ბუდისტური ჩვეულება მოგვიანებით იაონიშიც გავრცელდა.

67 „...უკან დაგვრჩება სანახები „ქიობასისა...“ — „ქიობა“ იაონურად „წმინდა წიგნი“ ნიშნავს, ავეუ სურტასაც; „ასიკი ხილად ითარგმნება.

68 „...ხიდი ნარისა...“ — უკანასკნელი, მეორემეტი ხიდი მდინარე ნამპიურზე. „ნარი“ სიტყვისტვით „გარდასახება“, „გარდაქმნას“ ნიშნავს.

69 ნოდას ყურე — კუნძულ ამიციმას ჩრდილო-დასავლეთით მდებარეობს.

70 „...გასათვლელია ასრვა მარცვალი...“ — ბუდაუნთა კრილოსანი ასრვა მარცვალს შეიცავს.

71 დიჩოსი ტამარი — ბუდისტური სექტი, ყოფილი სა-მლოცველი, ღვთაება ამიტაბას სახელობაზე აყვებოდა.

72 „...მებაღურების ცივი კუნძული...“ — ამიციმაზე მეთევზეები ბინადრობდენ. მათი სახლების წინ, ჩვეულებისამებრ, ბადებენ იყო ხოლმე გამოფენილი. ამიდან წარბოდეება კუნძულის სახელწოდებაც (ამიციმა — „ბადეთი კუნძული“).

73 „...მეცა, წყალი, ცეცხლი და ქარი...“ — ბუდისტური მოძღვრების მიხედვით, ყოველი არსი ამ ოთხი ელემენტისაგან არის შემქნელი.

74 სუსუკი — მაღალი, ბუნესა ბალახი; ვაციწვერას წაავას.

75 ნამმუ სამბა — დაახლოებით: „უფალი, შემოწვალა“.

76 „...თავით ჩრდილოეთს...“ — დარქმობის ბუდისტური წესი.

